

Aile, Nesil ve Toplum İslâm ile Korunur Kapanış Programı

Değişim TV platformlarında Canlı olarak yayınlanan “Aile, Nesil ve Toplum İslâm ile Korunur Kapanış Programı”na Türkiye Aile Meclisi adına konuk oldum. Hayırlara vesile olur inşAllah!
[#ÖnceAİLE](#) [#ÖnceMİLLET](#) [#AileyiNesliToplumunuKoru](#) [#EvdeKalTurkiye](#)

İstanbul Sözleşmesi Ateşe Çağırıyor!

İstanbul Sözleşmesi Ateşe Çağırıyor!

GİRİŞ

İstanbul Sözleşmesi ve ilgili mevzuatın neden olduğu yıkım hakkında, kimisi yıllardır feryat figan ile yangın ihbarı verir gibi zararlarını anlatırken, kimileri de söylenen şeylerin gerçekte hiçbir ilgisinin olmadığını, sadece yanlış uygulamalar ve abartılı hassasiyetten kaynaklandığını savunuyorlar. Aleyhte konuşanlar yakın zamana kadar marjinal, fitneci, hain, asıl amacı farklı olan, bir beklentisi veya çıkarı karşılanmadığı için muhalefet yapan kötü niyetli azınlık olarak yaftalanıyordu. Mahalleye dadanan kuduz köpeğin, gittikçe daha fazla insana saldırması ve can yakmasıyla dikkatlerden saklanamaz hale gelmesi gibi, mağdur vatandaşların sayısı arttıkça İstanbul Sözleşmesinin ne menem bir illet olduğu ortaya çıkmaya, daha fazla insan konuşmaya başladı. Devletin başındakiler de bu feryatlara kayıtsız kalamaz oldu.

İktidar mensuplarından İstanbul Sözleşmesi hakkında açıktan eleştiriler gelmeye başlayınca feminist ve LGBT odaklarından sistematik savunma ve saldırı yayınları çıkmaya, içerideki adam gibi görülen KADEM üzerinden kulisler yapılmaya başlandı. Bir araya gelmeleri imkansız görülen basın yayın organları, STK ve siyasi partiler İstanbul Sözleşmesini savunmak için gönül birliğinde buluştu, telefon tellerine dizilen kuşlar gibi sıkı bir saf kurdu! Anlaşılan Sevgili Peygamberimizin, "**Kişi dostunun dini üzeredir. Öyleyse her biriniz, kiminle dostluk kuracağına dikkat etsin.**" (Ebu Davud, Edeb, 19, Tirmizi, Zühd, 45) şeklindeki uyarısı bazı insanlar ve STK'lar için pek de önemli gelmiyor!

İstanbul Sözleşmesi ve bağılı mevzuatının zararlarına halen inanmayanların, veya inanmak istemeyenlerin görebilmesi için, önemli sorunları maddeli delilleriyle birlikte sıralıyorum. Yüce Rabbim'den kendisinin razı olacağı ilmimi arttırarak paylaşımlarımı kolaylaştırmasını, okuyanların mü'min ferasetlerini genişleterek hakikati kavramalarını sağlamasını niyaz ederek başlıyorum:

ÖNEMLİ KAVRAMLAR ve TANIMLAR

AVRUPA KONSEYİ: Avrupa bölgesinde sosyal konuların korunması ve geliştirilmesi için 1949'da kurulmuştur. Üye ülkeler tarafından tanınan yetkilerini sözleşmeler veya yan kuruluşları ile kullanır. Mesela Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Avrupa Konseyi'ne bağılı bir kurumdur. Vatikan, Beyaz Rusya ve Kazakistan dışındaki Avrupa ülkelerinin tamamı üyesidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve benzeri çok sayıda sözleşme ve protokolü yayınlamış, imzalayan ülkeler üzerinde inceleme ve değerlendirme yetkilerini kullanmaya devam etmiştir. İstanbul Sözleşmesi ve Lanzorate Sözleşmeleri de birer Avrupa Konseyi Sözleşmesidir.

CEDAW: *"Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"*dir. 1981'de yürürlüğe girdi. Türkiye tarafından 1985 yılında imzalandı. 1986 yılından itibaren geçerli sayıldı. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ifadesi ilk defa burada kullanıldı. Türkiye'deki en büyük ve yıkıcı etkisi 1988 yılında "Süresiz" Nafakanın çıkarılmasına zemin sağlamaktır. Kadınlara pozitif ayrımcılık adı altında cinsiyetçi bölücülüğün yasal dayanağı olmuştur.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ: Avrupa Konseyi tarafından 2008 yılı Aralık ayında üye devletlerin hükümet temsilcilerinden oluşan *"Kadına Yönelik Şiddet ve Hane İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Edilmesi İçin Geçici İhtisas Komitesi (CAHVIO)"*, kuruldu. CAHVIO dokuz kez toplandıktan sonra 2010 yılı Aralık ayında bir taslak sözleşme metni hazırladı. Bu taslak Bakanlar Komitesi tarafından kabul edildi ve 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açıldı. Türkiye bu sözleşmeyi imzaya açıldığı gün ilk imzayı koydu ve 9 ay sonra 14 Mart 2012'de onaylayarak fiilen uygulamaya aldı. İlk etkisi 6284 sayılı kanunun 8 Mart 2012'de çıkarılmasıdır. 6284'ün İstanbul Sözleşmesine dayandığı ilk maddesinde açıkça yazılıdır. Bu sözleşmenin TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe girmesi 1 Ağustos 2014 tarihindedir. Halbuki Anayasamızın 90. Maddesinde *"Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya*

idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisinde uygun bulunması zorunluğu yoktur; ancak, bu fıkraya göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.” hükmü vardır. İnsanların özel ve aile hayatına doğrudan müdahale eden 6284 sayılı yasanın, İstanbul Sözleşmesi henüz TBMM tarafından onaylanmadan 2 yıl önce Sözleşmeye dayalı olarak çıkarılması da önemli bir yasal sorun olabilir!

GREVIO: İstanbul Sözleşmesine dayalı olarak kurulan bir uzmanlar kuruludur. Tıpkı işgal heyetleri gibi, sözleşmeye imza atan ülkelerde her türlü araştırma ve inceleme yapmaya, toplumsal bilgileri toplamaya, hesap sormaya tam yetkili bir heyettir. Ülkelerin sözleşmeye göre davranıp davranmadığını inceler ve Avrupa Konseyine raporlar hazırlar. GREVIO yetmezmiş gibi yerli işbirlikçi STK ve benzeri gruplar da “Gölge GREVIO Raporu” hazırlayarak ihbar ve ifsad görevlerini ifa ediyorlar.

SEX (Cinsiyet): Doğumla gelen fiziksel biyolojik cinsiyet sınıflandırması için kullanılır. İnsanlar kadın veya erkek olarak doğarlar. Çok nadir durumlarda genetik bir hastalık sonucu çift cinsiyet organına sahip doğumlar da görülmektedir. Bu durumda baskın olan cinsiyete göre tedavi yoluna gidilir.

GENDER (Toplumsal Cinsiyet):Doğumdan gelen biyolojik cinsiyet sınıfına bağlı kalmaksızın tercih edilen toplumsal cinsiyeti tanımlar. Biyolojik cinsiyete uyumlu veya uyumsuz tercihler sonucunda cinsel yönelimde varılan noktayı gösterir.

FEMİNİZM: Kadın ve erkek arasında her alanda mutlak eşitliği savunan, kadın ve erkeğin rollerini tanımlayan bütün dini, kültürel ve toplumsal değerlere karşı çıkan, ateist (Allah'ın varlığını inkar eden) çizgide bir ideolojik akımdır. Annelik, ev hanımlığı, eşe itaat, belirli meslekler için kadınlara özel koruma gibi yaklaşımların hepsine karşıdır. Feminist olmanın ilk adımı Allah'ı ve kurallarını inkar etmektir. Bu yüzden her hangi bir Müslümanın feminist sıfatını alabilmesi mümkün değildir. Aldığında veya söylediğinde yan feministliği veya Müslümanlığı açık bir yalan ve aldatma olur.

LGBTQ+:

L : (Lezbiyen, kadın kadına ilişki)

G : (Gay, erkek erkeğe ilişki)

B : (Biseksüel, kadın ve erkekle aynı anda ilişki)

T : (Trans, karşı cins rolüne girerek veya ameliyatla cinsiyet değiştirerek ilişki)

Q : (Questioning veya Queer: Cinselliğini sorgulayan veya diğer cinsel eğilimlerden birine sahip olanlar. Pedofili (çocuklarla), Encest (aile içi), Zoofili (hayvanlarla), vs.)

+ : Henüz keşfedilmemiş ve tanımlanmamış her türlü cinsel zevk modelleri

CİNSEL YÖNELİM: Yaratılıştan gelen biyolojik cinsiyetini ve bu cinsiyete özel kuralları kabul etmeyen, heteroseksüel (normal kadın-erkek) yaşamak istemeyen, homoseksüellik (aynı cinsle cinsellik, kadın kadına veya erkek erkeğe) başta olmak üzere, LGBTQ+ yelpazesindeki her şeyin yapılabilirdiği durumdur.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ: Biyolojik cinsiyetlere göre toplumlarda hüküm süren din, gelenek, örf ve adet gibi kültürel kaynaklardan çıkan davranış ve eğitim kalıplarının reddedilmesidir. Kızların anneliğe doğru eğitilmesi, erkeklerin babalığa doğru giden kalıplarla yetiştirilmesi, kızlara veya erkeklere özel oyun ve oyuncakların kabul edilmemesidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği fizyolojik cinsiyet kalıplarına karşı çıkılması demek olduğundan başta din olmak üzere her türlü kuralların ve namus gibi kaygıların istenmediği, yok sayıldığı bir yaklaşımdır.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİN İSLAMA ve KÜLTÜRÜMÜZE AYKIRI MADDELERİ

İstanbul Sözleşmesi Türkiye veya diğer Müslüman ülkeler tarafından hazırlanmayan, İslam ve Hristiyanlık gibi dinlerin kadın ve erkek yaklaşımlarını reddeden, feminist düşünceye dayanan ve Fransa'nın merkezinde yer aldığı laik ve ateist bir duruşun üzerine bina edilmiştir. Bu sözleşmeyi İslam dini ve toplumumuz ile bağdaştırmak domuz derisinden seccade yapmak kadar zorlama ve gerçeklere aykırı bir tavidir. Kulağa doğru ve hoş gelen bazı cümlelerin arasına ustaca yerleştirilen ifadeler, büyük bir tehlike ve sosyal afet kaynağı olmuştur. Mümkün olduğu kadar sade tutarak, önemli maddeleri sıralamaya çalışacağım:

1. İstanbul Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler CEDAW Sözleşmesinin Devamıdır

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (din ve geleneklerden kaynaklanan kadın-erkek rollerinin inkarı) kullanımı ilk defa CEDAW ve ek protokollerinde başlamıştır. Aile Reisliğinin lağvedilmesi,

süresiz nafaka gibi sorunların kaynağı CEDAW'dır. İstanbul Sözleşmesinin giriş kısmında referans alınan Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı CM/Rec(2007)17 neredeyse tamamen CEDAW üzerine kurulmuştur. Dini ve kültürel değerlerin köklerinin kazınması hedefi bu raporda yer almıştır.

2. Avrupa Konseyi Geleneksel İslam veya Hristiyan Ailesini Esas Almaz ve Korumaya Değer Görmez

İngilizce'de geleneksel aile kurumu **Family** kelimesiyle tanımlanır. **Domestic** ise family'den çok daha geniş kapsamlıdır ve aynı evde yaşayan bütün insan ve canlıları içerir. Hane halkı anlamındadır. Hane halkı içine standart İslam veya Hristiyan ailesi de, LGBTQ+ yelpazesindeki her hangi bir insan grubu da girebilir. İstanbul Sözleşmesinin orijinal metninde geleneksel aileyi temsil eden family kelimesi sadece 4 yerde geçmiştir. Buna karşılık her türlü sapkın birlikteliği veya gayri meşru ilişkiyi de kapsayan domestic kelimesi metin içlerinde tam 25 yerde kullanılmıştır. Maalesef bunların hepsi Türkçe'ye tercüme edilirken aile olarak yazılmıştır. Halbuki hane içi veya ev içi şeklinde belirtilmeleri gerekirdi. Aynı şekilde, her hangi bir cinsiyet veya nikah birlikteliğini tanımlamayan **partnerlik** ilişkisi de, 5 yerde kullanılarak aile yaşantısına eşdeğer görülmüştür. Her hangi bir dini kaygısı olmayan Avrupa Konseyinin, çarpık ve sapkın toplumsal bakışı, bizdeki geleneksel aile yapısını yetersiz saymaktadır. Bu sözleşme ile Türkiye'de her türlü birlikteliği aile ile eşit değerde görmek zorunda bırakılmıştır. Haklar ve özgürlükler açısından sapkınlara sınırsız bir alan verilmiştir. Türkiye, İstanbul Sözleşmesini imzalayarak, aile kurumunun izzet ve şerefini, sapkın ve seviyesiz gayri meşru birlikteliklerin çukuruna düşürmüştür.

3. İstanbul Sözleşmesi Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Rollerini Yok Etmeye Odaklıdır

Sözleşmenin giriş kısmında aşağıdaki ifadeler bulunuyor:

"Kadına karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığının bilincinde olarak;

Kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadına karşı şiddetin, kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğunun bilincinde olarak;

Kadınların ve genç kızların aile içi şiddet, cinsel taciz, ırza geçme, zorla evlendirme, sözde “namus” adına işlenen suçlara ve kadınların ve genç kızların insan haklarının ciddi bir biçimde ihlalini oluşturan ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğin sağlanmasının önünde büyük bir engel olan kadın sünneti gibi ciddi şiddet türlerine sıklıkla maruz kaldığının çok büyük bir kaygıyla bilincinde olarak;“

Kadınların uğradıkları haksızlıkların kaynağı olarak dini ve geleneksel yapı gösterilmiş, aslında bunlara da uymayan yaklaşımların ayıklanıp temizlenmesi gerekirken toptan inkar yoluna gidilerek bütün değerler düşman ilan edilmiş ve “**sözde namus**” adıyla aşağılanmıştır. Namus adına işlene cinayetleri hoş görmek mümkün olmamakla beraber, kişileri cinayet işlemeye götüren yozlaşmaları da yok saymamak gerekir. Esas olan cinayet nedenlerini ortadan kaldırmak ve her şeye rağmen haksız bir cinayet işlendiğinde ise en ağır cezayı, yani idam kararını verebilmek olmalıdır. Oysa, idam cezası Avrupa Konseyinin İnsan Hakları Sözleşmesine ek 7. protokolün 5. maddesinde kesin olarak yasaklanmıştır. Kadın sünneti ise İslam’da yeri olmayan, özellikle bazı Afrika ülkelerinde geleneksel olarak devam eden bir uygulamadır. Sanki dinin emri ve yaygın bir alışkanlıkmiş gibi gösterilmesi de kasıtlıdır.

İstanbul Sözleşmesi kadın ve erkek rollerinden arındırılmış cinsiyetsiz nötr bir topluluk yaşantısını dayatmaktadır. Kadın ve erkeklerin doğuştan gelen fitri yapılarına uygun eğitim ve yönlendirmeyi kabul etmemekte ve kökünü kazımaya yemin ettirmektedir. Erkeğin hanımı ve ailesi üzerindeki **kavvam** sıfatıyla idareci yetkisi ve hakları, yani **Aile Reisiği** kesin olarak yok sayılmıştır.

İstanbul Sözleşmesi, üye ülkelerdeki kadınlara ve LGBT bireylerine şiddeti önleme adı altında, toplumsal yapıyı değiştirmeye ve dönüştürmeye, geçmişten gelen din ve diğer kültürel değerleri yok etmeye kararlıdır. Kadına şiddet konusu toplumsal dönüşümü meşrulaştırmak için bahaneden başka bir şey değildir.

4. Kadına Karşı Şiddet Tanımı Olağan Üstü Geniş ve

Suistimale Açıktır

Sözleşmenin 3.Madde a fıkrası: *“kadına karşı şiddetten”, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;”*

Bu kapsam içine istenirse erkeğin bütün söz ve fiilleri alınabilir. Evli bir erkeğin eşiyle birlikte olmak istemesi, aile bütçesini idareli kullanması için uyarması, çalışacağı işler hakkında veya çalışmak istemesi hakkında görüş bildirmesi, eşinin ve çocuklarının kılık kıyafetleri hakkında yorum yapması, bazı taleplerini uygun bulmaması, evden dışarıya giriş-çıkış saatlerini düzenlemesi vb. birlikte yaşanabilecek her türlü diyalogdan bir şiddet konusu çıkarılabilir. Kadınların böyle bir beyanı olduğu takdirde, doğruluğu ve delili sorgulanmaksızın kolluk kuvvetlerinin müdahale etmesi emredilmiştir. Fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik konuların dışında kalan bir aile hayatı zaten yoktur. Erkeklerin elleri, ayakları, dilleri ve cüzdanları bağlanmış ve esir alınarak beraber yaşadıkları kadınların insafına terk edilmiştir.

5. Aile İçi Şiddet Kapsamı Alabildiğine Geniş ve Belirsiz Sınırlarla Tanımlanmıştır

Sözleşmenin 3.Madde b fıkrası: *“aile içi şiddet”, eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır;”*

Hem aile içi şiddet diye tanımlanıyor, hem de birlikte yaşayıp yaşamadığı, eski karı-koca veya partner olup olmadığı fark etmez deniliyor. Aile kurumuna bakışın çarpıklığı ve düşmanlığı belli ediliyor. Zaten family değil domestic kelimesi kullanıldığını yukarıda izah etmiştim. Bu çarpık tanıma göre ayrılmış eski karı kocaların gerçek veya iftira beyanları ile sapkın LGBT ilişkileri veya metres yaşantılarının sorunları normal aile içi şiddet kapsamına giriyor. Mesela kadın pazarlayan birisinin sermayesi olan kadınla tartışması ile, geceyi dışarıda geçiren 16

yaşındaki bir kızın babasıyla yaşadığı tartışma aynı değerde “aile içi şiddet”, “kadına karşı şiddet” kapsamında ele alınıyor. Milletimize dayatılan sefih aile ve sosyal yaşantı düzeyi işte budur.

6. İstanbul Sözleşmesi Pedofiliye Kapı Aralıyor

Sözleşmenin 3.Madde f fıkrası: *“kadın” terimi, 18 yaşından küçük kızları da kapsayacaktır.”*

İstanbul Sözleşmesine göre kadınlar için bebeklik, çocukluk ve gençlik çağı diye bir şey yoktur! Doğumla birlikte kadın sayılır ve ona göre değerlendirilirler. Bu sapkın bakışın iki temel nedeni vardır:

İlki, LGBTQ+ içinde yer alan pedofiliye destek çıkmak içindir. Çocuk ve gençlerin de kadın olarak görülmesi onlara kadın gibi yaklaşmanın bir adımıdır. Zaten Avrupa Konseyinin Lanzarote Sözleşmesi de çocuk pornografisini ve erken yaşta cinsel deneyimi kolaylayan bir yapıda kurulmuştur. Pedofili sapkınlığının da normal bir cinsel yönelim içinde görülmesi için dünya çapında kampanyalar yürütülmektedir.

İkinci nedeni ise, kız çocuklarına kadın denilerek, onları da ebeveynlerinin kontrol ve yönlendirmesinden kurtarmaktır. Özellikle babalara karşı alınmış bir tedbirdir. Kız çocuğunun babası kıyafetine, kimlerle gezeceğine, 15-16 yaşından itibaren cinsel beraberlikler kurabilmesine karışamayacaktır. Yaptığı her eylem ve müdahale, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet tanımlamasıyla adli takibe uğrayacaktır. Tek gereken şey, bir şahidin görerek ihbar etmesi veya mağdur olduğunu iddia eden kızın şikayette bulunmasıdır. Sadece babalar değil, kız çocuklarının iletişimde bulunduğu bütün aile erkekleri, öğretmen veya esnaf gibi görevliler de kadına karşı şiddet zanlısı olma riski altındadır. Nitekim haklı veya haksız bu tür olay haberleri gündeme sıkça gelmektedir.

7. Kadın-Erkek Eşitliği İlkesi Fiilen Kadınların Lehine Ayrımcılığa Dönmüştür

Sözleşmenin 4.Madde 2. fıkrası: *“Taraflar, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınayacak ve ayrımcılığı önlemek üzere, özellikle aşağıdakiler dahil olmak üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır: ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dahil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir;”*

Bütün yasal yapının ayarları bozulmuş ve **kadının beyanı** her türlü adli işlem için tek başına yeterli görülmüştür. Türk Ceza Kanunu 2004 yılında kadın beyanı ile işlem yapacak şekilde güncellendi. Boşanmış kadın fiilen çalışıyor veya birisiyle evlilik hayatı yaşıyor olsa bile, sadece beyanda bulunarak 1988 de güncellenen Türk Medeni Kanunu sayesinde, süresiz nafaka almaya devam edebilir. Velayeti elinde bulunduran kadın beyanını iftira ile vererek, çocuğun babası tarafından görülmesini engelleyebilir. Velayeti kötü kullandığı halde, aksine beyanda bulunarak cezai işleminden korunabilir. Boşanırken ziynet altınlarını götürdüğü halde, beyanda bulunarak hiç almamış gibi yeniden alabilir. Hiç bir şiddet veya tehdit olmadığı halde, 6284 sayılı kanun sayesinde basit bir iftira beyanı ile kocasını sahipsiz bir hayvan gibi aylarca sokağa atabilir. Zaten Aile Mahkemelerinin çoğunun Hakimi de kadınlardan olmuştur. Duruşmalara 5-0 önde başlar. Allah'tan korkmadan sıraladığı iftiralar sonucu kıvranan, mahkemelerde konuşmasına bile doğru dürüst izin verilmeyen, ifade ve delilleri görmezden gelinen erkeğin acı çekmesini zevkle izler. Hele boşandığı eski kocası yeni bir evlilik yapmış ve mutlu olmuşsa, o yuvayı da yıkmak için elinden geleni ardına bırakmaz. Çocuklarını silah olarak kullanır. Nafaka arttırım davalarını her yıl tekrarlar. Eski kocası %95 bedensel veya görme engelli, yatağa mahkum ağır hasta bile olsa nafakasını almaya devam eder. Yeni eş olan kadının ve çocuklarının rızkindan zehir zıkkım edilerek verilen nafaka paralarını afiyetle yemeye devam eder.

T.C. Anayasası Madde 10 - *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz."*

2010 Yılında eklenen son cümle ile kadınların lehine cinsiyetçi ayrımcılıkların, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanması önlenmek istenmiştir. Anayasada böyle yazılması, hayatın olağan akışına ve mağdur edilen erkeklerin hislerine engel olamaz. Cinsiyet ayrımcılığı ve adaletsizlik yapıldığı gerçeğini değiştirmez. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanunun çıkmasından hemen önce yapılan bu düzenleme, bir zincirin halkası gibi üst akıl tarafından hazırlanmış, sistematik ve sonuçları hesaplanmış bir çalışma olduğunu göstermektedir. FETÖ ve benzeri yapılanmaların parmak izleri bu çalışmaların her aşamasında göze çarpmaktadır.

8. İstanbul Sözleşmesi Cinsel Yönelim Tanımlamasıyla Bütün LGBTQ+ Sapkınlıklarını Korumaya Almış, Aile Haklarının Verilmesini Sağlamıştır

*"Madde 4 - Temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması. 3) Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, **cinsiyet, toplumsal cinsiyet**, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, **cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği**, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir."*

*"3) The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as **sex, gender**, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, **sexual orientation, gender identity**, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status."*

Yukarıda Türkçesi verilen bu maddenin orjinal metnini de ekledim. Aynı kelimeleri de ortak bir renkle belirttim. Bu sözleşmenin amacı sadece cinsiyetler arası ayrımcılığı ve şiddeti önlemek olmuş olsaydı, ilk başta verilen Cinsiyet/Sex tanımlaması yeterli olurdu. Ama bu yetmez denilerek aynı cümle içinde 2 defa toplumsal cinsiyet/gender ifadesi kullanılmış. Ayrıca LGBTQ+ sapkınlılarının da toplumun temel yapısı olan aile haklarının tamamına eşit şartlarda sahip olması için, cinsel yönelim/sexual orientation tanımıyla girmeleri sağlanmış.

Sorun sadece insanların şiddetten korunmak istenmesi olsaydı, bu kadar ayrıntıya zaten gerek yoktu! Türk Ceza Kanunu bütün insanlara karşı işlenen suçlara yönelik cezai hükümler içeriyor. Aşağıdaki hükümler 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu** içinde yer alıyor. Aile üyelerine veya birlikte yaşanan kişilere yönelik kötü davranışlara verilecek cezaları tayin ediyor. Zaten burada LGBTQ+ bireylerine yönelik bir ayrımcılık veya suçu görmezden gelme gibi bir durum da söz konusu değil.

"Kötü muamele"

Madde 232- (1) Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İdaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali

Madde 233- (1) Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikayet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Velayet hakları kaldırılmış olsa da, itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Ayrıca her hangi bir suç işlendiği halde bildirimde bulunmayanlara yönelik ceza maddelerinde mağdur edilen kişilerin küçük yaşta olması veya hamile olduğu için kendini korumaktan aciz bulunması gibi hallerde suçu gizleyenlere yönelik cezalar daha da arttırılıyor:

“Suçu bildirmeme Madde 278- (3) Mağdurun **onbeş** yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da **hamileliği** nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.”

Peki durum böyle iken, cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği ile tercih hakkını kullanan bireyler neden ısrarla maddeler arasına ekleniyor?

Çünkü bu sözleşmenin Avrupa Konseyinin ilk sözleşmeleri içinde yer alan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”ne giriş kısmında yapılan atıflarla bağlanması sağlanmış ve sayılan haklardan yararlanmak için kişilerin biyolojik cinsiyeti, toplumsal cinsiyeti veya cinsel yönelimi gibi nedenlerle hiç bir kısıtlama yapılamayacağı kayda alınmıştır. Bu durumda kadınlar ve erkekler arasında eşcinsel evlilikler, eşcinsel çiftlerde evlat edinme, eşcinsel kimliğiyle öğretmen, asker, polis, hakim, savcı veya imam olarak çalışabilme hakları hiç bir

toplumsal değer dikkate alınmadan verilmek zorunda kalınacaktır. Nitekim Avrupa da bu haklar yıllar öncesinde uygulanmaya başlamıştır.

Türkiye açısından bakıldığında, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu evlenme ehliyeti maddesinde kadın ve erkeklerin yaş kısıtları gösterilmiştir. Ancak ilginç bir şekilde sadece kadın ile erkeğin evlenebileceğine dair özel bir ifade konulmamıştır. Bakınız:

"A. Ehliyetin koşulları

I. Yaş Madde 124- Erkek veya kadın onyediyedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir."

Bu yorumda bulunduğum için acele edip şeytanın avukatlığı ile suçlayanların, aynı kanunda evlenemeyecek kişilerin belirtildiği maddelere de bakmalarını istiyorum:

"B. Evlenme engelleri

I. Hısımlık

Madde 129- Aşağıdaki kimseler arasında evlenme yasaktır:

- 1. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında,*
- 2. Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında,*
- 3. Evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında.*

II. Önceki evlilik

- 1. Sona erdiğinin ispatı a. Genel olarak*

Madde 130- Yeniden evlenmek isteyen kimse, önceki evliliğinin sona ermiş olduğunu ispat etmek zorundadır.

b. Gaiplik durumunda

Madde 131- Gaipliğine karar verilen kişinin eşi, mahkemece evliliğin feshine karar verilmedikçe yeniden evlenemez. Kaybolanın eşi evliliğin feshini, gaiplik başvurusuyla birlikte veya ayrıca açacağı bir dava ile

isteyebilir. Ayrı bir dava ile evliliğin feshi, davacının yerleşim yeri mahkemesinden istenir.

- 2. Kadın için bekleme süresi*

Madde 132- Evlilik sona ermişse, kadın, evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün geçmedikçe evlenemez. Doğurmakla süre biter. Kadının önceki evliliğinden gebe olmadığına anlaşılması veya evliliği sona eren eşlerin yeniden birbiriyle evlenmek istemeleri hâllerinde mahkeme bu süreyi kaldırır.

III. Akıl hastalığı

Madde 133- Akıl hastaları, evlenmelerinde tıbbî sakınca bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.”

Bilişim dünyasında yazılım açıkları için kullanılan “bug” terimi buraya tam uyuyor. Aslında yaşları uygun ise, şuuruları yerindeyse, üstsoy-altsoy ve hısımlık yakınlığı yoksa, boşanması tamamlanmamış bir evlilikleri yoksa, akıl sağlıkları yerindeyse ve kadınlarda boşanma sonrası 300 gün geçmişse, kadınların kadınlarla, erkeklerin erkeklerle evlenmelerinde buraya kadar yasal bir engel görülüyor!

Şükürler olsun ki, evlenme başvurusu ve törenini tanımlayan bir sonraki 134. Madde içinde **“Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvururlar.”** şeklinde tevil edilemez bir hüküm var! Yasal zeminin eşcinsel evliliğe karşı geriye kalan son kalesi budur! Ne yazık ki onun da temeli sağlam değil! Çünkü Anayasamızın 90. maddesine göre : **“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”** Yani TMK 134. maddesi İnsan Hakları Sözleşmesi (madde 14) ve İstanbul Sözleşmesi ile çeliştiğinden etkisi yok hükmündedir. Başvuru halinde TBMM tarafından düzeltilmesi veya Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi gündeme gelebilir.

9. İstanbul Sözleşmesi Eğitim Sistemimizi Temelden Bozarak Milli Olmayan ETCEP Uygulamalarına Zorlamaktadır

“Madde 6 - Toplumsal cinsiyet konusunda hassasiyet gerektiren politikalar : Taraflar bu Sözleşmenin uygulanmasına ve sözleşme hükümlerinin etkilerinin değerlendirilmesine bir

toplumsal cinsiyet bakış açısı katacak ve kadınlarla erkekler arasında eşitliğe ve kadınların güçlendirilmesine ilişkin politikalarını yaygınlaştıracak ve etkili bir biçimde uygulayacaklardır.”

“Madde 14 - Eğitim : 1 Taraflar, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dahil edilmesi için gerekli tedbirleri alacaklardır.”

Bu sözleşme fitri ve biyolojik cinsiyet farklılığını reddeden toplumsal cinsiyet eşitliği tavır ve düşüncelerinin toplumda yayılması ve kabul görmesi için gereken her şeyin yapılmasını emrediyor. Toplumunu dönüştürmenin en etkili ve kolay yolu eğitim olduğu için zaten sorunlu olan müfredatımıza ETCEP (Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi) zihniyeti, yani cinsiyetsiz okullar mantığı çoktan sokulmuş ve nesilleri zehirlemeye başlamıştır. Bununla beraber memur ve işçi olarak çalışanlarında zorunlu katılımlarının sağlandığı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimleri yurt çapında yayılmıştır. TBMM’de kurulan KEFEK (Kadın ve Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu) bu işin öncülüğüne soyunmuş, tüm bakanlıklarda KEFE birimlerinin kurulması ve faaliyet göstermesi sağlanmıştır. Bu projenin sahipleri Sayın Emine ERDOĞAN’ın demeçlerini de etkilemiş ve onun ağzından **“Çocuklarımızı engel, cinsiyet, ırk, etnik köken gibi farklılıklara karşı nötr kalacak şekilde yetiştirelim.”** Şeklinde talihsiz ve tehlikeli ifadelerin çıkmasına neden olmuşlardır.

10. İstanbul Sözleşmesi Devleti Feminist ve Sapkın LGBTQ+ Dernekleri İle Birlikte Çalışmaya ve Desteklemeye Mecbur Kılıyor

“Madde 9 - Sivil Toplum Kuruluşları ve sivil toplum : Taraflar kadınlara karşı şiddet uygulanmasıyla mücadelede aktif bir rol oynayan sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını her düzeyde takdir ve teşvik edecek ve destekleyecek ve bu kuruluşlarla etkili bir işbirliği gerçekleştirecektir.”

Yani, devletimiz mor veya yeşil fark etmeksizin; bütün feministlere, sapkın LGBTQ+ dernek ve

örgütlerine maddi/manevi sahip çıkmak, faaliyetlerini desteklemek, daha çok çalışmalarını teşvik etmek zorundadır. Bu yüzden, Sözleşme imzalandığından günümüze kadar onlarca sapkın STK'nın resmen açılmasına, Ramazan ayında bile sapkın gösteriler yaparak, edep ve imanımın paylaşmama müsaade etmediği pankartlar sallamalarına, dini ve milli değerlerimize küfürler etmelerine izin verilebilmiştir.

11. İstanbul Sözleşmesinin Derdi Kadınları Korumak Değil Topluları Formatlamaktır

*"Madde 12 - Genel yükümlülükler: 1- Taraflar kadınların daha aşağı düzeyde olduğu düşüncesine veya kadınların ve erkeklerin toplumsal olarak klişeleşmiş rollerine dayalı ön yargıların, törelerin, geleneklerin ve diğer uygulamaların **kökünün kazınması** amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesine yardımcı olacak tedbirleri alacaklardır."*

*"1- Parties shall take the necessary measures to promote changes in the social and cultural patterns of behaviour of women and men with a view to **eradicating** prejudices, customs, traditions and all other practices which are based on the idea of the inferiority of women or on stereotyped roles for women and men."*

Orijinal metinde geçen eradicate kelimesi kökünü kurutmak, kökünü kazımak yani tamamen yok etmek anlamında kullanılıyor. Önyargılar, gelenekler, töreler, ve diğer uygulamalar denilerek açıktan ifade etmeye çekindikleri dini değerler ve hükümler de kapsam içine alınıyor. Zaten geleneklerin ve törelerin önemli bir kısmı da dini değerlere dayandığı için her şekilde yok edilmeleri isteniyor. Bu tavır sosyal sorunları gidermek değil, sosyal yapıyı değiştirmek, maziyle ve maziden gelen değerlerle ilişkisini kopartmaktır. Toplumun formatlanarak cinsiyetsiz, geleneksiz, ahlak ve namus gibi değerlerden sıyrılmış, şuursuz yığınlar haline gelmesi isteniyor.

"Madde 42 - Sözde "namus" adına işlenen suçlar da dahil olmak üzere, işlenen suçlar için gerekçelerin kabul edilmemesi 1 Taraflar bu Sözleşme kapsamında kalan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra başlatılan ceza davalarında kültür, töre, din, gelenek veya sözde "namus"un gerekçe olarak öne sürülmesinin önlenmesini temin etmek üzere, gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır."

Uğruna canımızı verdiğimiz, kurtuluş savaşını başlattığımız, Vatan gibi kutsal namus duygularımızla “**sözde namus**” denilerek alay edilmiştir. Münferit bazı olayların üzerinden, bütün toplumu ve ahlaki değerlerimizi töhmet altına alan, yaftalayan, kökü kazınacak tavırlar arasında gösteren bir hoyratlık vardır.

12. İstanbul Sözleşmesine Göre Ebeveynler Çocukların Cinsel Yönelimlerini Engellemez

*“Bölüm IV - **Koruma ve destek** / Madde 18 - Genel yükümlülükler / 3- Taraflar bu bölüm uyarınca alınan tedbirlerin: / Çocuk mağdurlar dahil, hassas konumdaki insanların spesifik ihtiyaçlarına dönük olmasını ve **bu imkanların mağdurlara sağlanmasını temin edeceklerdir.**”*

*“Madde 23 - **Barınaklar** / Taraflar mağdurlara, ve özellikle kadın ve çocuklara, kalacak güvenli yer sağlamak üzere uygun, yeterli sayıda kolayca erişilebilir barınaklar oluşturmak ve mağdurların yardımına proaktif bir biçimde koşmak üzere gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.”*

*“Madde 31 - **Velayet altına alma, ziyaret hakları ve emniyet** / 1-Taraflar çocukların velayetinin ve ziyaret haklarının belirlenmesinde, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olaylarının göz önüne alınmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. 2-Taraflar herhangi bir ziyaret hakkı veya velayet hakkının kullanılmasının mağdurun veya çocukların haklarını veya emniyetini tehlikeye düşürmemesini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.”*

İstanbul Sözleşmesine göre, reşit olmayan bir çocuk şayet cinsel kimliğini değiştirmeye kalkarsa, ebeveyninin yapabileceği bir şey yoktur. Artık onlar da birer mağdur kabul edilerek, gereken her şey yapılır. Ebeveyninden alınarak başka birilerinin koruyucu aile ortamına veya devlet yurtlarına konulmaları sağlanır. Velayetleri ve görüşme izinleri buna göre düzenlenir. Onların yaptırmak istemediği tıbbi ameliyat ve diğer ilaç uygulamalarını devlet yaptırır.

SONUÇ

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu 18. Maddesinde Tacir (tüccar, ticaret yapan) tarifi yapılırken *“Her **tacirin**, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde **basiretli bir iş adamı** gibi hareket etmesi*

gerekir.” ifadesi yer alır. Yani tacirlerden işlerinde basiretli davranmaları beklenir. İşte biz vatandaşların da basiretli olması, devlet tarafından imzalanırsa bile kötü etkileri ortaya çıkan İstanbul, CEDAW ve Fulbright gibi sözleşmelere karşı uyanık ve hassas yaklaşması gerekir. Nitekim, koca sözleşmenin hiç tartışılmadan 15-20 dakika içinde TBMM de onaylandığını, onay için el kaldıran Vekillerin çoğunun okumadığını ve içeriğini bilmediğini, halen savunanların ve hatta karşı çıkanların bile okumamış olabileceğini görüyoruz.

İnsan oğlu/kızı hatalarla maluldür. Hatadan dönmek de bir erdemdir. Beklediğimiz şey değişiklik teklifleriyle Milli ve Manevi yapımıza, mefkuremize uydurulması imkansız derecede zor ve uzun sürecek olan bu sözleşmenin feshedilmesidir. Bu sözleşmeye dayalı olarak çıkarılan 6284 sayılı kanunun ıslah edilmesi, aile ve erkek düşmanı uygulamalara dayanak olmaktan çıkarılmasıdır. TCK içinde sadece beyanla verilecek olan cezaların kaldırılması gerçek delil ve ispatın esas olmasıdır. TMK içinde evlenme ile ilgili şartların toplum gerçeklerine uygun şekilde düzeltilmesi, süresiz nafaka yükümlülüğünün kaldırılması, çocuk velayetlerinin kültürümüzde olduğu gibi baba tarafında tutulması veya en azında eşit velayet sistemi getirilerek çocuk haczi ve ebeveyni yabancılaştırma sendromu (EYS) görüntülerinin önlenmesidir. Velayet şartlarını ihlal eden ebeveynin cezalandırılmasıdır. Erkeklerin kendi namus ve haysiyetlerini beş paralık eden, aldatma filini işleyen kadınlara nafaka ödemeye mahkum edilmesinin, çocukların ahlaksız bir hayat süren anne veya babaların yanında zarar görmesinin önlenmesidir. İşkence haline dönüşen boşanma davalarının asıl kısmının hızla bitirilmesi ve alacak-verecek ve velayet gibi sürtüşmelerin ayrı davalar şeklinde sürdürülmesidir. Yasal bir bağı kalmayan çiftlerin nafaka ve velayet sorunlarıyla tartışma ortamına girmelerinin önlenmesidir. Milli Eğitime çoktan sirayet eden ETCEP hastalıklı projelerinin ve ateist bakış açısının müfredatımızdan temizlenmesidir. Diyanet İşleri Başkanlığının özel projeler üreterek halkımıza İslam’da kadın, erkek ve çocuk haklarını anlatmasıdır. Sevgili Peygamberimizin s.a.s. örnek aile yaşantısının, karı-koca ilişkisinin, dini ve milli eğitim içinde verilmesidir. Edep, adap, usul, erkan, adab-ı muaşeret derslerinin çocuklarımıza verilmesidir. Evlenecek çiftlere İslamda evlilik yaşantısının, cinsel hayatın, eşlerin karşılıklı hak ve sorumluluklarının zorunlu olarak anlatılmasıdır. Erkekler hak ve yetkilerinin geri verilmesi ancak sorumluluklarının da takip edilerek denetlenmesidir. Kadınların ne zulüm gören, ne de zulüm yaparsa yanına kalan hallerden korunmasıdır. Kanunlarımızı ve toplumumuzu kötü etkileyen ve bağlayıcı özelliği olan Fulbright, CEDAW ve Lanzarote gibi sözleşmelerin de iptali ve yasalarımızdaki izlerinin silinmesidir.

Hiç bir inanç ve meşru düşünce sistemi insanlara haksız yere eziyet etmeyi, can almayı meşru görmez. Kadınlara yönelik artan şiddetin kaynağında boşanma davalarının uzunluğu, haksız adli uygulama ve kararları, nafaka sorunları, çocukların intikam aracı olarak kullanılması, sadakatsiz zinakar eşlere her hangi bir ceza verilmeyişi, daralan iş piyasası ve işsizlik, hızla yükselen alkol alışkanlığı gibi pek çok neden vardır. Bunların tek tek ele alınıp düzeltilmeden, sırf sözleşme ve yasalara dayalı olarak aileleri parçalayarak, erkekleri sokak hayvanlarından değersiz ve potansiyel caniler gibi gösterilerek cinayet gibi elim olayların önlenmesi mümkün değildir. Mümkün olmadığını 2011 yılından beri katlanarak artan kadın cinayet sayıları gösteriyor. Sorunların asıl kaynağını görebilmemiz, yanlış sözleşme ve kanunları düzeltmeliyiz. Zinayı yeniden suç kabul etmeden, sapık ve katillere karşı idam cezasını getirmeden önce, daha kaç kişinin ölmesi, kaç yuvanın yıkılması gerekiyor?

Süresiz nafaka hükmü Türk Medeni Kanunu içine 1988 yılında girmiştir. Basiretli birkaç siyasetçi ve yazar dışında kimse zararını öngörememiş, daha sonra toplumu ne kadar yaygın etkilediğini, cinayetlere ve yuvaların dağılmasına neden olduğunu tahmin edememiştir. Toplumsal olayların ve kanunların tıpkı hastalıklar gibi tepe noktasına çıkmadan önce bir kuluçka ve gelişim süreci vardır. Süresiz Nafaka sorunu bu sürecin tepe noktasına ulaşmıştır. Bugün evlilik yaşının giderek yükselmesinde, boşanma sayılarının hızla artmasında, kadınların nafaka kesilmesin diye giderek artan gayri meşru ilişki yaşama ve sigortasız çalışma sayılarında süresiz nafaka gerçeği doğrudan etkilidir. Artık, hemen her sülalede bir nafaka mağduru görülebilmektedir. Nafaka ile birlikte çocuk haczi ve EYS sorunları da tırmanmıştır. İstanbul Sözleşmesinin de kuluçka süresi sona ermiş, toplumun ateşini ve hastalığını hızla yükseltmeye başlamıştır. Son 6-7 yılda 6284 sayılı kanun nedeniyle evinden uzaklaştırılan erkek sayısının yaklaşık 2 milyonu bulunduğu söylenmektedir. Kadın cinayetlerinin de artan eğrisi bu gerçeği teyit etmektedir. Bu yüzden; İstanbul Sözleşmesi imzalanalı 8-9 yıl olmuş, bu zamana kadar neden gündeme böyle yoğun gelmedi diyenler haksızlık ediyorlar. Basit bir mikrop bile vücuda girdiğinde hemen hasta etmiyorken, sosyal olayların bu kadar hızlı gelişmesini beklemek işbilmezlik ve bilmezlikten gelmektir. Maalesef acı olan şudur ki, bu sözleşme ve kanunların yaptığı sosyal ve ahlaki tahribatın giderilmesi de uzun zaman ve çok yönlü çalışma gerektiren zorlu bir süreçtir.

Yüce Rabbimiz, İstanbul Sözleşmesi ve bağlı mevzuatının verdiği zararların neresinden dönersek kar olacağını bilmeyi, biz vatandaşlara ve yöneticilerimize kabul ettirsin. Olayları ve belgeleri ferasetle, ön yargısız, çok yönlü ve çevre etkileriyle beraber değerlendirmeyi nasip

etsin.

Ya Rabbi, Senden başka hiçbir İlah yoktur. Seni her türlü eksiklikten tenzih ederiz. Bizler nefsimize zulmettik. Neslimizi ve dinimizi tehlikeye attık. Bizleri senin yolunda birleştir. Bize yardım et! Bizleri bağışla! Sen her şeye Kadir'sin!

Amin...

Ercan ÖZÇELİK

Türkiye Aile Meclisi Başkan Yardımcısı

Sağlık Personeli Neden Mutsuz ve Umutsuz?

Şurası acı bir gerçektir ki, sağlık personeli kamunun üvey evlatları gibi muamele görmüş; etinden, sütünden, emeğinden bol bol yararlanmış ancak, diğer kariyer memurlarından çok daha kötü şartlarda maaş ve özlük haklarına mahkum edilmiştir.

Taban maaşı gittikçe eriyen ve en düşüklerde kalan memur grubudur sağlıkçılar.

Diğer memurlara tek kalemde verilen maaşla oluşan farkın bir kısmı, sabit ek ödeme adıyla

bir lütuf gibi ödenen, onun da gelir vergisi eline geçmeden kesilen, emeklilik hesabına zerre kadar faydası olmadığı için, maaşının yarı yarıya azalma korkusuyla 65 yaşına veya ölene kadar çalışmak zorunda kalanlardır sağlıkçılar.

Kayıtlarda yok sayılan emeğine karşılık, güya performansına göre verilen ek ödemenin her ay korkulu bir kumara dönüştüğü, çoğu zaman sıfır veya sakız parası kadar geldiği, pandemi gibi olağan üstü hallerde bir parmak bal niyetine verilen 3 aylık tavadan ödemenin de, gecekondur misali alçak tavan hesabına takılarak hüsrana uğratıldığı memurlardır sağlıkçılar.

Pandemi sürecinde bile kronik özlük sorunları çözülmeyen, pandemi yüzünden görev başında vefat ettiği halde şehitlik unvanı ve hakları çok görülen, göstermelik 3 ay tavan ödemesiyle abartılı reklam yapılan, sizin haklarınız kuru alkışla ödenmez denilerek gerçekten de ödenmeyen, alkışlar kesilince yeniden unutulmuş mazlumlardır sağlıkçılar.

Sadece hekimlerin emeklerinin performansına değer görüldüğü, çalışma ve fedakarlık söz konusu olduğunda "sağlık bir ekip işidir, hep beraber gayret edelim" denilerek gaz verildiği, ama ek ödeme ve gelir paylaşımında sadece hekimlerin aslan payını kaptığı, diğer personelin alçak ek ödeme tavanlarına mahkum edildiği, aslında hak ettikleri rakamları alsalar da dengesiz ve adaletsiz paylaşım oranlarıyla hekimlerin diğer çalışanlarla birbirine düşürüldüğü, genel idari hizmetler ve yardımcı hizmetler sınıfının sadece sabit ödeme alabildiği, temizlik, güvenlik ve veri girişi gibi destek hizmetlerinin döner sermaye paylaşımında yok sayıldığı, huzursuz ve mutsuz çalışan emekçilerdir sağlıkçılar.

Polislerin maaşı yakaladıkları suçlu sayısına bağlanmaz. İmamların maaşı kıldırdıkları namazların rekât sayısına veya okudukları hutbeye göre değerlendirilmez. Subayların maaşı yerine getirdikleri veya verdikleri emir sayısına göre hesaplanmaz. Öğretmenlerin maaşı okuma yazma öğrettiği çocuklar veya çözdükleri sorular kadar yapılmaz. Ama sağlıkçılar için durum böyle değildir! Hekimler yaptıkları sağlık hizmeti kadar puan alır. Hekim dışı personelin emekleri koca bir sıfır sayılır. Asıl olan hekimlerin ek ödeme almasıdır. Ayıp olmasın diye diğer personele de biraz koklatılır.

Diğer memurlar her ay ne kadar maaş alacaklarını bilir, ama sağlıkçılar bunu asla bilemez! Hastane yönetimleri bütçeyi zorlar, toparlanmak için ek ödemeleri kısıtlar. SGK sağlık harcamalarını baskılar, gelirler azalır, giderler artar, pratik çözüm olarak ek ödemeler kısıtlanır. Velhasıl her ay sağlıkçıların yaşadığı kronik stres kaynağıdır maaşlarının ne kadar

yatacağı!

Memurların baş belası olan vergi dilimleri sağlıkçıları da feci şekilde acıtır. Her yıl Temmuz ayında sözde maaş zammı yapılmış olsa bile, ellerine geçen net maaş tutarı 6 ay önceki Ocak maaşından daha düşüktür! Dev patronların ve şirketlerin çoğu kere yüzsüzlükten biriken vergi borçları her fırsatta silinir, düşürülür, ötelenir ama sağlıkçılar gibi bordrolu çalışanların vergileri kuruş sekmeden ve ellerine geçmeden kesilir. Maaş zamları da koca bir yalan olur.

Diğer memurların dilediği gibi kullanabildikleri yıllık izinler sağlıkçılar için pahalı bir lüks haline gelmiştir. Çünkü kullanırlarsa ek ödemeleri ceza olarak kesilir. Sürekli ve sabit giderlerini ödemeleri zorlaşır. Tatile çıksalar da döndüklerinde zehir edilir. Yani sağlıkçılar tatil günlerini parayla satın aldıkları için kolay kolay çıkamazlar. Kamuda birikmiş izin gün stoğunda sağlıkçıların lider oldukları tahmin ediliyor!

Pandemi sürecinde görüldüğü gibi, sağlığın en riskli meslekler arasında olduğu bellidir. Özellikle son 20 yıldır sağlıkta dönüşüm programını fiilen çalışarak gerçekleştiren sağlıkçıların emekleri yok sayılmış, 2018'de büyük bir fiyasko şeklinde çıkarılan yıpranma kanunu içinde değerlendirilmemiştir. Daha önce 6-7 yıl boyunca sözü edilen, umut verilen yıpranma payında çok sınırlı ve adeta vermemeye odaklı bir oran ve hesaplama şekli tayin edilmiş, mevcut çalışanların hizmetlerine fayda etmemiş, halen çalışanların ancak 10 yıl sonraki emeklilik hesaplarına yansıyacak şekilde ulaşılmaz bir noktaya konulmuştur. Bu hali ile sadece mesleğe yeni başlayanlara sınırlı bir faydası olacaktır. Bu eksik ve haksız kanun düzenlemesi de hem siyasetçilerin hem de beceriksizliği tescillenmiş yetkili sendika ağalarının istismar ettiği bir sorun olmuştur.

Askeri personelin subay-astsubay olarak her hangi bir eğitim ve meslek ayrımı olmaksızın yıllardan beri yararlandırıldığı 3600 ek gösterge hakkı sağlık personeline bir türlü verilmemiş, verileceği söylendiği zamanlarda ise sadece hemşirelerin adı anılarak personel arasında huzursuzluğa neden olunmuştur. Meslek bazında tıpkı subay-astsubaylar gibi eğitim farkına bakılmaksızın tüm sağlık hizmeti sınıfına 3600 ek göstergenin çoktan verilmiş olması gerekirdi.

Sağlık personeli, içinde aynı işi yapan ama çok farklı atama usulüne tabi tutulan, dönemsel olarak bazılarının kayırıldığı, bazılarının mağdur bırakıldığı 3+1, 4+1, sözleşmeli, vekil gibi değişik statülerin olduğu değişik bir gruptur.

Hastanelerde çalışanlar yıllar önce kıtlık şartlarına göre hazırlanmış yemek yönetmeliği yüzünden yetersiz ve kalitesiz yemekler yemeye mahkumdur. Ya evden bir şeyler getirecek veya hastaneden yiyerek sindirim sistemini de zora sokacaktır. Mesela yemeklerde öğün başına verilen çığ et gramajları yetersizdir. Yemekler 3 öğün olarak ihale edilir ama idari istek sonucu firma 4. çeşidi ek ücret almadan çıkarır. En düşük fiyat esasına göre 3 çeşit için yapılan ihale sonucu en ucuz veren firma 4 çeşit yemek verirse 6-7 TL gibi rakamlar için kullanılan malzemelerin kalitesi ve miktarları ne kadar sağlıklı olabilir?

Sağlık sendikaları yetkili olana kadar en ateşli muhalif kesilen, yetkili olunca yönetime karşı süt dökmüş kediden öte poz veremeyen, mesailerinin çoğunu eş dostlarının sözleşmeli atama kulislerine harcayan, ileride bir koltuk kapabilmek için siyasetçilere yanaşılan, sendika yönetimine geçince içlerinde saklı kalan lüks yaşamaya hevesli canavarın serbest kaldığı, ilk iş olarak maaşlarını ve makam arabalarını yükselten, utanç ve usanç kaynakları olmaktan öteye gidememiştir. Sahada sınırlı ter dökerek çalışan, 24 saat kesintisiz emek veren aziz sağlıkçıların iradelerini, ucuz hesaplar için peşkeş çeken, üyelerin seslerini duyurmaktan ziyade bastırmaya odaklanan, sahte kahramanlar yuvasıdır yetkili sağlık sendikaları. Gelenin gideni arattığı, kalitenin sürekli düştüğü, fiyasko işlerin üretim merkezidir yetkili sağlık sendikaları. Bu yüzden üyelerinin inancı ve saygısı kalmamış, tepki vermeye dahi değer görülmemiştir artık.

Hekim dışı sağlık personeline özel sendikaların olmaması da ayrı bir sorundur. Çünkü mevcut sendikaların talepleri üyeler arasında çıkar çatışmasına yol açtığı için yargısal boyutta olumsuz karşılanmaktadır. Hekim dışı sağlık profesyonellerini kucaklayan ve sorunlarını çözmeyi ilke edinen sendika veya diğer STK'ların kurulumu da geciken bir ihtiyaçtır.

Kısaca sağlıkçılar bunlar yüzünden mutsuz ve umutsuz kaldılar. Bekledikleri şeyler de insaf, adalet ve hakkaniyettir sadece.

Ne dersiniz, çok beklerler mi?

Görsel Kaynağı:

<https://insights.omnia-health.com/coronavirus-updates/how-protect-wellbeing-healthcare-sta>

Kurbanlarımızı Bizzat Kesmeye Çalışalım!

Allah'a şükürler olsun ki, biz aciz kullarını Rabbimize ve birbirimize "yaklaştıran" bir Kurban Bayramına daha kavuşmak üzereyiz.

Evet, "Kurban" yakınlaşmak, yaklaşmak anlamlarından geliyor. Sevdiklerimize yakın olmak isteriz. Akrabalarımız da öyledir. Akraba ve kurban aynı kelime kökünden çıkar.

Hz. İbrahim a.s. dan bu yana mü'minler Allah'a yakınlaşmak için kurban keserler. En son ve hak din olan İslam'ın eşsiz kaynağı Kur'anı Kerim'de Rabbimiz: "**O Halde, Rabbin için namaz kıl, kurban kes.**" (Kevser/2) buyuruyor. Biz Müslümanlar da Sevgili Peygamberimizin s.a.v. gösterdiği gibi kurbanlarımızı keser ve paylaşıyoruz.

Kurban yaklaşmak olduğuna göre, kurban kesen insanların Rabb'lerine yaklaşması maddi değil manevi boyutta yaşanacaktır. Duygu, düşünce, his ve inanç boyutunda bir gelişimden söz ediyoruz. Durum böyle olunca, kurban kesimi sırasında özel bir deneyim yaşanması gerekir. Bu deneyimin en güçlü yaşanma şekli bizzat kurbanımızı kendimizin kesmesiyle ortaya çıkar. Zaten ayet-i Kerime de "kes" diyor, "kestir" demiyor.

Satın aldığımız bir arabayla ilgili farklı deneyimlerimiz olabilir:

1-Arabamızı bizzat sürebiliriz.

2-Arabamızı başkası sürerken ön koltuğunda seyahat edebiliriz.

3-Arabamızı başkası sürerken arka koltuğunda seyahat edebiliriz.

4-Arabamızı başkası sürerken uzaktan seyredebiliriz.

Bu seçenekler arasında en yoğun his ve duyguları şüphesiz 1. seçenekte yaşarız. Çünkü tam bir sorumluluk ve fiili kontrol vardır. Sahibi olduğunuz aracı korku, zevk, merak ve heyecan gibi farklı duygular içinde sürer, hareketlerinizden sorumlu olmak, beraberinizde seyahat edenleri de düşünmek zorunda kalırsınız. Diğerleri de sırayla farklı duygu ve düşünce deneyimleri yaşatır.

Hiç kimse, sahibi olduğu aracı bizzat sürerken aldığı zevki başka birisi sürerken duyamaz! Özellikle yabancı birisi sürüyorsa. Kendi ailesinden oğlu, kızı veya eşi sürdüğünde gururlanır elbet. Ama başkaları sürdüğünde öyle olmaz.

Kurban kesmek de böyledir. Özellikle erkeklerin kendi kurbanlarını bizzat kesmesi, kan akarken, Allah için bir can feda edilirken yaşanan manevi yoğunluğu, acizliği ve dünyadan kopup gitmenin kolaylığını bizzat görmesi, yaşaması lazımdır. Kurban kesmeye hevesli ve becerisi uygun kadınlar da bizzat bu deneyimi yaşamalıdır.

Kurban kesen kişiye bir sükunet gelir. Canın ve canlı olmanın kıymetini anlar. İbadet niyetiyle bile olsa can almanın zorluğunu, manevi sorumluluğunu hisseder. Şiddet ve cinnet duygularından sıyrılır. Hayatın söz konusu olduğu anlarda küçük şeylere takılmanın yanlışlığını görür.

Kurbanı bizzat kesmek elbette iyidir. Ancak, aynı günde birden fazla kurban kesmek ve etlerini paylamak bile duygularda köreltmeye, acıklı olan bu durumu kanıksamaya yöneltebilir. Kesme işini de abartmamak lazım. Kendimden biliyorum! Bir defasında nasip olmuştu ve ailemiz adına 3 kurbanı birden sırayla kesip etlerini paylaşmıştım. Bütün gün et ve

bıçakla uğraşınca algılarım da değişmişti. Akşama ziyaretimize gelen sevgili bacanağımın, kısa kollu gömleğinden çıkan kollarına bakarak, bıçağı nereden takıp kemiği nasıl sıyracağıyı gözümle hesap ederken yakaladım kendimi!! Sürekli yapılan işlerde mesleki yozlaşma başlar. Zaten, Osmanlı döneminde kasapların merhamet ve şefkat gibi insani duyguları zayıflamasın diye 6 ayda bir zorunlu izne çıkarılmaları ve tarım gibi işlerle meşgul edilmeleri de bu mesleki yozlaşmayı engellemek içindi.

Kurban Bayramları toplumda sevgi ve dayanışmayı arttırır. Zenginlerin mallarından fakirlerin haklarını ayıklayarak tıpkı zekat gibi bereketlenmesini sağlar. Şiddet olaylarını azaltır. Karı-Koca arasında muhabbeti geliştirir. Çocuklar ile birlikte ailecek hayır ve hasenat çalışması yapmanın mutluluğunu yaşatır.

Son zamanlarda ülkemizdeki Müslümanlar arasında, yurt dışında bağış yolu ile kurban kestirmek moda oldu. Tıpkı bilgisayar oyunu gibi uzaktan kumandalı ve hassas olanlar için video gösterimli sıradan bir etkinliğe dönüştü. Bunun çeşitli nedenleri var. En başta daha ucuz ve zahmetsiz olması, cemaat ve derneklerin ısrarlı talepleri ve daha kötü durumdaki Müslümanlar için yardım isteği. Maddi durumu çok iyi olan ve hem Türkiye’de hem de yurt dışında birden fazla kurban kesebilenleri hariç tutmak üzere, bu akımı doğru ve sağlıklı bulmuyorum.

Şu sebeplerden dolayı:

- Kurban kesen kişi hiç bir duygu ve yakınlaşma hissetmeden yasak savar gibi para bağışı ile ibadetin ruhunu yaşayamıyor.
- Etrafında yaşayan fakirlerin ve akrabalarının haklarını ihlal ediyor.
- Kurban ibadetini yıllık vurgun gibi gören art niyetli STK ve kişilerin emellerine hizmet ediyor.
- Kurbanını dışarıdan alarak ülke ekonomisine ve yerli üreticilere zarar veriyor.

Kurban ibadetini tamamen et satışına çeviren ve adeta kasaptan sipariş boyutuna getiren zincir market ve kar odaklı yerli STK uygulamaları da sakıncalıdır.

Uzun lafın kısası, Kurbanımızı mümkün olduğu kadar kendimiz keselim. Yapamıyorsak, kesim

sırasında yanı başında duralım. Kurbanımızı sevelim, okşayalım ve kutlu yolculuğuna güzellikle gitmesi için yanında nöbet turalım. Et niyetiyle değil, ibadet niyetiyle kurban ettiğimizi, kurbanların etlerinin veya kanlarının değil, Rabbimize sadece niyetlerimizin gittiğini unutmayalım.

Allah her Müslüman kardeşimize kendi kurbanını gönül hoşluğuyla alabilmeyi, güzellikle ve bizzat kesebilmeyi, mübarek etini en güzel şekilde hayırlara vesile edebilmeyi nasip eylesin! Amin!...

Kaynaklar:

Görsel: <http://knowledgebase.lookseek.com/Dorset-Sheep.html>

-<https://islamansiklopedisi.org.tr/kurban>

-<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/kevser-suresi-108/ayet-2/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

-<https://www.diyarethaber.com.tr/kurban/kurbani-kadinlar-kesebilir-mi-h1096.html>

-<https://www.kelambaz.com/osmanlida-kasaplik/>

Sosyal Girişimcilik

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK başlıklı bu makalem “**International SOCIAL SCIENCES STUDIES JOURNAL**” Dergisi 2020-Mayıs 6.Cilt 63. sayısında yayınlanmıştır. Uluslararası yayın sınıfına giren bu makalemde, Sosyal Girişimciliği çeşitli boyutlarıyla irdelemeye çalıştım. Sonuç kısmında ise oldukça erdemli ve topluma yüksek faydaları olan bu faaliyetlerin, **cinsiyetçi** odaklı **Sosyal Mühendislik** projelerine kurban edilmemesi gerektiğini özellikle vurguladım.

Yazının dergi tarafından yayınlanan orijinal tam metnine bu bağlantıyı kullanarak ulaşabilirsiniz: <http://www.sssjournal.com/ErcanOzcelik.pdf>

Sevgili Hocamız **Prof. Dr. Ersin Nazif GÜRDOĞAN**'a teşekkür eder, faydalı olması dileğimle dikkatlerinize sunarım...

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

Ercan ÖZÇELİK

Doktora Öğrencisi (Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü),
Tıbbi Teknolog (Sağlık Bakanlığı Koşuyolu Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi),

TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9326-7403>

ÖZET

Dünya genelinde sosyoekonomik ve teknolojik gelişimin yaygınlaşmasının kaçınılmaz sonuçlarından birisi de sosyal gruplar arasındaki eşitsizliğin giderek artmasıdır. Bu eşitsizliğin azaltılması için toplumların kendi değer sistemlerinden gelen, geçmişleriyle bağlantılı destekleyici ve düzenleyici dinamikleri bulunmaktadır. Devlet yapılarının amaçlarından birisi de toplumsal refahı yaygınlaştırmak ve geliştirmek olmuştur. Sosyal Girişimcilik ise özellikle sivil inisiyatif sahiplerinin sosyal eşitsizliklerin giderilmesinde sürdürülebilir çalışmalar yapması ve bunları kurumsallaşmaya yöneltmesiyle öne çıkan faaliyetlerdir. Bu makalede Sosyal Girişimcilik kavramı etrafında belirginleşen değerlerin derlenmesine ve örnek projelerin ifadesine çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Ekonomi, Genel Refah, Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik

JEL Kodları:B55, I31, L26, L31

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

ABSTRACT

One of the inevitable consequences of the spread of socioeconomic and technological development worldwide is the increasing inequality between social groups. In order to reduce this inequality, societies have supportive and regulatory dynamics related to their past, coming from their value systems. One of the aims of state structures has been to promote and improve social welfare. Social Entrepreneurship, on the other hand, is a prominent activity, especially when civil initiative owners carry out sustainable works in eliminating social inequalities and direct them towards institutionalization. In this article, it will be tried to compile the values that are evident around the concept of Social Entrepreneurship and to express the sample projects.

Key Words: Social Economy, General Welfare, Entrepreneurship, Social Entrepreneurship

JEL Codes:B55, I31, L26, L31

1. GİRİŞ

İnsanlar, yaşadığı sorunlara uyum sağlama ve çözüm geliştirme yönünde yüksek kabiliyetli,

esnek ve dinamik topluluklar içinde kendi geleneklerini ve değerlerini korur ve geliştirirler. Yaşadıkları sorunların giderilmesinde, din temelli sabit inanç ve davranış kalıplarının yanı sıra kendi geliştirdikleri ve geniş kabul görmesini sağladıkları kurallar ve hassasiyetlere de uyma eğiliminde olurlar.

Sosyal eşitsizlik ve gelir dağılımındaki dengesizlik dünyada olduğu gibi Türkiye’de de insanların hayatını etkilemekte, beslenme bozukluğu gibi kronik sağlık sorunlarına da neden olmaktadır. Toplumun bir kısmı lüks yiyecek ve içeceklerle beslenebilirken, önemli bir kısmının haftalık alışverişini yapmaktan aciz olması ve sağlıksız da olsa en ucuz yiyeceklere yönelmesi söz konusudur. Türkiye bir geçiş formunda olduğundan, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin beslenme sorunlarını yaşamaktadır. Ülke nüfusunun % 15 kadarının açlık sınırının altındaki şartlarda yaşadığı resmen tespit edilmiştir. Halkın neredeyse yarısı da yetersiz ve dengesiz gıda almaktadır. Ayrıca aşırı ve yanlış beslenme nedeniyle erişkin insanlarımızın obezite ve ilişkili kronik hastalıklara yakalanma oranları da neredeyse gelişmiş ülkelere yakın haldedir (Baysal, 2003).

Yoksul insanlar her zaman aramızda olacaklar. Ancak fakirliklerin türü ve anlamları farklılaşacak. Erişkin insanların tamamının üretim faaliyetlerine katılması gereken toplumlarda fakir olmak aynı şekilde kalmaz. Bunun nedeni geçmişten gelen üretim kültürünün gelişmesi ve hayatın her alanında etkili olmasıdır. Üretim toplumlarında bütün üyelerin profesyonel yeteneklerini kullanarak katkıda bulunmaları beklenir. Üretimi ve gelişmeyi temel yapı olarak benimseyen gelişmiş organizasyonların ve profesyonel mesleklerin icra edildikleri toplumlardaki yoksullar ile tüketim ağırlıklı yaşayan, kaynaklarını başkaları tarafından üretilen hizmet ve malları elde etmek için harcamak zorunda kalan toplumlarda yoksul olmak tamamen değişik durumlardır. Önceleri fakirliğin tanımlanmasında işsizlik esas alınırken, günümüzde daha çok “defolu tüketici” olması öne çıkmaktadır. Bu fark yoksul yaşamının kanıksanması ile sefaletten kurtulmanın arayışı arasındaki değişimi göstermektedir (Bauman, 2005).

Bazı neo-liberal yaklaşımlara göre, yoksulluk kapitalizmle beraber başlayan bir durumdur. Kapitalizm ise politik yönlerinden ayrılarak tanımlanamaz. Kapitalizmin sonuçlarından birisi de yeni yoksulluktur. Yeni tip yoksulluk ise politik dinamiklerden bağımsız sayılamaz. Sonuçta yoksulluğun kendisi politik bir sorun ve sonuçtur (Karakaş, 2005).

Sosyal girişimcilik dediğimiz olgu, bireysel veya kurumsal sorumluluk ve yetkinliklerin tetikleyerek geliştirdiği, toplumsal refahın yaygınlaşmasını ve eşitsizliklerin azaltılmasını sağlamaya çalışan bir yaklaşımdır. Sosyal girişimcilik, topluma karşı bir ödev ve toplumda yaşayarak gelişmenin doğurduğu bir şükran ifadesi yerine de geçmektedir.

Bu çalışmada sosyal girişimciliğin kuramsal çerçevesi verildikten sonra, örnek veya önemli bazı projelerin işletilmesi hakkında bilgiler sunulacaktır.

2. SOSYAL GİRİŞİMCİLİKTE KURAMSAL ÇERÇEVE

Girişimci ifadesi, Latince'deki "intare" köküne dayanan, İngilizcede ise enter (giriş) ve pre (ilk) sözcüklerinin birleşimiyle oluşan entrepre-neur, yani "ilk girişen, başlayan" anlamında kullanılmıştır (Korkmaz, 2000). Girişimcilik hakkında konuştuğumuzda karmaşık tanımlarla karşılaşırız. Türkçeye girişimcilik olarak çevrilen İngilizce "entrepreneur" teriminin diğer kökeni de Fransızca "entreprendre"dir. Bir şeyler yapmak, başlatmak anlamındadır. Ortaçağ döneminde her hangi bir işi yapan kişiler için söylenmiştir. Ekonomi literatürüne girişi 1730 yıllarında Fransız yazar Richard Cantillon'un bir eseri ile olmuştur. İngilizler tarafından gündeme alınması da John Stuart Mill ile 19'uncu asırda olmuştur. 20'nci asırdan itibaren girişimcilik ifadesi beşeri bilimlerin çoğunda kullanılmaya başlanmıştır (Çetindamar, 2002).

Üretmek için gerekli unsurların derlendiği, teknolojik, iktisadi ve yasal oluşumlara da "girişim" veya "işletme" denilir. Böyle bir işletmeyi hayata geçirmek için gayret ve çalışmada bulunan kişilerin faaliyetlerine de girişim denilebilir. Girişimciler, işletmeleri planlayarak açan, yöneten, hedeflerini tayin ederek kaynaklarını seferber eden kişilerdir. Başka bir açıdan girişimciler, mal veya hizmet üretebilmek için risk alarak doğal kaynaklar, sermaye ve işgücü gibi üretim unsurlarını birleştirerek icraatta bulunan kişilerdir (Yelkikalan vd., 2010).

Girişimciliğin sosyal ve ekonomik etkileri çok yönlüdür. Toplumda işsizliğin azaltılmasında, gelir sağlayan kesimlerin çoğalarak daha kaliteli hayat seviyesine yükselmesinde, sürekli ve yükselmiş gelir akışıyla ertelenen evlilik ve yatırım gibi önemli kararların uygulamaya konulmasında, atıl duran kaynakların ekonomiye kazandırılmasında oynadığı rol, girişimciliğin çok yönlü etkileşimlerini göstermektedir. Ülke ve toplumların sosyal ve ekonomik açıdan sağlıklı bir düzene girebilmesinde girişimcilerin bu işlevleri önemli bir paydayı kapsamaktadır. Girişimciliğin bu fonksiyonları kalkınma ve sosyal gelişmişlik yönünden önemli faaliyetlerdir. Bu fonksiyonları nedeniyle dünya genelinde ülkelerin

ekonomik yapıları büyük ölçüde girişimciliğe hazır ve buna bağlanmış şekilde kurulmaya çalışılmaktadır (İlhan, 2004).

Ahi sözcüğü Arapça “kardeşim” anlamına gelir. Ahinin Türkçe ’deki akıdan (cömert) türediği de söylenmektedir. İslam dini esaslarına hassasiyetle bağlanmayı, ticaret ve sanatkârlık içeren esnaflıkta da bu duyarlılığa uygun davranmayı esas alan Ahiliğin tasavvufu da ilişkisi vardır. Türkler arasında yiğitliğin, cömertliğin ve kahramanlığın ön plana çıktığı kurumsal esnaflık duruşuyla nam salmıştır. Şeyh Nasîrüddin Mahmûd (ö. 1262), “Ahî Evran” namıyla tanınmış ve ahiliğin piri olarak saygı görmüştür. Ahîliğin Anadolu topraklarında yeşerip büyümesinde Ahî Evran’ın çok önemli katkıları bulunmuştur (Kazıcı, 2020).

Ahi zihniyetli girişimciler, dünyanın her yerinde toplumların iktisadi, politik ve kültür yaşantısında önemli katkılarda bulunur ve gelişmelerinde doğrudan etkili olurlar. Atıl durumda kalan yer altı ve yer üstü zenginlikleri ekonomik dolaşıma sokarak değerlenmelerini ve toplumların ekonomik açıdan büyümelerini sağlarlar. Dünya genelindeki yoksulluğun nedeni kaynakların azlığından ziyade, girişimcilerin eksikliğindedir. Yoksul kesimlerin azaltılmasında etkili olan durum, ekonomik kaynakların bolluğu değil, bunları ulaşılabilir kılan ahi zihniyetli girişimcilerin çokluğudur. Ahi girişimciler herkesin baktığında farklı olanı görebilen, gecenin sabaha evirileceğini anlayan, tohumdan bitkiyi hisseden, toprağın zenginliklerini keşfeden adeta simyacı gibi bilge ve becerikli insanlardır (Gürdoğan, 2019).

Sosyal Girişimcilik ifadesi, aktif yaşantı içinde çok yönlü faaliyetler dizisini barındırmaktadır. Kendisine özel bir misyon tayin etmiş olan girişimciler, kar amacı olmayan sektörlerde kar amaçlı teşvikler sağlamaya kararlı sosyal hedefli iş girişimleri, melek yatırımcılar denilen risk sermayesi gibi “yatırım” projelerini destekleyen hayırseverler ile iş hayatının zorunlu ve faydalı yönlerinden gerekli eğitim ve derslerini alarak kurumsal süreçlerini iyileştiren, kar amacı gütmeyen kuruluşlar şeklinde sayılabilirler. 2010 yılından itibaren sosyal girişimciliğin dünya çapında popüler olduğunu ve sosyal değerler katma açısından düşünce ve davranışları dönüştüren bir “fenomen” haline geldiğini görüyoruz. Bu girişimlerin bazıları tamamen farklı ve yenidir. Ancak geneline bakıldığında uzun zamana yayılan faaliyetleri ile geniş çevrelere ulaşabildikleri görülmektedir (Macmillan, 2010).

Sosyal girişimcilerin temel amaçları sosyal, doğal veya teknolojik sorunları çözmektir. Bu sorunlar; aşırı kalabalık yollar, yetersiz veya uygunsuz giysiler, trafiği terörize eden sürücüler,

insanları rahatsız eden başıboş ev hayvanları veya telefonla arayan satıcılar gibi rahatsızlık veren durumlar olabilir. Günlük sorunlar dışında huzurumuzu ve geçim kaynaklarımızı tehdit eden çevre kirliliği, adli suçlar, kamu ve özel sektördeki yolsuzluklar, ekonomik krizler gibi olaylar da bulunmaktadır. Doğrudan hayatımızı tehdit eden iklim değişikliği, savaşlar, kıtlıklar, terör saldırıları, hastalıklar ve doğal afetler gibi etkenler de bulunur. Gün geçtikçe yaşadığımız sorunların zorluğu ve karmaşıklığı artmaktadır. Ayrıca bunlara yeni ve farklı sorunlar da eklenmeye devam ediyor. Sosyal girişimciler bütün bu sorunların içinden çözümünü üstlenmek veya çözüm yolunda katkıda bulunmak istediklerini seçer ve görev listelerine koyarlar. Başlangıçta küçük hedeflere odaklanmak ise gelişim ve başarı etkinliği için tavsiye edilen bir durumdur. Başarı sağlandıkça büyüyen ve toplumun geniş kesimlerine ulaşabilen projeler üretilebilir. Sosyal girişimcilik ve yöntemleri, genelde ticari hayatın uygulamalarından esinlenerek geliştirilmiştir. Bu açıdan önemli bir tatmin ve mutluluk kaynağı olabilen sosyal girişimcilik uygulamaları, gittikçe daha popüler olmaya başlamıştır. Sosyal girişimcilerin, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası sosyal problemlere karşı geliştirdikleri yöntemler, oldukça yenilikçi ve başarılı olabilmektedir. Hemen her girişimcinin, başlangıçta karar vermesini ve eyleme geçmesini tetikleyen, merhamet ve cömertlik duygularını uyandıran temel bir misyonu veya projesi olmaktadır. İlk ve somut faaliyetleri de bu misyona dönüktür. Genel olarak sosyal girişimciliğin üç ana unsuru vardır: Bunlar motivasyon, organizasyon ve toplumdur. Motivasyon, sosyal girişimciyi ilk defa harekete geçiren, aciliyet ve merhamet duygularını uyandıran durumdur. Sosyal girişimcilik önemli bir organizasyondur. Yasalar tarafından belirlenmiş birleşik bir yapılaşmadır. Bütün organizasyonlarda olduğu üzere, yöneticilerin planlama, organizasyon ve yürütme faaliyetlerini sürdürmesi gerekir. Bunun için etkili bir liderlik performansı beklenir. Sosyal girişimcilik toplumdaki uzak bir alanda icra edilemez. Sosyal gruplar ve bireylerle çalışmak sosyal girişimciliğin temel nitelikleri içindedir. Bu nedenle sosyal girişimlerin toplumla uyum sağlaması, iletişim içinde olması ve geri dönüşleri algılayabilecek duyarlılıkta olması gerekir. Toplum yararına özel ve kamu kaynaklarını da harekete geçirebilmek için sosyal etkileşimin açıklığı gerekir. Kar amaçlı sosyal girişimler de doğal olarak kapitalist kurallara göre faaliyet gösterirler. Bunların diğer işletmelerden farkı ise kar bekledikleri faaliyetlerinin sosyal ve çevresel faydaya da hizmet etmesine çalışmalarıdır (Durieux ve Stebbins, 2010).

Sosyal girişimcilikte yaşanan terminolojik çeşitlilik ve karışıklık nedeniyle araştırmacıların kendi tanımlarını ve terimlerini kullanmasına neden olmuştur. Sosyal girişim, hayırseverlik,

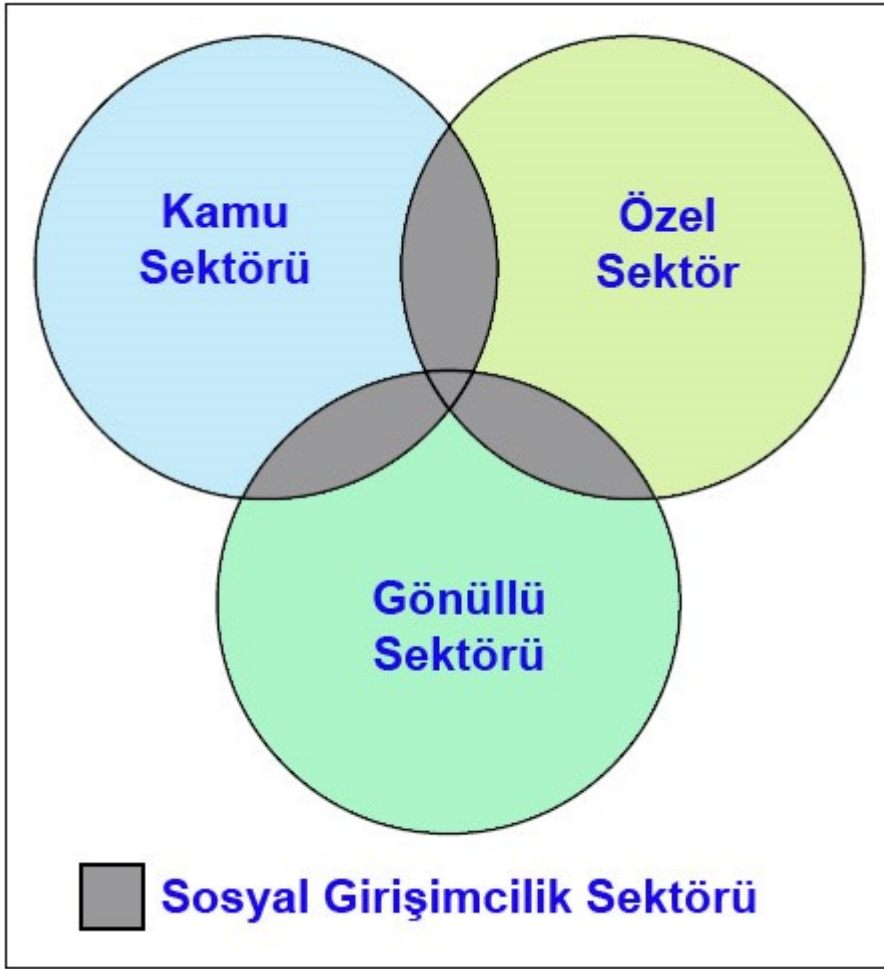
sivil toplum kuruluşları (STK), kar amacı gütmeyen kuruluşlar, kurumlar, 3.sektör gibi terimler birlerinin yerine veya yakın anlamli olarak kullanılmaktadır. Fakat bu organizasyonları ortaya çıkarak toplumsal değerler ve ihtiyaçlar farklı nedenlere dayanabilir. ABD için konuşulduğunda “sosyal girişimcilik” ifadesi sosyal sorunların çözümünde sivil inisiyatifin öne çıkmasında kullanılır. Karşılık beklenmeyen tek taraflı yardımlar ise “hayırseverlik” şeklinde tanımlanır. Avrupa’daki “sosyal girişim” kavramı ise karlılık, finansal ve kurumsal yönetim açısından oturmuş değildir. Avrupa’da yürütölen sosyal savunmacılık, pazarlamayı tetikleme ve ikinci düzeydeki çalışmaların idaresi ile birlikte bakıldığında sosyal girişimcilik şeklinde anlaşılmaktadır. ABD içinde bu tür faaliyetler genellikle düşünce ve lobi kuruluşlarının yaptıkları içindedir. Çin veya gelişmekte olan diğer ölkelere bakıldığında daha karmaşık ve çeşitli yasal formların olduğu görölmektedir. Bazılarında ulusal kaynakların bir kısmının kar amacı gütmeyen kuruluşlar için ayrılığı bilinmektedir. Bu farklılıklara bakıldığında sosyal girişimciliğın neden geniş çapta kabul gören bir tanımının olmadığı belli olmaktadır. (Wolfgang Grassl, 2012).

Dezavantajlı şartlarda yaşamaya çalışan insanların hayatını kolaylaştırmaya ve buldukları durumdan kurtulmalarına destek vermeye çalışmak gerekir. Bunun için sorumluluk sahibi ve sosyal ihtiyaçlara duyarlı yeni ve farklı sosyal sermaye tiplerini geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır (Leadbeater, 1997).

Sosyal sermaye, toplum temelli maddi ve maddi olmayan varlıkların üretilmesi için kaynak ayrılması anlamına gelir. Yoksa toplumun kendisinin varlığı tehlikeye girecektir. İşletme ve kuruluşlar, tanımlanabilir hissedarlara ait olmadıkları sürece “sosyal” sayılırlar. Bunlar için asil itici güç ve hedef karlılık değildir. İçinde buldukları toplumun bir parçası ve topluma ait yapılar gibi görölürler. Bu anlayış, sosyal sermayeyi “insanların gruplar ve organizasyonlarda ortak amaçlar için birlikte çalışma yeteneği” şeklinde yorumlayan (Fukuyama, 1995) gibi yazarların tanımlarından değişik ama ilintilidir.

Sosyal ağılar ve topluluk grupları, toplulukların faydalanması adına somut, fiziksel değerler üretir ve kullanıma açar. Kalkınmış ölkelerde bile kendi içlerinde yardım için ulaşamadıkları insan grupları bulunmaktadır. Normal şartlarda yardım ve hizmet unsurları yerel yönetimlerin imkânları ile daha verimli ve etkili dağıtılır. Leadbeater (1997), toplum temelli olan ve zaman içinde bir mahalle tabanından ulusal ve hatta uluslararası bir kimliğe sahip olabilen, belirli bir yöreyi yenilemeye, kalkındırmaya çalışan birkaç sosyal girişimciyi anlatmıştır. Ancak, sosyal

girişimlerin çoğunluğu küçük ve yerel ölçekte kalmaktadır. Bu durum da mikro ve küçük işletmelerin çoğunun orta ölçekli işletmelere dönüşememe durumunu ortaya çıkarmaktadır. Başarılı projeler yapan sosyal girişimcilerin önemli niteliklere sahip oldukları görülmüştür.

Şekil 1. Sosyal Girişimciliğin Sektörler ile ilişkisi (Leadbeater, 1997)

Sosyal girişimciliğin akademik soruşturma geçmişi nispeten kısa sayılacak bir süredir. Sosyal girişimcilik, çeşitli kurum ve kuruluşlarca yürütülen çok yönlü ekonomik, eğitimsel, araştırma, refah, sosyal ve manevi faaliyetler şeklinde ifade edilebilir (Leadbeater, 1997). Bu kadar çok çeşitli faaliyetleri inceleyen araştırmacılar, sosyal girişimcilik olgusunu kamu sektörü, toplum örgütleri, sosyal eylem örgütleri ve hayır kurumlarını da dahil ederek bir dizi kavramlar içerisinde tanımlamaya çalıştılar. Sosyal girişimcilikle ilgili araştırma ve belgeleme çalışmalarının önemli bir kısmı, kamu gücü dışında kalan kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafında yoğunlaşmıştır. Sosyal girişimciler ile iş girişimcileri arasındaki temel fark, başkalarına bir şekilde yardım etme konusunda verdikleri güçlü taahhüttür. Girişimciler bir ihtiyaç boşluğunu ve ilgili fırsatı anlar ve saptamalarda bulunur. Çözümlerine hayal gücü ve vizyonlarını ekler. Projeleri için insanları istihdam ederek motivasyonlarını sağlar ve

yönlendirir. İhtiyaç duyulan kaynakları güvenceye alır. Engellerin ve zorlukların üstesinden gelmek için iç veya dış riskleri ölçerek değerlendirir ve yüklenir. Girişimini yönetim ve kontrol etmek için uygun sistemleri kurar (J. L. Thompson, 2002).

Bazı araştırmacılar da (Cook, Dodds, ve Mitchell, 2003),(Wallace, 1999), kar amacı gütmeyen diğer faaliyetlerin desteklenmesi için faaliyet gösteren sosyal girişimlerin de sosyal girişimciler şeklinde anlaşılması gerektiğini iddia etmektedir. Diğerleri ise sosyal sermayenin derlenmesi için yeni ve öncü faaliyetler gösterebilen kar amaçlı kuruluşların da sosyal girişimcilerden sayılması gerektiğini savunmuşlardır.

(CCSE (Canadian Centre for Social Entrepreneurship), 2001) ve (J. Thompson, Alvy, ve Lees, 2000)'e göre sosyal girişimcilik, belirli işleri yapmak için bazı taahhütlerde bulunmuş ve kâr hedefli kurulmuş işletmelerde, sosyal bir amaç için kurulmuş ve işletme gibi faaliyet gösteren yapılardır. Gönüllü ya da kar amacı gütmeyen sektörler içinde faaliyet gösterirler. Hepsine birlikte baktığımızda sosyal girişimciliğin merkezinde gönüllü sektörünün bulunduğunu görürüz (Weerawardena ve Sullivan Mort, 2006).

Öyleyse, Sosyal Girişimciliği girişimcilik yapan nedir? Dees, Emerson, ve Economy (2002)'e göre "Sosyal girişimciler cins, girişimci de bir türdür". Girişimcilik tanımlanırsa, girişimcilerin girişimci olmak için yaptığı eylemlerdir şeklinde ifade edilebilir. İşletme Girişimi Dergisi editörü Venkataraman (1997)'in gözlemlerine göre "... Girişimci kavramının ve girişimci rolün temelde farklı kavramları ve yorumları vardır, sektörün girişimci açısından tanımlanması konusunda fikir birliği belki de imkânsızdır" (Venkataraman, 1997). Genel yaklaşıma göre, ortak kullanım alanları araştırılmalı ve ortak kullanım alanları da tespit edilerek kesin tanıma (Salmon, 2013) ulaşmak için değerlendirmeler yapılmalıdır (Peredo ve McLean, 2006).

Sosyal girişimin tanımlama alanının çok boyutlu olduğu ortak kanaattir. Geleneksel İşletme ve Sosyal Ekonomi öğelerini ve özellikle bu tür organizasyonların sosyal hedeflerini, ekonomik motivasyonlarını ve yönetim modellerini etkileyen unsurlarını da derleyip toplarlar (Borzaga ve Defourny, 2003).

Akademik literatüre bakıldığında hem Avrupa kökenli hem de Anglo Sakson geleneğinden ortaya çıkan birbirinden farklı sosyal girişim modellerini barındırmaktadır. Avrupa sosyal girişimleri esas olarak kolektif sosyal girişimcilerle, Anglo Sakson sosyal girişimleri ise öncelikle bireysel sosyal girişimcilerle ilişkilidir. İncelenen öbür yönleri ise işletmelerin faaliyet

gösterdiği ekonomik iş kolu, tamamen kar amaçlı girişimlerle ortak özellikleri, meşru ve yasal statüleri ve yönetim sistemleridir. Açıkçası sosyal girişimci terimi iki modele bağlıdır: Birincisi, sosyal girişimcilerin ortaklaşa meydana getirdiği ve Sosyal Ekonomiye bağlı sayılan Avrupa modeli sosyal girişimlerdir. Diğeri ise, tamamen kapitalist modelin sosyal girişim amacıyla da işletildiği ABD tipi Anglo Sakson modelidir. Ortak unsurların literatürdeki değerlendirmelerine bakıldığında öne çıkan konular: Yenilik kapasiteleri, fırsatları tanıma becerileri, proaktif davranabilmeleri ve diğer kuruluşlar ile uyum sağlayarak değişebilme yetenekleridir (Díaz-Fonca ve Marcuello, 2012).

Sosyal girişimciliği tetikleyen unsurlardan birisi de aniden yaşanan afetler gibi büyük ve geniş etkili olaylardır. Yaşanan afet ve felaketlerin zararlı etkileri maruz kalan ülkelerdeki refah seviyesi ve nüfus yoğunlukları gibi farklı özelliklerine göre farklı sonuçlara neden olmaktadır. Ekonomik olarak düşük profilli gelişmekte olan ülkelerde yaşanan deprem ve sel gibi felaketler daha fazla can ve mal kayıplarına neden olmaktadır. Afetlerden sonra ekonomik ve sosyal dengeler bozulmakta ve ülke çapında geri kalmalar ve sosyo-ekonomik krizler görülebilmektedir. Felaket ve afetlerin ülke kaynaklarını hızla tükettiren ve dengeleri bozan etkileri de bilinen ve yaşanan sonuçlardır (Özçelik, 2020).

Sosyal girişimcilik karmaşık sosyal ihtiyaçlarla ilgilenmek için yenilikçi bir yaklaşım olarak gündeme gelmiştir (Peredo ve McLean, 2006).

Sosyal girişimcilik, kısaca tanımlandığında kâr amacı gütmeyen bir kuruluş, özel sektör ile kamu sektörlerinde veya bunların arasında işbirliği yapılarak ortaya çıkabilen yenilikçi, sosyal yapıya değer katan faaliyetler şeklinde tanımlanabilir. Ancak, yaygın kullanımda ve akademik çalışmalarda sosyal girişimciliğin tanımlanmasında daha çok öne çıkan yönü kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ile özel sektör içinde veya arasında meydana gelen sosyal girişimciliktir (Austin, Stevenson, ve Wei-Skillern, 2012).

Genel yapı değerlendirildiğinde, kâr amaçsız işletme ve kuruluşların yaşayabilmeleri için kendilerine gelir sağlayıcı iş fırsatlarını ortaya çıkarma, faaliyetleri için gerekli kaynakları harekete geçirme ve işletme kurallarına göre değerli çıktılar üretebilmek için yapılan düzenli ve planlı faaliyetlere sosyal girişimcilik denilebilir (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

3. SOSYAL GİRİŞİMCİNİN ÖZELLİKLERİ

Sosyal hayat içinde kalkınmışlık ve refah seviyesinin ulaşamadığı, çözümü gerekli de olsa zorlanılan, tanımlı veya tanımsız sorunların farkına varan ve çözüm sağlamak için ekonomik kaynakları harekete geçirebilen kişi veya kuruluşlar sosyal girişimcilerdir. Sosyal girişimcilik alan olarak karışıktır ve bu durum bireysel sosyal girişimciliği de kapsamaktadır. Şayet sosyal girişimciliği, piyasa yönetimi ve yeteneklerini kar amacı gütmeyen sektöre aktarmak şeklinde tanım yapılırsa, sosyal girişimcinin taşıması gereken özellikler mevcut sorunlara yeni çözüm yolları bulmaktan ve özgünlüğünden farklı olacaktır. Tanımların genelinde sosyal girişimciliğin ticari faaliyetlerinden ziyade sosyal boyutları vurgulanmaktadır. Bu tür bireylerin sosyal misyonu olan bir girişimci türü oldukları kabul edilir. Birçok yazara göre, sosyal girişimcilerin başlangıçta yaşadıkları kaynak darlıkları onları harekete geçmekten alıkoymaz ve tıpkı ekonomik girişimciler gibi cesaretle ilerlemeye çalıştıkları görülür. Ayrıca ekonomik girişimcilerle pazarı yönetme ve kontrol altında tutma konusunda güçlü bir işbirliği ve koordinasyon içinde bulunurlar. Ekonomik girişimcilerin başarılı olabilmeleri için ikna ve yönlendirme yeteneklerini de paylaşırlar. Bütün faaliyetlerinin birleştiği temel motivasyon kaynakları ise sosyal adaleti tesis etme arzularıdır (Johnson, 2003).

Sosyal girişimciler, kamu veya özel sektör tarafından fark edilmemiş veya karşılanamamış boşlukları bulmak ve sorunları gidermek isterler. Sosyal girişimcilerin temel özellikleri: Sosyal bir gereksinimin farkına varan ve çözümünü fırsata dönüştürebilendir. Projesi için gerekli insanları bularak ortak hedefleri doğrultusunda istihdam edebilirler. Girişimi için gerekli sermaye ve diğer kaynakları bulabilirler. Sorunlar ve zorluklar karşısında yılmayan, risk almaktan çekinmeyendir. Proje ile birlikte risklerini de yönetebilirler. Hedefine aldığı sosyal sorunu yok etmek veya azaltmak için şartların zorluğuna ve darlığına aldırış etmeden azimle çalışabilen ve çevresini de dönüştürebilendir. Tıpkı normal girişimciler gibi yeni sistemler ve örgütler kurarak programlarını uygulatabilen, mal ve hizmet çıktılarını paylaşılabilir değerler haline getirebilirler (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

Girişimciliğin 3 temel unsuru bulunur. Bunlar: Belli bir vizyon, bu vizyonu hayata geçirebilecek yeteneklere sahip liderlik ve geliştirilerek büyümesi istenen bir iş veya projedir. Bu yüzden girişimcilik hep bir hayal projesi ve onunla ilgili çalışmalar şeklinde ortaya çıkar. Kuruluşların da belirsizlik ortamlarında geleceğe yönelik sağlam öngörülerini bulunmalıdır. Kuruluş vizyonunda hedeflendiği şekilde kaynakları sağlamak ve harekete geçirmek gerekir. Önemli kişilerin tespit edilerek proje içindeki rollerini gerçekleştirmeleri de sağlanmalıdır (J. Thompson vd., 2000).

Sosyal girişimcilerin diğer işletme girişimcilerine göre en belirgin özellikleri sosyal nitelikli sorunlara odaklanmaları ve bu alanda değer üretmeyi aşırı derecede önemsemeleridir. Onlar için asıl karlılık maddi kazançlar değil, sosyal sorunlardaki iyileşmelerdir. Ticari kar ve gelirler ise ikinci planda kalan yan çıktılar olurlar. Ticari karlılığın önemi de sosyal sorunları gidermede araç olmasından ve imkân sağlamasındandır (Koçak ve Kavi, 2015).

Sosyal katmanların gereksinimlerini karşılamak üzere tamamen kar amaçlı veya kar amacı gütmeyen işletmeler açılabilir. Sosyal girişimlerin etki ve kapsam genişliği içinde bulunduğu toplumların gelişmişlik ve eğitim seviyeleri, kişi başına düşen milli gelir miktarı gibi değişkenlerle ilişkilidir. Sosyal girişimler tıpkı tamamlayıcı sağlık sigortaları gibi faaliyet gösterirler. Özel veya kamu sektörün alternatifi değil, eksik kalan kısımlarını tamamlayıcı fonksiyon rolünü alırlar (A. S. Yılmaz, 2014).

Normal organizasyonlar gibi Sosyal Girişimlerdeki personelin güçlendirmesi gerekir. Personele sadece destek vermekle kalmayarak, süreçlere daha aktif katılımını sağlamak üzere eğitim ve diğer becerilerle donatmak lazımdır. Personel güçlendirmenin de işletme ile beraber gelişmesi ve uyumlanması için eğitim ve destek faaliyetleri ihmal edilirse uyumlu olma ve güncel kalma yetenekleri bir süre sonra gerileyecektir (Y. Alacahan, 2020).

Sosyal girişimciliğin faaliyet ve destek alanlarından birisi de sağlık turizmi olabilir. Çünkü sağlık turizmi ile sosyal yapıyı oluşturan bireylerin sağlıklarının korunması, geliştirilmesi, bozulan sağlıklarının tekrar kazandırılması amaçlanmaktadır. Sağlık turizminin seyahat, konaklama, tedavi ve tesis yatırımı içeren unsurları toplumların etkileşimini de arttırmaktadır. İnsanların sağlıklarını korumak veya iyileşmek için buldukları yerlerden başka şehir veya ülkelere giderek profesyonel sağlık hizmeti almalarına kısaca sağlık turizmi denir (S. Yılmaz, Sarıaydın, ve Sönel, 2020).

Sağlık turizminin bir kolu da önemli bir toplumsal sağlık sorunu olan engelliler için tasarlanan engelli turizmidir. Engelli kişilerin mevcut durumlarını iyileştirmek veya koruyarak toplumsal entegrasyonlarına katkı sağlamak için yapılmaktadır. Bu hizmetler arasında rehabilitasyona yönelik sağlık hizmetleri de düzenli olarak verilebilmektedir (Bozça, Çiftçi Kırac, ve Kırac, 2017).

Sosyal yapının önemli unsurlarından birisi de yaşlılardır. Hayat sürecinin ileri dönemlerine erişebilen erişkin kişilere yaşlı denilir. İhtiyarlık ise yaşlılığın daha da ilerlediği dönemleri tarif

etmek için kullanılır (Bulut ve Türkmenli, 2015).Yaşlılar için tedavi kurumları (Geriatrik Merkezler), huzurevleri veya klinik konuk evleri içinde hizmet verilmektedir. Yaşlı veya engelli turistler için rehabilitasyon ve sağlık hizmetleriyle birlikte bakımlarının da yapıldığı tesisler kurulmaktadır (Aksoy, 2019)

Sağlık harcamalarının katastrofik yani yıkıcı boyut kazanabilmesi de başka bir sosyal sorun kaynağıdır. Bu nedenle sosyal girişim projeleri içinde yer alması önerilen konular arasında yer alır. Katastrofi ifadesi “ani şekilde ortaya çıkan felaket veya talihsiz durumu” açıklamak için literatüre girmiştir. Sağlık harcamalarının katastrofik ölçeğe geldiğini belirlemek için hane halkı tarafından yapılan sağlık harcamalarının hane gelirine göre belirli bir oranı aşması esas alınır. Bu nedenle, sağlık politikalarını düzenleyen yetkililer, cepten yapılan sağlık harcamalarının hanelerin maddi kaynakları üzerindeki etkisini dikkatle takip ederek karar almaya çalışırlar (E. Alacahan, Baktır, Sur, ve Yılmaz, 2019)

4. ÖNEMLİ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ

Yirminci yüzyılın ikinci yarısına iyiliğin ve sosyal refahın öncü güçleri olmuş sosyal girişimciler damga vurmuştur. Bu alanda akla gelen isimlerin en başında Muhammed Yunus yer alır. “*Faiz karşılığında ödünç para verenler, çözümlerden daha çok sorunların kaynağı olurlar*” diyerek özel ve yaygın etkili bir borç sistemi geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur. Bangladeş’te büyük maddi sıkıntılar içinde yaşamak zorunda kalan ev hanımlarını, miktarı küçük ama etkisi büyük olan borç paralarla destekleyerek her birinin küçük birer girişimciye dönüşmelerini sağlamıştır. Mütevazı girişimleri olan kişilere verdiği mütevazı borçların meydana getirdiği olumlu etkiler sayesinde tüm dünyada konuşulan ve takdir edilen bir statüye yükselmiştir. Yoksul insanlara küçük borçlar vererek kimseye minnet etmeden yaşayabilecekleri gelirleri sağlamalarına vesile olmuştur. Bu sistem sayesinde insanların iş aramak yerine iş kurmak yönünde gelişmesine fırsat vermiştir. Verilen küçük borçların faiz gibi yıkıcı etkilerden arınması nedeniyle verimliliği ve bereketi de yüksek olmuş, büyük işletmelere kapı açan gelişmeler doğurmuştur. Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar arasında iyilik far edilir ve değeri de bilinir. Toplumlarda dayanışma kültürü yaygınlaştığında toplam sinerji gücünün dönüştürücü ve geliştirici etkisi de katlanarak artar. İnsanlar içlerinde yer alan yetenek ve becerilerini keşfeder. Özgüvenleri yükselir. Genel ve yaygın başarı için sosyal girişimcilerin toplumun düşük gelirli ve çoğunluğunu oluşturan tabakalarında faaliyet göstermesi daha etkili ve gereklidir. Sosyal girişimler ve sahip oldukları iletişim kanalları sayesinde, insanlar

kendilerini ifade edebilmeyi, mücadele ve gayret göstermeyi, dayanışma içinde büyümeyi, fedakârlığı ve diğerkâmlığı yaşayarak öğrenirler. Sosyal girişimcilerin bu başarı ve etkinliği sayesinde, siyasetçilerin toplum yararına projelere eğilmeleri, çevre sorunlarına duyarlı olmaları, toplumsal refahın yükselmesi ve eşitsizliklerin giderilmesi için çalışmaya odaklanmaları daha kolay olur. Yeryüzünden hızla tükenen tabii kaynakların verimli kullanımları, toplumlar arasında adil paylaşımı ve gelecek nesiller için alternatif kaynak yatırımlarının yapılması lazımdır. İletişim ve teknolojinin fiilen kaldırdığı ülke sınırlarından sonra şehirlerin önemi artacak ve farklı değerler üretebilenler sıyrılarak liderliğe gidecektir. Kaynakların sınırsız olmadığı her geçen gün daha açık ve dramatik şekilde hissedilir olacaktır (Gürdoğan, 2019).

Muhammed Yunus bambu ağaçlarını üreten köylülerin tefeci ve aracılar tarafından ağır şartlara zorlandığını ve bir sömürü düzeninin kurulduğunu fark edince küçük ama onlar için çok etkili bir borçlandırma sistemi geliştirmiştir. Daha sonra bu sistem mikro kredi formatında Grameen Bankın uygulayarak yaygınlaştırdığı bir sosyal girişimcilik efsanesine evrilmiştir. Banka kredilerinde yoksulların en büyük engeli olan teminat sorununu göz ardı edebilen bir yaklaşımla özellikle kadınların aile ekonomilerini iyileştirmelerine fırsat sağlanmıştır (Soyak, 2010).

Yapılan çalışmaların doğurduğu sosyal sonuçları ölçebilme ihtiyacı, Kevin McDonald gibi sosyal girişimcileri zorlayan seviyelere ulaşmıştır. Her yeni olay ve ihtiyaç karşısında sosyal girişimcilerin eski uygulamalardan daha farklı ve özgün tasarımlarda bulunmaları gerekebiliyor. Doğal olarak yeni stratejiler ve yöntemler geliştirerek sabır ve gayretle hayata geçirmeye çalışıyorlar. Dünya çapında duyulan ve izlenen önemli sosyal girişimciler vardır: Grameen Bank adına Bangladeş'teki mikro kredi programını kuran ve yöneten Muhammed Yunus. Yeni kolej mezunlarını şehir içi okullarda öğretmen olarak istihdam eden Teach for America'nın kurucusu Wendy Kopp. AIDS, Tüberküloz ve gelişmekte olan ülkelerdeki diğer hastalıklar için düşük maliyetli tedavi imkânı sunan Partners In Health'in kurucusu Paul Farmer. Bu öncü kişiler ve kuruluşları, sosyal sorunları mümkün olduğu kadar gidermek için sahip oldukları kaynakları verimli kullanmaya, planlı ve programlı büyümeye gayret ediyorlar. O yüzden sahip oldukları fonları doğru ölçeklerde dolaşıma eklemek zorundalar (Bloom ve Chatterji, 2009).

Sosyal veya iş girişimcilerinin ortak özelliği hayal güçleri ve sorunlara çözüm bulabilme

kabiliyetleridir. Sosyal girişim süreci sorunların fark edilmesiyle başlar. Sosyal girişimci önce kendi imkânları ile yapabileceklerini değerlendirir ve sorunun yaygınlığını ve maliyet gibi boyutlarını tanımlamaya çalışır. Toplum mensuplarından bazılarının temel insan haklarını kullanamaması ve toplumun yaygın imkânlarından yararlanamaması en çok dikkat çeken konulardır. Bu tür kronik sorunlara kalıcı çözümler sağlamak sosyal girişimcinin hedefleri arasındadır. Sosyal girişimciler sosyal dönüşümlere sivil liderlik yapan, yüksek duyarlılıkta vatandaşlık şuuruna sahip, ekonomik kalkınmayı önceleyen, çevre sorunlarına duyarlı, halkın sağlıkla ilgili sıkıntılarını gidermek isteyen, evrensel insan haklarının bilincinde, eğitim ve öğrenim hizmetlerinin yaygınlaşmasını önemseyen kişilerdir. Her iş planı veya girişimi gibi sosyal projelerin de yenilik ve değişimlere açık olması, uygulamaya hazır forma girebilmesi, devam edilebilir nitelikleri olması, farklı mekân ve zamanlara taşınabilir ve uyumlanabilir olması en güçlü yanları arasında kabul edilir (Betil, 2007).

Küresel ölçekte bilinen en büyük sosyal girişimci kuruluşlardan birisi de Ashoka Uluslararası Sosyal Girişimciler Ağı'dır (www.ashoka.org). William Drayton 1980 yılında Hindistan merkezli olarak başlatmıştır. Ashoka toplumun hemen her sorununa karşı çözüm arayan sosyal girişimcileri destekleyen, gerektiğinde uluslararası ölçekte organizasyonlar sağlayan bir kuruluştur. Alanında dünyanın en önce ve en büyük ölçekte kurulan bir yapıdır. Sosyal girişim projeleri olan girişimcileri tespit ederek onları cesaretlendiren, maddi ve manevi unsurları harekete geçirip verimliliklerini arttıran ve gayelerine ulaşmalarını sağlayan bir çalışma sistemini benimsemektedir. Bu meyandaki faaliyetleri 30 yıldır sürmekte, 70 farklı ülkenin 3000'den fazla üye ve çalışanları ile sürmektedir (Şenturan ve Şentürk, 2016).

Muhammed Yunus'a göre, "Gerçek bir mikrokredi kuruluşu, faiz oranını mümkün olduğunca fon maliyetine yakın tutmalıdır" ancak genellikle kamu dışındaki finans kuruluşlarının çoğunun aslında Yunus'un tavsiye ettiği seviyeden daha yüksek faiz veya ücret aldıkları görülmektedir (Cull, Demirgüç-Kunt ve Morduch, 2009).

Sosyal girişim alanında Endonezya'da mikrokredi uygulaması 1970'de Bali'de faaliyete geçen özel Bank Dagang Bali (BDB) ile başladı. 1984'de yerel bankacılık yapısının güncellenmesiyle yurt genelinde Bank Rakyat Endonezya (BRI)'nin DESA birim sistemi, halen gelişme yolundaki ülkelerde finansal yeterlilik ve sürdürülebilirlik açısından en büyük ve sağlıklı mikrokredi yapılanmasıdır. Endonezya'daki mikrofinans uygulaması sayesinde, 1970'li yıllarda %40 civarında seyreden yoksulluk insidansı, 1996 yılında yeniden hesaplandığında %11'lere

düşürülmüştür (Robinson, 2003).

Filipinler’de bulunan Asya Kalkınma Bankasının kurmuş olduğu MIX (Mikrokredi Bilgi Alışveriş Merkezi tarafından, belirli aralıklarla Asya’daki en etkili veya büyük 100 sosyal girişim finansörü kuruluş ve faaliyetleri hakkında kitaplaştırılmış durum tespit raporları yayımlanmaktadır (Gaul & Tazi, 2008). Aşağıdaki tablo da 2008 yılına aittir. Burada ilk 20 kuruluş ve bunların ülkelerdeki durumları gösterilmektedir. Bangladeş’de bulunan ve Muhammed Yunus’un geliştirdiği mikrokredi sistemini kullanan Grameen Bankasının ulaşabildiği insan sayısının yüksekliği dikkat çekicidir.

SIRA	Mikrokredi Finansörü	Ülke	Toplam Borçlu Sayısı	Toplam Brüt Kredi Portföyü (ABD \$)
1	Grameen Bank	Bangladesh	6,287,000	482,104,480
2	ASA	Bangladesh	5,163,279	305,268,832
3	VBSP	Viet Nam	4,695,986	1,149,165,056
4	BRAC	Bangladesh	4,550,855	350,160,800
5	BRI	Indonesia	3,455,894	3,035,685,376
6	Spandana	India	972,212	89,837,688
7	SHARE	India	826,517	91,683,456
8	SKS	India	513,108	63,247,732
9	TMSS	Bangladesh	513,055	38,555,616
10	Bandhan	India	449,304	29,988,368
11	SKDRDP	India	443,532	52,214,528
12	AML	India	416,829	45,333,688
13	MFI	India	410,329	50,640,688
14	KAS	India	394,462	27,753,142
15	RDRS	Bangladesh	307,482	10,625,496
16	JCF	Bangladesh	274,899	22,906,776
17	BURO	Bangladesh	263,503	22,683,152
18	SSS	Bangladesh	250,992	25,174,774
19	Khushhali Bank	Pakistan	236,917	35,351,624
20	Khan Bank	Mongolia	234,715	201,904,432

Kaynak: Microfinans Bilgi Alışverişi (MIX) Piyasa Bülteni 2006 31 Ocak 2008 verisi

Tablo 1. MIX Asya 100 Sosyal Yardım Yapanlar ve Borçlular Sıralaması (Gaul ve Tazi, 2008)

Grameen mikrokredi sisteminden önce 1850’li yıllardan itibaren uygulamaları başlayan Alman kooperatif kredileri uygulaması da bulunmaktadır. Ancak Almanya’daki kooperatif kredileri günümüz mikro kredi sisteminden önemli farklara sahiptir. Bunların başında mikro kredi yapısında grup kredi paketleri varken kooperatif sisteminde özgün kredilerin verilebilmesi gelir. Almanya’daki kooperatif kredilerinin çoğunu bir ortak imzalayan tarafından temin edilmiştir. Bu uygulama Grameen tarzı bir gruptan farklıdır, çünkü “grup” un sadece bir üyesi ödünç almaktadır. Ayrıca, grup halinde kooperatif üyeliği, mevduat sahibinin fonlarından

toplu olarak sorumlu oldukları için bir bütün olarak görülebilir. Mikrofinans kurumlarından farklı olarak birçok kooperatif üyesinin belirli bir zamanda kullandığı kredisi de yoktur. Kooperatif kredilerinde bir ortak imzalayan da izlemci/denetçi görevi görür ve eğer kredinin geri ödenmezse ortak imzalayan da sorumlu tutulur. Uygulanan kooperatifin diğer özellikleri de Grameen tarzı gruplardan farklıdır. Kooperatif “grup” yapısı sadece iki kişi ile sınırlı kalmadığı gibi, her bir üyenin sonunda hem kredi alabileceği hem de diğerlerinin kullandığı kredilerinden sorumlu olacağı açık bir program da kurulmadı. Alman kooperatifleri ve Grameen gibi erken grup kredi veren kurumlar arasındaki önemli bir farkta kredi büyüklükleriyle ilgilidir. Alman kooperatifleri tarafından verilen kredilerin büyüklüğü önemli oranlarda değişebiliyordu. Grameen tarzı kurumlar misyonlarını kadınlar ve yoksullar gibi nüfusun belirli bir dilimine hizmet olarak görme eğilimindedir. Kooperatif üyeleri ise kuruluşlarında belirli gruplara odaklanmak yerine yerel halka hizmet etmek şeklinde yaklaştılar. Bu bakış açısı kooperatiflerin daha geniş çapta kredi kullandırmasını sağlamıştır. Alman kredi kooperatifleri ve mikrofinans kuruluşları arasındaki son önemli farkta günümüzdeki hedefleriyle ilgilidir. Grameen Bank gibi bazı mikro borç verenlerin belirgin ideolojik hedefleri görülmektedir. Alman kooperatiflerinin ise yerel kalkınmayla ilgili ekonomik hedefleri belirgindir. Daha ucuz kredi ve ekonomik kalkınmanın yayılması istenir. Bununla birlikte, kooperatif formunu “Hristiyan sadaka” sistemi ve kırsal kesimin kapitalist düzenden korunması şeklinde görenler de bulunmaktadır (Guinnane, 2011).

4. SONUÇ

Sosyal Girişimciler toplumun bağrından çıkan, beslenip geliştiği toplumun sosyal sorunlarına kayıtsız kalamayan, mutluluğun ve kalkınmanın dayanışmada ve paylaşmada olduğunu keşfeden yüce gönüllü insanlar veya onların kurdukları işletmelerdir.

İnsanlar arasındaki eşitsizlikler ve kapitalizmin vahşi uygulamaları sona ermediği sürece sosyal sorunların varlığı gittikçe genişleyerek devam edecektir. Zor şartların kahramanları doğurması gibi, sosyal sorunların yaygınlığını ve kötü etkilerini fark eden bazı duyarlı insanlar herhangi bir baskıya maruz kalmadan sorumluluk almaya gönüllü olacaktır. Sosyal girişimcilik ise bu insani duygu ve düşüncelerin kurumsal ve sürdürülebilir boyutlara taşınmasını sağlamaktadır.

Her toplumun farklı sorunları olabileceğinden, sosyal girişimcilik alanları da değişkenlik

gösterebilir. Muhammed Yunus'un geliştirdiği mikro kredi uygulamasının hem toplumsal kalkınmaya sağladığı müthiş desteği hem de sosyal girişimcilik projelerine öncülük ederek tanınmasına neden olması açısından önemli ve değerlidir.

Sosyal girişimcilik projeleri her toplumun sosyal ve kültürel yapısına uygun tasarlanmalı, yeni sorunlara yol açabilecek gelişmelere kaynaklık etmemelidir.

Türkiye'de mikro kredi uygulamalarına bakıldığında, öne çıkan hedef kitle kadınlar olmasına rağmen fiilen erkeklerin daha fazla yararlandığı tespit edilmiştir (Soyak, 2010).

Kadınların toplumsal hayat içindeki rollerinin değiştirilmeye çalışılması ve George Soros'un Türkiye'deki Açık Toplum Enstitüsü gibi kuruluşların mikro kredi projelerine müdahil olması (Soyak, 2010) nihai amaç ve hedefler açısından şüpheli görülmüştür.

Nitekim, Türkiye'deki mikro kredi uygulaması için Diyarbakır'daki "Grameen Mikrofinans Programı" projesinden faydalanan 100 kadın ile yapılan araştırma bulguları tatmin edici bulunmamıştır. Kırsal kesimde erkeklerin hane reisliği etkisi halen kuvvetli olduğu için mikrokredilerden yararlanma ve değerlendirme alanlarını belirlemede inisiyatif erkeklerde-dir. Kadınların aile düzenlerinin dışına çıkarak girişimde bulunmaları, işletmecilik yapmaları zor ve genelde kabul edilebilir bir durum değildir (Şenturan & Şentürk, 2016).

Sosyal girişimcilik projelerinin **sosyal mühendislik** araçlarına dönüştürülmeden saf ve iyi niyetli kalabilmeleri önemlidir. Bu açıdan bakıldığında, **cinsiyetçi** yaklaşımların etkisinde kalmadan sosyal refahın yükseltilmesine odaklanan sosyal girişim projelerinin desteklenerek fayda ve etki çevrelerinin genişletilmesi anlamlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Görsel Kaynağı: <https://wiki.optimy.com/social-entrepreneurship/>

Aksoy, C. (2019). Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-39.

Alacahan, E., Baktır, Y., Sur, H., & Yılmaz, S. (2019). Sağlık Harcamalarının Hane Halkı Gelirleri Üzerinde Katastrofik Etkisi. *Social Sciences Studies Journal*, 5(42), 4581-4586.

Alacahan, Y. (2020). Personel Güçlendirme. In S. Yılmaz (Ed.), *İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Konular* (1.Baskı, pp. 149-179). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2012). Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both? *Revista de Administraçãõ, 47(3)*, 370-384.

<https://doi.org/10.5700/rausp1055>

Bauman, Z. (2005). Work , consumerism and the new poor. In T. May (Ed.), *New York* (Second edi). Open University Press.

Baysal, A. (2003). Sosyal Eşitsizliklerin Beslenmeye Etkisi. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi Özel Eki, 25(4)*, 66-72.

Betil, İ. (2007). Girişimcinin Gündemi - Sosyal Sorumluluk. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2(2)*, 21-24.

Bloom, P. N., & Chatterji, A. K. (2009). Scaling social entrepreneurial impact. *California Management Review, 51(3)*, 114-133. <https://doi.org/10.2307/41166496>

Borzaga, C., & Defourny, J. (2003). *The Emergence of Social Enterprise* (Seconda Ed). Retrieved from file:///C:/Users/Ichiyanagi/Downloads/epdf.tips_emergence-of-social-enterprise-routledge-studies-i.pdf

Bozça, R., Çiftçi Kırac, F., & Kırac, R. (2017). Sağlık Turizmi SWOT Analizi: Erzincan. *Gümüğhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 6(3)*, 157-163.

Bulut, C., & Türkmenli, E. (2015). Yaşam Kalitesi ve Yaşlılıkta Değer Algısı. In *Sosyal Hizmet Sempozyumu*. Manisa.

CCSE (Canadian Centre for Social Entrepreneurship). (2001). Social Entrepreneurship Discussion. *Canadian Centre for Social Entrepreneurship, (1)*, 1-6.

Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. Retrieved from <http://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1880-turkiyede-girisimcilik>

Cook, B., Dodds, C., & Mitchell, W. (2003). Social entrepreneurship – False premises and dangerous forebodings. *Australian Journal of Social Issues, 38(1)*, 57-72.

<https://doi.org/10.1002/j.1839-4655.2003.tb01135.x>

Cull, R., Demirgüç-Kunt, A., & Morduch, J. (2009). Microfinance meets the market. *Journal of*

Economic Perspectives, 23(1), 167–192. <https://doi.org/10.1257/jep.23.1.167>

Dees, J. G., Emerson, J., & Economy, P. (2002). *Strategic Tools for Social Entrepreneurs: Enhancing the Performance of Your Enterprising Nonprofit*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Díaz-Foncela, M., & Marcuello, C. (2012). Social enterprises and social markets: Models and new trends. *Service Business*, 6(1), 61–83. <https://doi.org/10.1007/s11628-011-0132-8>

Durieux, M., & Stebbins, R. (2010). *Social entrepreneurship for dummies*. Indianapolis: Wiley Publishing, Inc.

Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. London: Hamish Hamilton.

Gaul, S., & Tazi, H. (2008). *MIX Asia 100* (B. Stephens & N. A. Fernando, Eds.). Manila, Philippines: Asian Development Bank.

Guinnane, T. W. (2011). The Early German Credit Cooperatives and Microfinance Organizations Today: Similarities and Difference. In B. Armendáriz & M. Labie (Eds.), *The Handbook Of Microfinance* (pp. 77–100). Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

Gürdoğan, E. N. (2019). *Girişimcilik ve Girişim Kültürü* (1.baskı; Y. Ayyıldız, Ed.). İstanbul: İGİAD Yayınları.

İlhan, S. (2004). Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 70–75.

Johnson, S. (2003). Literature Review Of Social Entrepreneurship. *New Academy Review*, 2, 1–17. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/246704544_Literature_Review_Of_Social_Entrepreneurship

Karakaş, M. (2005). Yeni Yoksulluk Bağlamında Sosyal Kimlik ve Tüketimde Eşitsizlik. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1–16. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/gaziuibfd/issue/28338/301191>

Kazıcı, Z. (2020). AHİLİK – TDV İslâm Ansiklopedisi. Retrieved May 15, 2020, from Türkiye

Diyaret Vakfı website: <https://islamansiklopedisi.org.tr/ahilik>

Koçak, O., & Kavi, E. (2015). Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 26-49. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/hakisderg/issue/7580/99509>

Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 163-179. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huniibf/issue/30223/326859>

Leadbeater, C. (1997). *The rise of the social entrepreneur*. London: DEMOS.

Macmillan, P. (2010). Social Entrepreneurship. In J. Mair, J. Robinson, & K. Hockerts (Eds.), *Political and Civic Leadership: A Reference Handbook*. <https://doi.org/10.4135/9781412979337.n84>

Özçelik, E. (2020). Afetlerde Sosyal Hizmetler. *Ankara Üniversitesi Afet ve Risk Dergisi*, 3(1), 46-55. <https://doi.org/10.35341/afet.680665>

Özdevecioğlu, M., & Cingöz, A. (2009). SoGirişimcilik Ve SosGirişimciler:Teorik Çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 0(32), 81-95-95. <https://doi.org/10.18070/euiibfd.68432>

Peredo, A. M., & McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: A critical review of the concept. *Journal of World Business*, 41(1), 56-65. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.10.007>

Robinson, M. S. (2003). The microfinance revolution: v.2: Lessons from Indonesia. *Choice Reviews Online*, 40(06), 40-3534-40-3534. <https://doi.org/10.5860/choice.40-3534>

Salmon, M. H. (2013). *Introduction to Logic and Critical Thinking* (Sixth Edit; J. Kozyrev, Ed.). Boston: Clark Baxter.

Şenturan, Ş., & Şentürk, N. (2016). Girişimciliğin gelişimi ve mikrofinans uygulamalarının önemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* 3. ICAFR 16 Özel Sayısı, 812-822.

Soyak, M. (2010). Kadın Girişimciliği ve Mikrofinans (Türkiye Deneyimi). *Muğla Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (24), 129-144. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23516/250558>

Thompson, J., Alvy, G., & Lees, A. (2000). Social entrepreneurship - a new look at the people and the potential. *Management Decision*, 38(5), 328-338. <https://doi.org/10.1108/00251740010340517>

Thompson, J. L. (2002). The world of the social entrepreneur. *International Journal of Public Sector Management*, 15(4-5), 412-431. <https://doi.org/10.1108/09513550210435746>

Venkataraman, S. (1997). *The distinctive domain of entrepreneurship research: An editor's perspective* (Advances in; R. Katz, J., & Brockhaus, Ed.). Greenwich, CT: JAI Press.

Wallace, S. L. (1999). Social entrepreneurship: The role of social purpose enterprises in facilitating community economic development. *Journal of Developmental Entrepreneurship; Norfolk*, 4(2), 153-174.

Weerawardena, J., & Sullivan Mort, G. (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model. *Journal of World Business*, 41(1), 21-35. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.001>

Wolfgang Grassl. (2012). Business Models of Social Enterprise: A Design Approach to Hybridity. *ACRN Journal of Entrepreneurship Perspectives*, 1(1), 37-60.

Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., & Özer, E. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010(2), 51-59. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmusekad/issue/10217/125589>

Yılmaz, A. S. (2014). Bir Sosyal Değişim Ajanı Olarak Girişimcilik Eğitimi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 6(1), 297-310.

Yılmaz, S., Sarıaydın, İ., & Sönal, T. D. (2020). İngiltere Özelinde Türkiye'nin Sağlık Turizmi Fırsatları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-85.

Mevzuatımızda Aile ve Gençliğin Tanımları da Olmalı!

Anayasa ve kanunlarımızda aile ve gençliğin ne olduğu açıkça yazılmalı!

4721 sayılı Türk Medeni Kanununda; kadın ve erkeklerin 17 yaşını doldurmadan evlenemeyeceği (Madde 124), veya olağan üstü durumlarda 16 yaşını doldurunca hakim kararıyla evlenebilecekleri, birbiriyle evlenecek erkek ve kadının (çok şükür şimdilik erkek ve kadın yazıyor!) başvuruları ve tören usulünün anlatıldığı 134-144. maddeler arasındaki bölüm vardır.

Ancak bu bölüm, bildiğimiz aile tanımını yapmıyor. Erkek ve kadının evlenme şekil şartını açıklıyor. Aile tipleri ve birlikteliklerin hangilerinin aile kabul edileceğine dair bir kıstası yok! İlerleyen kısımlarda da evlenmesi yasaklanan kişiler veya evliliğin iptal edileceği haller verilerek devam ediliyor.

Aile tanımının neden önemli olduğunu açıklamadan önce, kısa bir hukuk bilgisi paylaşmam gerekir:

Hukuki metinlerin hiyerarşik yetki sıralaması şöyledir: 1- Anayasa, 2- Kanunlar, 3- Tüzükler, 4- Genelge ve Yönergeler

Bunların dışında özel konuları olan 2 metin daha vardır. Birincisi, önceden Kanun Hükmünde

Kararname (KHK) olarak çıkarken şimdilerde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CK) formunda devam edenler, ikincisi de Uluslararası Sözleşmelerdir. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ayrı bir mevzu olduğu için kenarda bırakıyorum. Uluslararası Sözleşmelerin TBMM’de kabul edilmiş kararı ve kanunları çıktıktan sonra diğer kanunlarımıza denkliği kabul edilir. Kanunlarımız ile aralarında bir çakışmanın ortaya çıkması halinde ise, daha üstün ve öncelikli olanlar Uluslararası Sözleşmelerdir!

Anayasamızın 90. Maddesi: *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”*

Asıl konuya gelecek olursak, bizim kanunlarımızda yer almayan aile kavramını ve kapsamını imzaladığımız uluslararası sözleşmeler belirleyerek bize dayatıyorlar!

İstanbul Sözleşmesinin ilk bölümünde:

*“Article 1 – Purposes of the Convention, 1- The purposes of this Convention are to: a) protect women against all forms of violence, and prevent, prosecute and eliminate violence against women and **domestic** violence;”* (İngilizce Orjinali)

*“Madde 1 – Sözleşmenin Maksatları, 1- Bu sözleşmenin maksatları şunlardır: a) kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına karşı şiddeti ve **aile** içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak;”* (Avrupa konseyi Türkçe çevirisi)

*“Madde 1 – Sözleşmenin Amacı, 1- İşbu sözleşmenin amacı; a) Kadınları her türlü şiddete karşı korumak, kadınlara yönelik şiddet ve **aile** içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,”* (TBMM’de onaylanan Sözleşme Metni)

Orjinal metinde İngilizcede **aile** için kullanılan **family** kelimesinin tercih edilmemesi çok önemli bir farktır. Çünkü family denildiğinde aralarında anne, baba ve çocuk ilişkisinin olduğu belirli bir insan grubu anlaşılmaktadır (bakınız [Cambridge sözlük](#)). Domestic ifadesi family’den çok daha geniş, aynı evde yaşayan her türlü insan, hayvan veya eşya ilişkisini (LGBTQ’nun bütün formları dahil) kapsamaktadır. Hiçte abartmıyorum! Bugün Avrupa’da halısıyla, köpeğiyle veya bir ağaçla evlenebilen insanlar var! Eşcinsel evlilikler de sıradan olaylar

arasına girmiştir!

İstanbul Sözleşmesinin orijinal metninde family kelimesi 4 kez, domestic kelimesi 26 kez kullanılmıştır. Avrupa Konseyinin Türkçe tercümesinde ise aile kelimesi 30 yerde geçmiştir. Türkçeye çevrilirken, domestic karşılığında ev içi veya hane halkı yerine, AİLE yazılarak kabul edilmesi büyük bir facia ve gaflettir!

İstanbul Sözleşmesinin 3.Maddesi b. fıkrasında "**aile içi şiddet**" eylemini tanımlarken "*aile içerisinde veya hanede veya, mağdur faille aynı evi paylaşırsa da paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya **partnerler** arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi anlamına gelir*" (TBMM onaylı belge) deniliyor. Bu durumda, normal aile yapıları ile birlikte diğer bütün partnerlik ilişkilerini de aile çatısı altında kabul ettiğimizi resmen imza ile tasdik etmiş oluyoruz. Partner ilişkisi içine LGBTQ'nun bütün sınıfları girmektedir!

Bu sözleşmeye göre eşcinsel ve benzeri sapkın evliliklerin yapılabilmesinin önü açılmış ve korumaya alınmıştır. Medeni kanunda yer alan kadın ve erkek ibaresinin önleyici bir hükmü kalmamıştır. Çünkü İstanbul Sözleşmesi daha üst konumdadır. Uyumsuz kanunların re'sen veya başvuru sonucu Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilme yoluna gidilmesi veya TBMM tarafından düzeltilmesi gerekir. Türkiye Barolar Birliğince 2004 yılında "*İnsan Hakları Uluslararası Sözleşmelerinin İç Hukukta Doğrudan Uygulanması Paneli*" yapılarak bu konu ayrıntılı şekilde irdelenmiştir.

İstanbul Sözleşmesi feshedilmeli ve tıpkı Polonya gibi temel aile tanımı Anayasamıza net olarak eklenmelidir. Polonya Anayasası Madde 18. "*Bir erkek ve bir kadın birliği, hem de aile, annelik ve ebeveynlik olarak evlilik, Polonya Cumhuriyetinin koruması ve gözetimi altındadır.*"

İspanya Anayasasında, İstanbul Sözleşmesinin "kökünü kazımak" istediği "namus" kavramı koruma altına alınmıştır!: "*Madde 18. (Mahremiyet hakkı, Konut dokunulmazlığı.) 1. Namus, kişi ve aile mahremiyeti ve kişinin kendi görüntüsüyle ilgili hakları teminat altındadır.*"

Kimlerin kadın görüldüğü de İstanbul Sözleşmesinde dayatılmıştır. Doğumundan itibaren bütün kız çocukları "kadın" olarak sayılmıştır. Bebek, kız çocuğu, genç kız gibi kavramlar yok edilmiştir. Bu tavrın amaçlarından birisi bütün çocukları kadın diye vasıflayarak aile ve toplumun terbiye, eğitim ve idare yetkisinden kopartmaktır. Çünkü, kadın olarak tanımlandığı

anda hiç kimsenin her hangi bir nedenle yönlendirmesi, sınırlandırması veya taleplerine karşı çıkması imkansız hale gelecek, yapılan veya yapılma ihtimali olan her şey “kadına şiddet” adıyla adli takibe girebilecektir!

Diğer önemli bir amacı da LGBTQ ya eklenen P yani pedofiliyi (çocuklara karşı cinsi sapkınlık) meşrulaştıran yolu açmaktır! Zaten artık hiç çekinmeden kendilerini göstermeye ve pedofiliyi normalleştirmeye çalışıyorlar. Twitter’da pedofiliyi açıkça destekleyen hesapları askıya alınsa bile #heartprogress gibi etiketlerle faaliyetlerine devam ediyorlar! Pedofili talebinin geldiği yeri görmek ve anlamak için [Aliya adlı twitter hesabının yayınına bakabilirsiniz.](#)

Gelelim gençliğin tanımı meselesine:

Anayasamızda genç ifadesi 5 yerde geçiyor. Biri giriş metninde, ikisi başlıklarda kullanılmış. Kalan kısmı 58. Maddede yer alıyor: *“Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.”*

3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununda 193 kez genç kelimesi kullanılmış ama kime genç denildiği belli değil! Hangi yaş grupları gençlik çağı sayılır, anlaşılmıyor. Adı Gençlik kanunu ama Gençlik Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatını anlatıyor o kadar!

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu içinde de ne gençlik tanımı var ne de kelimesi! Gençlerimiz olmadan medeni olmaya çalışıyoruz! Diğer kanunlara da bakmadım artık.

Bilimsel kaynaklarda gençliğin ne olduğu açıkça tanımlanmıştır. Örneğin Doç. Dr. Fatma Alisinanoğlu’nun 2002 yılındaki makalesine göre Gençlik: *“Ergenlik dönemi (puberte) ile başlayan ve kimliğin kazanılması ile sonlanan çocuklukla genç yetişkinlik arasında bir dönemdir. 12-22 yaşlar arasını kapsayan fiziksel, psikolojik ve sosyal bir gelişme ve olgunlaşma sürecidir, Aslında erinlik ve ergenlik dönemlerinin başlangıcı ve bitişi konusunda kesin bir zaman vermek oldukça güçtür. Çünkü bu dönemdeki gelişim cinsiyet, beslenme, coğrafi etkiler ve sosyo-ekonomik düzey gibi birçok etkenden etkilenmektedir. Erinlik cinsiyet yeteneklerinin kazanıldığı dönemdir. Ortalama olarak kızlarda 12-13, erkeklerde 13-14*

yaşlarında başlayan bu dönemde fiziksel gelişme ve değişme oldukça hızlıdır. Erinlik döneminin hemen arkasından gelen ergenlik dönemi kızlarda yaklaşık olarak 18, erkeklerde ise 21 yaşına kadar sürmektedir.”

Demek ki 18 yaş altındaki her kız kadın olmadığı gibi, çocuk olarak ta kabul edilemez. Normal şekilde 0-1 yaş arası bebeklik, 1-12/15 (gelişim durumuna göre) yaş arası çocukluk çağıdır. Ergenlik dönemiyle başlayan gençliğin ortalama 21 yaşına kadar geçen süreyi kapsadığını söyleyebiliriz.

İmza ve onaylayarak tarafı olduğumuz Avrupa Konseyi Lanzarote Sözleşmesinde “*Madde 3-Tanımlar Bu Sözleşme amacı için: a-“Çocuk” 18 yaşın altındaki herhangi bir kişi anlamına gelir*” yazıyor! Aynı Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesinde de 18 yaş altı kızlar da kadın sayılır demişti! Lanzarote Sözleşmesini ayrı bir yazıda ele almak üzere bırakıyorum. Ancak, çocuk pornografisine meşru yol açtığını şimdiden belirtmiş olayım!

Bebeklik, çocukluk ve gençlik çağlarının mevzuatımızda yer alması, pedofili gibi sapkınlıkların önlenmesi için yasal zemini güçlendirmenin yanı sıra, 18 yaş altını çocuk kabul eden zihniyetin düştüğü hayatın akışına aykırı yaklaşımları da önlemek için yararlı olacaktır. Mevzuatların hayatın gerisinde kalması sorunların katmerlenmesine ve kötü niyetli kişi ve kurumların daha rahat faaliyet göstermesine fırsat vermektedir.

Aile, çocukluk ve gençlik tanımları mümkünse anayasamızda, hiç olmazsa kanunlarımızda açık ve net olarak yapılmalıdır. Yetki ve sorumluluğu olanlara hatırlatmış, bilmeyenlere de anlatmış olduğumu varsayarak dikkatlerinize sunarım. Kadir Mevlam sonumuzu hayırlı eylesin...

Ercan ÖZÇELİK

Türkiye Aile Meclisi Yönetim Kurulu Üyesi

Genel Başkan Yardımcısı

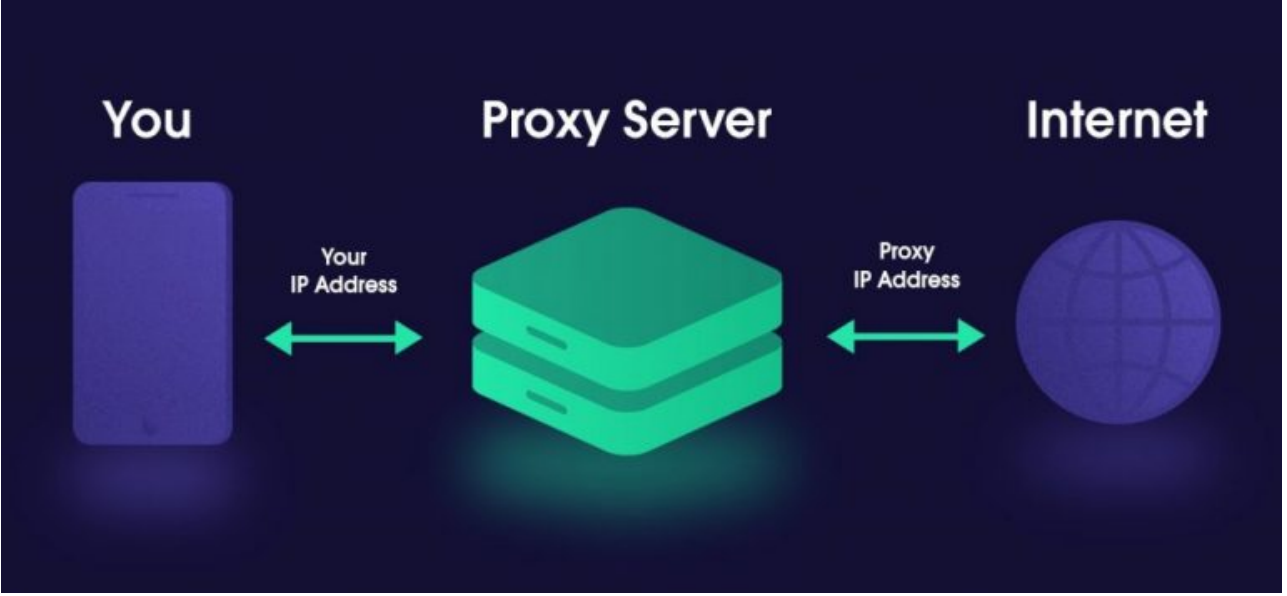
Kaynaklar:

- Görsel Kaynağı: <https://www.emiliakruk.com>
- İstanbul Sözleşmesi Orjinal Metin: <https://www.coe.int>

- İstanbul Sözleşmesi Avrupa Konseyi Türkçe Çevirisi: <https://rm.coe.int/168046254>
- İstanbul Sözleşmesi Türk Mevzuatı
Bağlantısı: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/24393>
- Cambridge Sözlüğü-Aile: <https://dictionary.cambridge.org/family>
- Twitter'da pedofili akımı:
https://twitter.com/search?q=%23heartprogress&src=typed_query
- TBB Uluslararası Sözleşmeler Paneli Raporu: <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr>
- Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3289.pdf>
- Türk Medeni Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
- Polonya Anayasası: <http://www.adalet.gov.tr/polonya.pdf>
- İspanya Anayasası: <http://www.adalet.gov.tr/14-ispanya.pdf>
- Gençlik Dönemi Özellikleri: <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5175/1304>
- Lanzarote Sözleşmesi:
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110910-4-1.pdf>
- Ağaçla evlenen kadın haberi:
<https://onedio.com/haber/ingiltere-de-bir-kadin-agac-ile-evlendi>
- Köpeğiyle evlenen kadın haberi:
<https://tr.sputniknews.com/eski-model-kopegiyile-evleniyor/>
- Halısıyla evlenen kadın haberi:
<https://www.ensonhaber.com/26-yasindaki-kadin-haliyla-evlendi>

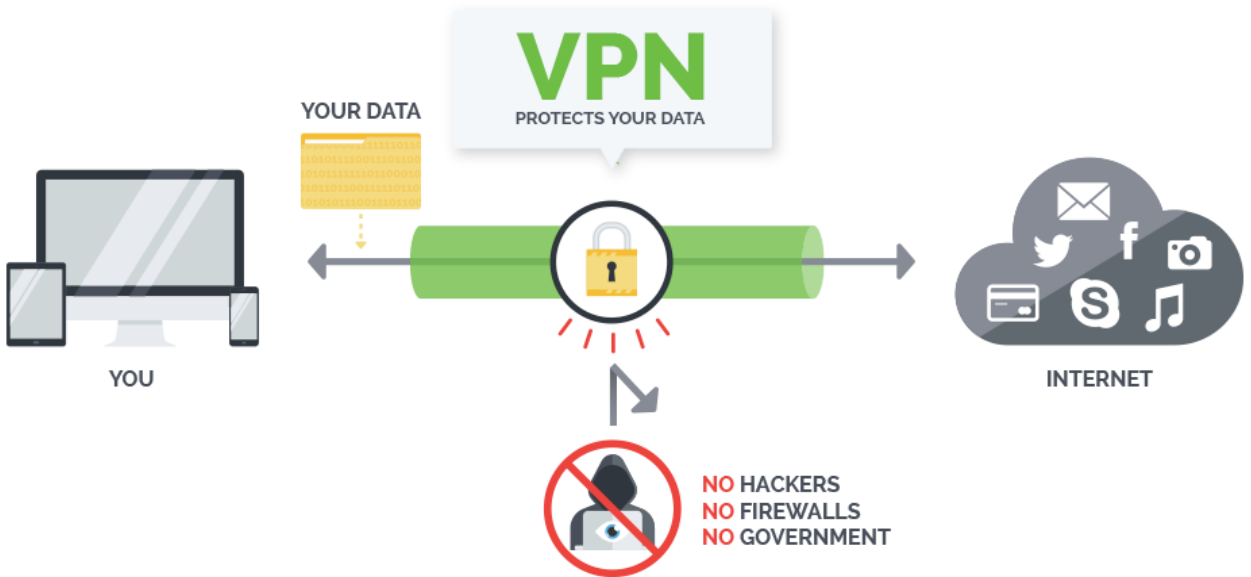
[Kulları, Allah'ı Teala'ya VPN'le Bağlanır. Proxy Server Kullanılamaz!](#)

Bilişimden anlayan dostlarımızın muzipçe gülümsediğini hayalen görebiliyorum.

Kulları, Allah'ı Teala'ya VPN'le Bağlanır. Proxy Server kullanılmaz ne demektir?

Bilmeyen dostlarımız için kısaca Proxy Server: Vekil sunucu veya yetkili sunucudur. İnternet'e erişmek isteyen bazı bilgisayarların zorunlu olarak bağlandığı ara sunucu demektir. Bir siteye bağlanmak isteyen bilgisayar talebini iletmek için Proxy sunucuya bağlanır. Talep sahibi doğrudan istediği yere bağlanamaz. Proxy sunucu gerekirse ilgili yere bağlanır ve talep sahibi bilgisayara uygun gördüğü veri veya içerikleri gönderir. Bazen de yetkili veya gerekli görmediği için talepleri hiç karşılamaz.

VPN ise Virtual Private Network yani Sanal ve Özel Ağ demektir. VPN istemci bilgisayarını

internet üzerinden erişmek istediği bilgisayar sistemine sanal bir noktadan-noktaya (point-to-point) bağlantı kurar, bu bağlantı sırasında karşılıklı kimlik kontrolü, güvenlik ve şifreleme protokolleri devreye girerek aracısız, doğrudan ve çok güçlü şifreleme sistemiyle korunmuş bir veri alış-veriş yolu yani tüneli açılır.

Bu kısa teknik izahattan sonra cümlemizi açarak ilerleyelim:

Allah'ı Teala kullarıyla arasına proxy sunucu gibi vekil varlıklar veya güç merkezleri koymamıştır. Kullarının doğrudan kendisine bağlanmasını ve yalnızca ona ibadet etmesini emreder. Bu konu çok önemli olduğu için, günde 40 rekat namaz içinde okuduğumuz Fatiha suresinin 5. ayeti: *"(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz."* Bu durumu bize sürekli hatırlatır ve tekrarlatır.

Müslümanların içinde dahi, iyi niyetle çıktığı yoldan sapanlar, bazı kişilere haddinden fazla değer verenler, birilerini Allah ile arasında Vekil gibi görenler çıkabileceğini bildiği için, başka ayetlerde de ikaz etmeye devam eder: *"Dikkat et, hâlis din yalnız Allah'ındır. O'nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez."* (Zümer-3).

Her ne sıfatla olursa olsun, Allah ile kulların arasına hiç kimsenin girmesine müsaade yoktur! İslam'da, tahrif edilmiş önceki dinler gibi Ruhbanlar veya Ulular sınıfı yoktur. Bize İslamı anlatan Hz. Peygamber'e uyar, alimlerimizin meşru nasihatlerini dinler, ilmimizi ve ibadetimizi geliştirmeye çalışırız. Faydasını gördüğümüz ilim erbabına teşekkür ile onların da Allah'ın rızasına nail olmaları için dua ederiz o kadar. Allah ile aramıza hiç kimseyi alamayız.

Her insanın yaratıcısı olan Allah c.c. ile arasında VPN gibi tamamen özel ve ayrı bağlantı kanalı vardır. Hiç kimse bu kanalı kapatamaz, taraflardan birisi açıklamadıkça veri alışverişinden haberdar olamaz. Kulları iman nimetiyle şereflendiğinde bu bağlantı olağanüstü bir güçle tam kapasite devreye girebilir. Kulun iman etmesi VPN'in canlı yayına geçmesini sağlar. İman etmeyen kulları ile Allah arasında yine bir bağ olmakla beraber, zayıf ve Allah'ın Rahman ve diğer isimlerinin gereği olan nimet akışları için temel iletişimi sağlamaya devam eder.

İnsanların Allah c.c. ile aralarındaki VPN protokolü sözleşmesi Kalu Bela'da yapılmıştır.

Dünyaya gelmeden çok önce, bizler daha ruhlar alemindeyken, Rabbimize karşı kulluğumuzu ikrar etmiş ve sorumluluklarımızı da kabul etmiştik.

Bilgisayar Yazılımları her zaman sağlıklı çalışmayabilir. Test ortamlarında incelenmeleri ve duruma göre güncellemeleri gerekir. İnsanların dünyaya gelmelerindeki temel gaye Allah'a olan kulluklarını gösterebilmeleridir. Yani Kalu Bela'da imzaladıkları VPN protokolünün teste tabi tutulmasıdır. Çünkü *"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."* (Zariyat-56) Buyuran Rabbimiz böyle murat eylemiştir.

Her çocuk İslam fitratı üzere doğar ve Allah ile arasındaki orijinal VPN tüneli hazır gelir. Allah c.c., her bir kuluna 7 gün 24 saat canından daha yakın olabilen yegane güç ve kudret sahibidir. Nitekim Kaf Suresi 16. Ayetinde *"Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz ve biz ona şah damarından daha yakınız."* buyurmuştur. Bu tünelin veri işleme kapasitesi ve bağlantı kalitesi dinamik bir şekilde hal ve hareketlerimize, bulunduğumuz mekan ve zamanlara göre değişir. Yaptıklarımız gibi ve yapmadıklarımız da VPN kapasitesini ve performansını etkiler.

VPN'lerin kendisi de birer yazılım olduğu için, ideal çalışma düzenine gelinceye dek güncellenmeleri gerekebilir. İnsanlar ile Allah'ın arasındaki VPN yazılımını güncelleyen kodlar, kutsal emirler ve kitaplar halinde gönderilmiş, rehberlik yapan Peygamberler sayesinde açıklanmış ve uygulamaları öğretilmiştir. Peygamberler VPN'ler için kodlayıcılar değil, eğitim destek uzmanları şeklinde görev almıştır. *"Peygamberleri onlara dediler ki: <(Evet) biz sizin gibi bir insandan başkası değiliz. Fakat Allah nimetini kullarından dilediğine lütfeder. Allah'ın izni olmadan bizim size bir delil getirmemize imkân yoktur. Müminler ancak Allah'a dayansınlar.>"* (İbrahim -11). VPN'in sağlıklı çalışması için kurallara uygun kullanılması çok önemlidir. İşte Peygamberler de tam olarak bunu sağlamaya, ümmetlerini eğitmeye çalışırlar. Bunu yapmaktan kaçınanları mahşer günü büyük bir hüsrana beklemektedir. *"O gün zalim kimse, (çaresizlik içinde) ellerini ısıırıp şöyle diyecektir: "Ne olurdu ben de peygamberle beraber aynı yolu tutsaydım! Yazıklar olsun bana, keşke falanı dost edinmeseydim!"* (Furkan-27/28)

İslam, en son ve en mükemmel din versiyonu olarak yürürlüktedir ve kıyamete kadar İlahi bir güncelleme yapılmayacağı da ilan edilmiştir. *"... Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim..."* (Maide-3). *"Allah nezdinde*

hak din İslâm'dır..." (Al-i İmran-19)

Her mekanın ve zamanın kendine has bir enerjisi vardır. Bazı mekanlarda ve zamanlarda insanın Rabbiyle olan VPN bağlantı kalitesi zirvelere çıkabilir. Mübarek gün ve geceler, 3 aylar gibi zaman dilimleri özeldir. Namaz esnasında ve özellikle secde halinde, hastalıklarda ve zulme maruz kaldığı zamanlarda, aile ve akrabaları için, geçmişleri için yapılan samimi dualarda, Mekke, Medine ve Kudüs gibi kutsal beldelerde, kulların Allah ile bağlantıları oldukça güçlenir ve etki seviyeleri artar. Böyle zamanlar ve mekanlar adeta Repeater (sinyal güçlendirici, tekrarlayıcı) etkisi yaparlar.

İnsanların Allah ile aralarındaki VPN oldukça özel ve yüksek mahremiyetle çalışır. Kulların yaptığı hataların veya günahların affedilebilme şartlarından birisi de mümkün olduğu kadar gizli bırakılması ve diğer insanların şahit tutulmamasıdır. Şahitli günahların durumu farklılaşır. Örneğin gizlice içki içenler ile, herkesin arasında şov yaparak, günahı överek ve bir nevi meydan okurcasına alkol tüketen kişilerin hesabı daha farklı olacaktır. Benzer şekilde, teşhirciler gibi insanları taciz edencesine dekolte giyinenler, Allah'ın lanetlediği dövme yaptıran ulu orta sergileyenler, oruçla dalga geçer gibi açıktan ve mazeretsiz oruç yiyenler, hep kendi ayağına sıkkan divaneler gibidir. Bu konuda Sevgili Peygamberimiz (s.a.s): *"Suçunu açığa vuranlar hariç ümmetimin hepsi bağışlanmıştır. Adamın biri geceleyin bir günah işlemişken sabah olunca "Ey falan! Dün gece şöyle şöyle yaptım " demesi günahını açığa vurmasıdır. Hâlbuki geceleyin Rabbi onun günahının üzerini örtmüşken, o ayıbının üzerine Allah'ın çektiği örtüyü kaldırmıştır."* (Buhari, Müslim) buyurmuştur.

Kodları bizzat Allah c.c. tarafından yazılan bu VPN yapısına uyumlu olan diğer yazılımlar, yani sosyal ve kültürel uygulamalar ile gelenek ve görenekler, VPN yapısının esas olduğu bir düzen içinde birlikte çalışabilirler. Ancak uyumlu olmayan, farklı değerler üreten her türlü inanç ve ideoloji sistemi kabul edilemez ve VPN içine alınamaz. Aksi takdirde protokol esasları ihlal edilmiş olur ve cezai yaptırımları gerektirir. Yani, İslam sözleşmesi ve VPN yazılımı özgün ve özel bir Lisans Paketi anlaşmasıdır. Diğer din ve ideolojilerden yamalar, eklemeler, değişiklikler ve güncellemeler yapılamaz. Keyfi olarak bazı kuralları da yok sayılamaz.

Allah ile kulları arasındaki bu VPN sözleşmesi, yani kulluk anlaşmaları karşılıklı haklar ve sorumluluklar doğurur. Müslümanların ve İslam gelmeden önceki din mensuplarının, kendi kurallarına göre kulluk vazifelerini yerine getirmeleri karşılığında, Allah'ın rızası ve Cennet gibi

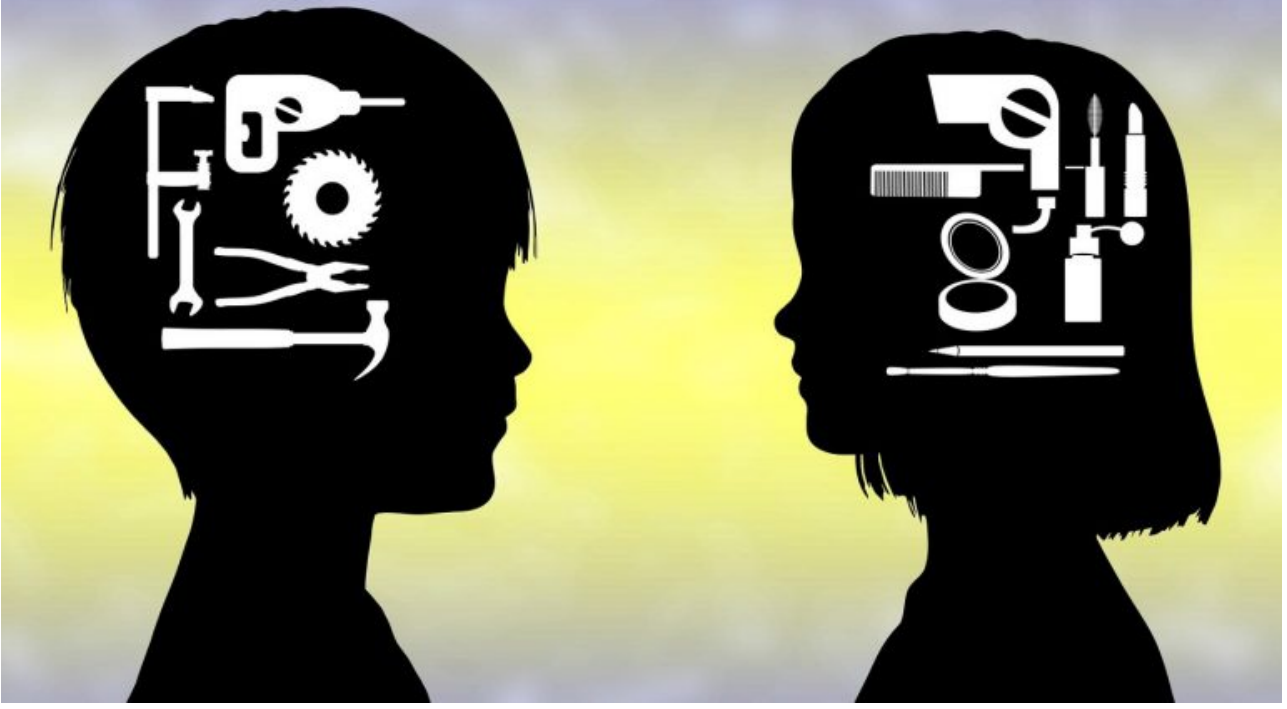
somut vaatleri vardır. Sözleşme şartlarına tam veya hiç uymayan insanların da mahşer günü yapılacak genel sayım ve muhasebe sonrasında takdir edilebilecek Cehennem gibi cezai sonuçları da olacaktır. Rabbimiz bu konuyu farklı ayetlerde açıklamıştır. Örneğin: *“Kim iyi bir işe aracılık ederse onun da o işten bir nasibi olur. Kim kötü bir işe aracılık ederse onun da ondan bir payı olur. Allah her şeyin karşılığını vericidir.”* (Nisa-85)

Yüce Allah, Rabbi Rahimimiz, Müslümanların VPN bağlantılarını en güzel ve faydalı seviyede tutabilmelerini nasip eylesin. Müslümanların, kendisiyle olan VPN bağlantılarına zarar verebilecek her türlü zararlı yazılımlardan, virüslerden ve hacker saldırılarından muhafaza etsin. Amin... □

Kaynaklar:

- Proxy Görsel Kaynağı:<https://oxylabs.io/blog/proxy-vs-vpn>
- VPN Görsel Kaynağı:
<https://www.comparitech.com/blog/vpn-privacy/socks5-proxy-vs-vpn>
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Vekil_sunucu
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanal_Özel_Ağ
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/furkan-suresi-1>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/fatiha-suresi-1/ayet-1/kuran-yolu-meali-5>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/kaf-suresi-50/ayet-16/diyamet-vakfi-meali-4>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/ibrahim-suresi-14/ayet-11/diyamet-vakfi-meali-4>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/zariyat-suresi-51/ayet-52/diyamet-vakfi-meali-4>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/kaf-suresi-50/ayet-16/diyamet-vakfi-meali-4>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/maide-suresi-5/ayet-3/diyamet-vakfi-meali-4>
- <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/al-i-imran-suresi-3/ayet-16/diyamet-vakfi-meali-4>

Toplumsal Cinsiyet Rolünü Örnek Vakada Görelim

Nihayet gündemde yer almaya başlayan İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tartışmalar hızla devam ediyor. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği adı altında bu sözleşmenin 3.Bölüm 12.Maddesinde sözleşmeye taraf ülkelerin “kadınların ve erkeklerin **toplumsal olarak klişeleşmiş rollerine** dayalı ön yargıların, **törelere, geleneklerin** ve diğer uygulamaların **kökünün kazınması** amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel **davranış kalıplarının değiştirilmesine** yardımcı olacak tedbirleri alacaklardır” talimatı var!

İstanbul Sözleşmesini imzalayan Hükümet Yetkililerine, Milletvekillerine ve kutsal bir metin gibi savunan KADEM gibi görüntüde müspet yapılı STK'lara bu maddenin ne demek olduğunu bir türlü anlatamadık!

Mübarek Ramazan ayının sonuna geldiğimiz bu Cuma akşamında ailemle iftar sofrasında yaşadığımız bir olay üzerinden tekrar açıklamaya çalışacağım. Yüce Rabbim bana ifade

edebilmemde, okuyanlara da anlayıp gereğini yapmalarında kolaylıklar lütfetsin!

Dünyalar güzeli kızım bu yıl 10 yaşına girdi ve şükürler olsun ki Ramazan orucunu da rahatsız olduğu bir gün dışında bizimle birlikte azimle tutarak eşlik etti. O yüzden iftar sofralarımız farklı bir hevesle beklenir ve iştahla yenilir oldu Elhamdulillah.

Sevgili Hanımım bahçemizde büyüttüğümüz üzüm ağacının yapraklarından çok lezzetli bir yaprak sarması yapmıştı. Herkesin yemeği dışında yaprak sarması da ortaya konulan geniş bir tabakta sunuldu. Sarma güzel olunca da iştahla yenildi. Son iki sarma kaldığında güzel kızımın önce birisini ağzına aldığı, daha onu çiğnemediğinden sincaplar gibi yanağına depoladığını ve hemen hamle yaparak son sarmayı da ağzına attığını gördüm.

Doğal olarak hoşuma gitmedi ve üzgün bir tavırla -Kızım bu yaptığın hiç hoş değil! Hem sofradakilere karşı ayıp oldu hem de bir genç kız olarak sana ayrıca yakışmadı! dedim.

Kızım da geri durmadı hemen ve - Ne oldu ki? Genç kızlığımla ne alakası var? diye sordu.

Sofranın huzuru kaçmasın diye -Annen sana sonra anlatır. diyerek konuyu kapattım.

Yemekten sonra ben sofradan kalktığımda hemen annesine sormuş: -Babam niye öyle söyledi? Genç kız olmamla son dolmayı yememin ne ilgisi varmış? diye.

Annesi de öncelikle bir insan olarak sofradakilerden kaçırır gibi yemesinin kaba bir davranış ve görgüsüzlük olduğunu anlatmış. Genç kızlığının ne ilgisi olduğunu ise, kızların daha kibar, nazik, edep, saygılı ve çevresine karşı daha şefkatli olması gerektiğini anlatmış.

Yani annesi kızına, kadına yönelik **Toplumsal Cinsiyet Rollerinden** birini öğretmeye çalışmış oldu.

İşte İstanbul Sözleşmesinin ve bağlı kanunların **Kökten Kazıma** (eradicating) emri verdiği Toplumsal Cinsiyet Rolü eğitiminin bir parçası da buydu. Ben ve Hanımım, sevgili kızımıza İslam dini esaslarıyla yoğrulmuş kadim kültür değerlerimize göre edep ve haya, hoşgörü ve saygı terbiyesini vermeye çalışarak aslında **SUÇ** işlemiş olduk.

İstanbul Sözleşmesinin **kökten kazıyın** talimatını verdiği bu aile terbiyesi uygulaması için, yine İstanbul Sözleşmesine dayanarak çıkarılan **6284 sayılı kanuna** göre ben bir "**kadın**" sayılan sevgili kızıma karşı "**kadına şiddet**" suçu işlemiş gibi oldum! Çünkü ciğerparem ve

Umre dualarımın yaşayan karşılığı olan sevgili kızım, evden dışarı bile çıkmadan **155** veya **183** nolu telefonları arayarak “*babam bana psikolojik şiddet uyguladı, rahatça yemek yememi engelledi, kendimi onun yanında güvende hissetmiyorum, bana fiziksel şiddet uygulamasından korkuyorum, yemek yiyemedim aç kaldım*” gibi ifadelerde bulunmuş olsaydı resmen mahvolmuş ve hayatım kaymış olurdu! Ne şerefim ne de haysiyetim kalırdı! Evimden uzaklaştırılır ve belki de tutuklanarak hapse atılırdım!

Bu yazdıklarımı ilk defa duyanlar abarttığımı falan sanacak, ama hiçte öyle değil! Bu ülkede kendi evinde başka bir erkekle yatakta yakaladığı kızına, sadece tokat atıp kızdığı için hapis cezası alan ve paraya çevrilerek ödemek zorunda bırakılan babalar oldu! İnanmayan [bu haberi](#) okuyabilir.

İstanbul Sözleşmesinin çıkardığı manevi yangın ülkenin her yerini sarmıştır. Bu lanet sözleşme ve destek mevzuatları yüzünden ne İslam'ın, ne ahlakın, ne kültürün ve ne namusun hiç bir saygınlığı ve değeri kalmamıştır! Acil durum ilan edilerek bu tip sözleşme ve kanunların derhal islahı veya iptali gereklidir!

Şu anda görüntüde muhafazakar bir iktidarın olması nedeniyle İstanbul Sözleşmesinin tam uygulanmasını hissetmiyor olabiliriz. Hissettiğimiz kadarı bile felaket sınırlarında. Son 5 yılda evinden uzaklaştırma alan veya çeşitli nedenlerle mahkemelik olan aile sayısının 2 milyonu geçtiği belirtiliyor. Şiddet iddialı yansımaları sadece bu kadar. Yarın seküler zihniyetli bir iktidar olursa eşcinsel evlilikleri dahil her türlü sapkınlığın her hangi bir yasal düzenlemeye gerek kalmadan hayata geçeceğine emin olabilirsiniz! Zaten kimlik belgelerimizde cinsiyetsizleştirme uygulaması çoktan yapıldı. ETCEP projeleri ile çocuklarımızın zihinleri Milli olmayan eğitim müfredatları eliyle dönüştürülmeye başlandı. Her bakanlıkta KEFE (Kadın Erkek Fırsat Eşitliği) birimleri kurularak memurların hizmetiçi eğitimlerine de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimleri konuldu. Yasal ve eğitimsel altyapı bitirildi! Sadece İstanbul Belediye Başkanının da ifade ettiği gibi **eşcinsel evliliklere “henüz toplumumuzun hazır olmadığı”** gibi bir ayrıntı kaldı. Zaten o kısım da 2-3 yıl içinde toplumsal dönüşümle sağlanır bu gidişle! Yasal altyapı sağ olsun muhafazakar iktidar tarafından güzelce(!) tamamlandı.

Bundan 10-15 yıl önce, dövme yaparak Allah'ın ve Peygamberinin lanetlediği günahı bile bile işleyen kişilere toplumun geneli ters bakar ve itici bulurdu. Şimdi ise daha ortaokuldan itibaren çocuklar dövme yaptırmaya başlıyor! Kimse rahatsız olmuyor. Hatta kıskanıp onlar da

yaptırmak istiyor. Sonra da bunca felaketler başımıza neden geliyor diye şaşırıyoruz saf saf.

Yani demem o ki, olmaz dediklerimiz oldu ve olmaya da devam ediyor! Kefere ve şeytanlar boş durmuyor, boş vermiyor!

Yüce Allah, Müslümanlara ve idarecilerine öncelikle hidayet ve sonra da basiret ve feraset versin!

İstanbul, CEDAW ve Lanzarote Sözleşmelerinden acilen çekilmeyi, bunlarla gelen yıkım kanunlarını da kaldırmayı TBMM'ye en kısa zamanda nasip etsin!

Şayet yapmayacaklarsa, onların yerine yapacak hamiyet sahibi Vekillerin tez zamanda seçilerek gelmelerini sağlasın!

Amin! Amin! Amin!

Ercan ÖZÇELİK

Türkiye Aile Meclisi Yönetim Kurulu Üyesi

Genel Başkan Yardımcısı

Kaynaklar:

- Görselin Kaynağı: <https://medium.com>
  - İstanbul Sözleşmesi (İngilizce): <https://rm.coe.int/168008482e>
  - İstanbul Sözleşmesi (Türkçe): <https://rm.coe.int/1680462545>
  - <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kizina-tokat-atan-babaya-740-lira-ceza-90315>
  - <https://www.ahaber.com.tr/chpli-ekrem-imamoglundan-escinsel-evlilikler-hakkinda-skandal-sozler>
  - <http://ercanozcelik.com/milletimizin-kaynagi-ailemiz-boyle-yok-ediliyor/>
-

Afetlerde Sosyal Hizmetler

Bu yazı Ankara Üniversitesi **Afet ve Risk Dergisi**'nde Mayıs 2020 sayısında yayınlanmış Bilimsel Derleme Makalesidir.

Afet ve Risk Dergisi, bilimsel niteliklere sahip çalışmalarını yayımlayarak afet konusundaki bilimsel birikime katkıda bulunmayı amaçlayan, hakemli, karşılıklı bilinmezlik ilkesi çift-kör (double-blind) sistemiyle işleyen, açık erişimli elektronik bir dergidir.

Makalenin Dergiparktaki yayın adresine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

AFETLERDE SOSYAL HİZMETLER

ÖZET

İnsanların geniş kitleler halinde en savunmasız ve en muhtaç olduğu zaman dilimlerinden birisi de afet halleridir. Afetler yaşanmadan önce yapılacak temel altyapı ve fiziksel hazırlıkların yanı sıra, sosyal hizmetler açısından da hazırlıkların yapılması gerekir. Çünkü sosyal hizmetlerin doğru zamanlı ve yerinde uygulamaları ile toplumsal zarar görmüşlüğü en aza indirilmesi, afetlerin yıkım etkisinden toplumun sosyal ve ekonomik anlamda korunması sağlanır. Sosyal hizmetler ile afetlerden doğrudan veya dolaylı etkilenen kesimlere ulaşmak mümkün olur. Sosyal hizmetlerin içinde afetzedelere yönelik sosyal ve ekonomik destek süreçleri ile birlikte psikolojik iyileştirme ve koruma çalışmalarını da dahil etmek gerekir.

Bu çalışmada afetlerde sosyal hizmetler için genel kuramsal çerçeve ile birlikte paydaşların tanımlanması, istenen ve beklenen etkiler için sosyal hizmetlerin organizasyon modellemesi üzerinde durulacaktır. Sosyal hizmetlerin yerel kaynaklarla bütünleşmesi erişebilirliğini ve yaygınlığını sağlar. Bu nedenle merkezi yönetimlerin destek ve himayesinde yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin daha etkili olmalarını teşvik etmek gerekir.

ANAHTAR KELİMELEER: Afet Yönetimi, Doğal Afetler, Sosyal Hizmetler

JEL Kodları: Q54,

SOCIAL SERVICES IN DISASTERS

ABSTRACT

One of the times when people are most vulnerable and in need of large masses is disaster situations. In addition to the basic infrastructure and physical preparations to be made before disasters occur, preparations should also be made in terms of social services. Because, with the right and timely applications of social services, it is ensured that social damage is minimized and the social and economic protection of the society from the destruction effect of disasters is ensured. With social services, it is possible to reach those directly or indirectly

affected by disasters. It is necessary to include social and economic support processes for disaster victims in social services, as well as psychological improvement and protection efforts.

In this study, the definition of stakeholders along with the general theoretical framework for social services in disasters, organization modeling of social services for desired and expected effects will be emphasized. Integration of social services with local resources provides accessibility and prevalence. For this reason, it is necessary to encourage local governments and non-governmental organizations to be more effective in the support and protection of central governments.

Keywords: *Disaster Management, Natural Disasters, Social Services*

JEL Codes: Q54

1.GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

İklim ve kuraklık gibi tabiat şartlarının veya yeryüzünün jeolojik davranışlarının bir sonucu olarak, bazen de insanların hazırladığı sebeplerin etkisiyle oluşan afetlerin; maddi ve manevi ağır sonuçları, toplumlar üzerinde çoğu zaman yıkıcı etkileri bulunmaktadır. Afetlerin neden olduğu can ve mal kayıpları telafi edilemeyecek düzeylere çıkabilmektedir (Altun, 2017, s.33).

Yaşadığımız gezegenin her yerinde mütemadiyen afet boyutlarında olaylar yaşanmakta, insanlar, çevre ve yatırımlar bu afetlerden olumsuz etkilenmektedir. 2004’de Güney Asya bölgesinde yaşanan deprem ve tsunami, 2005’de Pakistan’da yaşanan deprem, ABD’de çıkan Katrina adlı kasırga, 2009’daki Çin depremi, 2010’daki Haiti ve Şili depremleri, Pakistan’daki sel afeti ve 2012’deki Japonya depremi belli başlı olaylar şeklinde kayıtlara geçmiştir. Bazen Afrika’da olduğu gibi kuraklıklar da felaket boyutlarına yükselmektedir (Özceylan ve Coşkun, 2012, s.31).

Türkiye’nin coğrafik durumu nedeniyle afet ve felaketlerden yana sakin kalamaması bilinen bir olgudur. Her olayın sonunda fiziksel mekânlarda ve sosyal yapıda önemli değişiklikler, göçler, nüfus hareketleri ve yatırımlar gibi etkileri olmuştur. Afetlerin ülke kaynakları ve insanlar üzerinde yıkıcı ve tüketici sonuçları olduğu da bir gerçektir. Geçmiş olaylar incelendiğinde insanların doğal kaynaklı afetlere karşı direncinin oldukça düşük kaldığı ve çok

yönlü etkilere maruz kaldığı görülmektedir. Doğal olayların genelinde tahmin ve hazırlık güçlüğü olduğu gibi, meydana gelişleri sırasında önlenemez ve müdahale edilemez boyutlarda yaşanması da ayrı bir zorluktur. Kaçınılmaz sonuçlar önlenemeyince, birlikte yaşamayı öğrenmek ve en az zararla kurtulmak için hazır olmak gerekmiştir. Her zaman ve her ülkede yaşanan irili ufaklı afetlere karşı, yerel imkânlar ölçüsünde hazırlık yapmak ve koruma-destek planları hazırlamak genel bir yaklaşımdır. Afetlerin neden olduğu zararlar olayın büyüklüğüne ve etkilenen yerleşim birimlerinin durumuna göre değişmektedir (İbiş ve Kesgin, 2014, s.225).

Afet ve benzeri olaylardan sakınmak veya olay sırasında hizmetlerin sürekliliğini sağlamak üzere uygun düzeyde ve miktarda cihaz ve sistemlere gerek duyulmaktadır. Hayatın olağan akışı içinde zorunlu ihtiyaçlar haline gelen ulaşım, haberleşme ve enerji kaynaklarının dağıtılması gibi alt yapı tesisleri büyük bir deprem sonucu servis dışı kalabilir. Ülkemizde 1939 ve 1992 yıllarında yaşanan Erzincan depremleri, 1999 Gölcük depremi ve 2011'de yaşanan Van depreminin bu tür etkileri görülmüş ve yaşanmıştır (Özler, 2011, s.2).

Sosyal hizmetler yaklaşımı, deprem ve yangın gibi büyük felaketlerden önce hazırlanmayı, eğitim ve donatım açısından yeterli ekiplerin koordineli çalışmalarını gerektirir. Afetler yaşandıktan hemen sonra acil tıbbi yardımların verilmesiyle beraber, hemen devreye girmesi ve bu sürecin afetzedeler açısından en rahat geçmesini sağlaması gereken disiplin sosyal hizmetlerdir. Yetersiz ve yanlış verilen sosyal hizmetlerin can ve mal kaybını yükseltme etkisinde olacağı da açıktır.

1.1. Afet ve Afet Türleri

İnsanların hayatını ve yaşadığı çevreyi önemli ölçüde etkileyen afet olaylarının büyük bir bölümü tabiat olaylarından kaynaklanır. Geniş çaplı yıkım veya hasara yol açan olaylara afet, birden fazla afet çeşidinin bir arada meydana gelmesine de afet denir. Afetlerde geniş yerleşim bölgelerinin, çok sayıda insanın ve diğer canlıların zarar görmesi söz konusudur. Afet olaylarının geneli önceden bilirse de önlenemez, meydana geldiği sırada durdurulamaz.

Türkiye'de afetle mücadele ve afet yönetiminde kurumsal çözümler için teşkilatlanan Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) gereken hazırlık ve eğitimleri koordine etmektedir. Afet farkındalık eğitimlerini her seviyede vermek üzere ayrı bir yapılanma içine gitmiştir. Bu

eğitimler sırasında afet olaylarını; her hangi bir bölgedeki toplumun hepsi veya bir kısmını etkileyen, ekonomik, sosyal ve ekolojik sonuçları oldukça ağır olan, toplumun yaşam düzeninin bozulmasına yol açan, yerel halkın baş edemediği büyük çaplı olaylar şeklinde tanımlamaktadır. Kişi ve kurumların ekonomik dengesi tamamen bozan afetlerin çıkış nedeni deprem, yangın, sel, erozyon, kuvvetli yağış ve çığ gibi doğal nedenler olabileceği gibi; fabrika yangınları, kimyasal patlamalar, maden kazaları gibi teknolojik nedenler ve savaşlarla birlikte terör olaylarının yer aldığı insani nedenler de olabilir. Afetlerin nedenleri ve oluş şekilleri yerine, etkilenen insanların sayısı ve durumu açısından değerlendirmek ve öncelikleri bu şekilde sıralamak lazımdır (Seyyar ve Yumurtacı, 2016, s.3).

Tabiat ortamında insanların kullanabildiği kaynaklar, madenler, elementler ve benzeri imkânlar olduğu gibi, gerekli tedbirler alınmadığında çok büyük hasar ve kayıplara neden olabilecek kontrol edilemez doğal olaylar da vardır. Doğal olaylardan zarar görebilme riski alınan tedbirler ışığında farklı seviyelere inebildiği gibi oldukça yükselmesi de mümkündür. Bu durumda doğal afetlere sadece doğal denilerek kenarda durmak doğru ve mantıklı olmayacaktır. Aynı şiddette meydana gelen bir depremin farklı yerleşim birimlerinde farklı hasara ve insan kayıplarına yol açması doğal olay yapısından ziyade temsil ettiği risklere karşı alınan tedbirle alakalıdır. Bazı doğal olayları tetikleyenler insanların davranışları ve doğaya etkileri olduğu için risk değerlemesinin ve alınacak önlemlerin doğru hesaplanması önemlidir. Asıl olan doğaya mümkün olduğu kadar müdahale etmemektir. Çünkü bu müdahaleler sonrasında risklerin aşırı yükselmesi kaçınılmazdır (Kırıkkaya, Oğuz Ünver, ve Çakın, 2011, s.28)

Afet hallerinde dirençlilik ise kişisel nitelikler ve çevre unsurlarıyla ilintilidir. Toplumsal, doğal ve mimari yapılar arasında kendiliğinden gelişen direnç ve beklenen kırılğanlıkların oluşturduğu çok yönlü oluşum sayesinde, istenmeyen bir olay yaşandığında kendini koruyabilme ve üstesinden gelebilme gücünün seviyesi ile olayın kendisinin şiddeti seviyesi tehlike, risk ve felaket sınırlarını belirler (Cutter vd., 2008). Afet hallerinde kötü etkilerle başedebilme yetisi direnç seviyesi ve gücüyle ilgilidir. Şayet direnç gücü ve seviyesi aşılsa afetlerden etkilenme yoğunluğu ve sürekliliği de etkinin şiddetine göre değişir. Afetlere karşı kişisel ve toplumsal düzeyde eylem ve plan birliğinin olması, teknik ve psikolojik hazırlıkların yapılması, direnç gücünü olumlu yönde etkileyen temel unsurlardır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017, s.2).

Yaşadığımız kent ve şehir alanlarının büyük bir çoğunluğu taşkın ovalarında kurulmuştur. Çünkü tarım alanlarına yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve iklim yumuşaklığı buraları cazip kılmaktadır. Ayrıca yakında bulunan akarsulardan yaşamsal ihtiyaçlar, tarım sulaması, sanayi kullanımı ve taşımacılık gibi alanlarda fayda sağlanır. Kentsel yapıların beton ve asfalt yoğunluğu nedeniyle yağışların toprağa geçiş miktarı az ve uzaklaştırılma hızı düşük olur. Bu yüzden kuvvetli yağışlarda gerek yağmur sularının gerekse yakınlardaki akarsuların taşkın ve selleri görülmektedir. Su taşkınları ve seller hız, yoğunluk ve miktarlarına göre kentsel ve tarımsal alanlarda maddi hasarlara, altyapıların çökmesine ve bazen de can kayıplarına neden olmaktadır. Yerleşim yerlerinin büyüklüğü sel ve taşkın risklerini de arttırmaktadır (Tingsanchali, 2012, s.26).

1.2. Afetlerin Etkileri

Doğal afetlerin fiziksel etkileri kadar siyasal etkileri ve sonuçları da gözlemlenebilir. Afet hallerinde dönüm noktaları, kritik eşikler ve tarihsel anlar şeklinde tanımlanabilecek zaman dilimleri veya hasar durum sonuçları söz konusudur. Afet etkilerinden korunmak veya hasar kontrolü sağlamak üzere hızlandırılmış bürokrasiye geçebilme yeteneği ile öngörülen kötü sonuçlardan korunma sağlanabilir. Küresel iletişim ve koordinasyon kalitesini yükseltmek üzere kamu dışındaki kaynaklardan profesyonel yönetim hizmetleri de sağlanabilir. Hint Okyanusu'nda meydana gelebilecek tsunamilere karşı ve Katrina Kasırgası'nda olduğu gibi afet izleme ve yapılanma hizmetlerinin özelleştirilmesi ile kaynakların verimli kullanımı ve hızlı hareket kabiliyetine erişilmektedir. Felaketler ve afetler toplum ve ülkelerin tarihinde kritik etkiler yaparak siyasal yönetimlerde değişikliklere de yol açabilmektedir. 1985'de meydana gelen Meksika Şehri ve 1972'de olan Nikaragua depremleri de bahsedilen şekilde sonuçlara yol açmış, siyasal yapıda ve politikalarda hem yerel hem de ulusal düzeyde gelişmeleri tetiklemiştir (Pelling ve Dill, 2010, s.22).

Afet olaylarının seviyelendirilmesi, neden oldukları ölümler, sakatlanmalar, yaralılar, fiziksel zarar ve ziyanlar, maddi ve manevi zararlar sayesinde yapılmaktadır. Bütün bu kayıp ve zararlar içinde en değerlisi insan hayatı olduğu için, afetlerin boyutunu neden oldukları ölümler dikkate alınarak belirlemek gibi bir yaklaşım bulunmaktadır (Erkal ve Değerliyurt, 2009, s.150).

Afet olaylarının boyutlarını etkileyen değişkenler kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- Afetin maddi boyutları ve çevre etki gücü,
- İnsanların yaşam alanlarına olan mesafesi,
- Etkilenen insanların ekonomik seviyesi,
- Bölgedeki nüfus yoğunluğunun yükselmesi,
- Maden ve sanayi gibi riski yüksek bölgelerin yerleşim yerleri içinde kalması veya sanayi yatırımlarının riskli yerlerde toplanması,
- Doğal bitki örtülerinin ve çevre sisteminin bozulması veya çevre sistemine uyumsuz ve zararlı uygulamalar,
- Cehalet ve yetersiz kalan eğitimler,
- Afetler yaşanmadan önce insanların ve devletin hazırlık yapabilme becerisi ve bu bilincin tüm kesimler içinde yaygınlığı,

Sayılan değişkenlerin başta bulunan ikisi kelimenin tam anlamıyla doğal nedenler arasında değerlendirilebilir. Ancak diğer değişkenler tabiatla ilgili değil, insan topluluklarının yerleşim, üretim ve doğal kaynakları kullanma tarzı ile ilgilidir. Meydana gelen olayların etki büyüklüğü ve yaygınlığı nedeniyle resmi kurumlar tarafından afet bölgesi ilan edilmesi beklenmeksizin müdahale edilmesi gerekebilir. Yaşanan ölümler ve yaralanmalar acil kararlar almayı ve hasarın daha fazla büyümesini önlemeye yönelik olmalıdır (Erkal ve Değerliyurt, 2009, s.150).

1.3. Afet Yönetimi

Afet yönetimi teknik, sosyal ve ekolojik çevre gibi sistem yönetimlerinin risk yönetimiyle harmanlandığı özel bir kavramdır. Küresel sorunlar, iletişim, ticaret ve çatışma yoğunlukları, toplumlar arası dengesizlikler, yönetim sistemlerinin farklılıkları gibi değişkenlerle etkileşim halinde çalışmak durumundadır. Bu tür yönetim sistemleri çok merkezli çalışmayı, çoklu ölçeklere sahip olmayı, tehlike ve acil durumların yapısına göre esnek mimarileri desteklemeyi gerektirir. Afet yönetimi, siyasal yönetimin içinde bulunmak ve genel yönetime uyumlu çalışmak zorundadır. Yönetim zafiyetleri ve koordinasyon sorunları ABD’de meydana gelen Katrina Kasırgasında olduğu gibi yoğun zafiyetlere ve mağduriyetlere yol açabilir (Tierney, 2012, s.341).

Devlet-sivil toplum ilişkileri, ekonomik örgütlenme ve toplumsal geçişler afet yönetimi üzerinde etkilere sahiptir. Afet yönetimini değerlendirmek için çeşitli önlemler kullanılabilir; Bu yeni çalışma alanında, etkili yönetime katkıda bulunan faktörler ve yönetim

yaklaşımlarının uzun vadeli sürdürülebilirliğe ne ölçüde katkıda bulunduğu gibi diğer konularda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Afet hallerinde gereken reaksiyonu vermek üzere toplumun hazır edilebilmesi için afet süreçlerinin kısımlar halinde irdelenmesi lazımdır. "Afet Yönetimi" denilince, insanlardan veya doğadan kaynaklanabilecek afetlerin tahmin edilerek hazırlık yapılması ve mümkünse engellenmesine yönelik çalışmalar en başta akla gelmektedir. Afet anında insanların ve diğer kaynakların koordinasyonu, kurumlar arasında işbirliğinin sağlanması, iletişim ve haberleşmenin de dahi olduğu bir genel süreç yönetimi söz konusudur (Tuncay, 2004, s.4).

Günümüz teknolojisiyle pek çok şeyi başarabilmelerine rağmen, insanların büyük çaplı doğal olayları ve deprem ya da fırtına gibi felaketleri önleme gücü yoktur. Bu tür olayların önlenmesinde veya olay anında sorunların giderilmesinde imkân dahilinde bulunan işler kısıtlıdır. Afetlerden korunmanın en iyi yolları, afetler meydana gelmeden önce tahmin ve hazırlık yapabilme yeteneğini arttırmak, bilimsel çalışma ve deneyler ışığında afetten korunma yöntemlerini ve teçhizatını geliştirmek, afetlere dayanıklı binalar ve kentler inşa etmek, afet olaylarına karşı önceden planlı süreç yönetimleri oluşturmaktadır. En başta doğal kaynaklı olanlar gelmek üzere, afetlerin detaylı şekilde incelenmesi, tanımlanması ve sistematik yönlerinin çözümlenerek mümkün olan en az zararla geçirilmesini sağlamak üzere yapılan işlerin tamamına "Afet Yönetimi" demek mümkündür. Afet yönetimine paralel olarak gelişen ve işletilen süreçlerden birisi de "Risk Yönetimi", yani erken algılama, ikaz ve koruma işleridir. Afetlerin etkilerini anlama, çözümlenme, hasar giderme, güçlendirme vb. afetlerden sonra yapılacak işler ise "Kriz Yönetimi" başlığı altında değerlendirilir. Kısacası, afetlerin her aşamasında süreçleri yönetebilmek için afet öncelerini, afet anlarını ve afetlerden sonraki durumları birlikte değerlendirerek ilerlemek "Afet Yönetimi" süreçlerinin ortak yaklaşımı olmalıdır (Erkal ve Değerliyurt, 2009, s.151).

1.4. Türkiye'de Afetler

Dünya genelinde yer kabuğu hareketleri sonucu meydana gelen deprem olayları, Türkiye tarihinde de en fazla ölüm ve yaralanmalara yol açan, köklü maddi hasar ve yıkımların en büyük nedenleri olmuştur. Geçtiğimiz yüzyıl içinde Türkiye'nin 120 binden fazla insanı depremlerde can vermiştir. Depremlere karşı alt yapısal ve planlama/egitim temelli eksiklerimizin fazlalığı da ölü sayısının normalden yüksek çıkmasına neden olmuştur. Japonya gibi ülkelerle kıyaslandığında Türkiye'de deprem sonucu meydana gelen can kayıpları ve bina

hasarlarının çok daha fazla olduğu gör÷lmektedir. Eğitim eksikliği, malzeme ve bina kalitesinde yaşanan yetersizlikler ve deprem şartları dikkate alınmadan gelişen çarpık kentleşme sonucu bu vahim tablolar yaşanmıştır. Deprem riskleri harita bulgularına g÷re ÷lkemizin %92'si deprem yaşanabilir b÷lgeler içinde, genel n÷fus yapısının %95'i de deprem kuşağında yer almaktadır. Son d÷nemlerde yaşanan en önemli depremler:

- 1992 Erzincan Depremi
- 1999 G÷lc÷k ve D÷zce Depremleri
- 2011 Van Depremi

Depremler dışında sıklıca g÷r÷len olaylardan birisi de Sel Afetidir. Karadeniz kıyı kesimleri başta olmak üzere, ÷lkenin çeşitli yerlerinde ve kentsel alanlarda yoğun yağışlar sonucu sel afetleri de yaşanabilmektedir (Tuncay, 2004, s.6).

2. AFETLERDE SOSYAL HİZMETLER

Deprem gibi b÷y÷k ve afet sayılan olayların tamamı kapsam dahilinde kalan insanların hayatını her y÷nden etki altında bırakmaktadır. Hayatını kaybeden insanların dışında kalan kişilerin ekonomik ve sosyal y÷nden çök÷nt÷ yaşamaları, beden sağlığı ve psikolojik açıdan b÷t÷nlüklerinin bozulması söz konusudur. Afet ncesi var olan sorunların katlanarak karmaşıklaşması ve bireysel çabalarla giderilemeyecek duruma gelme durumu yaşanır. Temel konusu insanların sosyal ihtiyaçlarının giderilmesini organize etmek ve iyi duruma yükselmelerini sağlamak olan Sosyal Hizmet için afet olaylarında yer almak doğru ve gerekli bir çalışma ihtiyacıdır (Tuncay, 2004, s.23).

Meydana çıkardığı maddi ve manevi sonuçları ile derin psikolojik etkiler bırakan afetler, zaten mevcut bulunan sorunlara yenilerini de ekleyerek hayat m÷cadelesini daha da zorlaştırmaktadır. Afetler sonucu meydana gelen olaylar en dar kapsamıyla afetzedeleri, orta alan kapsamıyla afetzedelerin aile çevresini, geniş anlamda ise b÷lge sakinlerini etkilediğinden, sosyal hizmet çalışmaları da bu duruma uygun yapılanma yoluna gitmektedir. Etki yelpazesinin genişliği, sosyal hizmet uzmanlarının çok boyutlu planlama ve s÷re y÷netimine girmelerini gerektirmektedir. Sosyal hizmet çalışmaları afetlerden önceki durumdan itibaren çalışma alanına giren hassas grupların takibini, afetler sırasında bu grupların ve afet nedeniyle takibe muhtaç duruma gelen kesimlerle birlikte

değerlendirilmesini ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının sürdürülmesini kapsar. Sosyal hizmetler bir yandan sahada hizmet vermeyi, diğer yandan mevcut ve gelecek şartlar için planlama çalışmalarının yapılmasını gerektiren dinamik ve çok yönlü çalışmalar ile beraber yürütülür (Seyyar ve Yumurtacı, 2016, s.5).

Psikososyal destek hizmetleri de yaşanan afetlerden sonra birey ve toplulukların normal düzene geçebilmeleri için yardımcı olan önemli sosyal hizmet alanlarından birisidir. “Psikososyal” denildiğinde karşılıklı etkileşimler içinde bulunan kişilerin ve yer aldıkları toplumsal grupların durumu düşünülmelidir. Psikososyal destek hizmetleri kişisel isteklerden bağımsız, kişiden topluma doğru ilerleyen, çalışma programına aldığı toplulukların iyiliği ve sorunlarının kaldırılması için yasal mevzuatı bilen, riskleri yaşanmadan önleyebilen ve koruyabilen yapıdadır. Bu yüzden geleneksel psikolojik danışmanlıktan farklı, geniş ve çok yönlü yaklaşım gerektirir (Aydın, 2012, s.3).

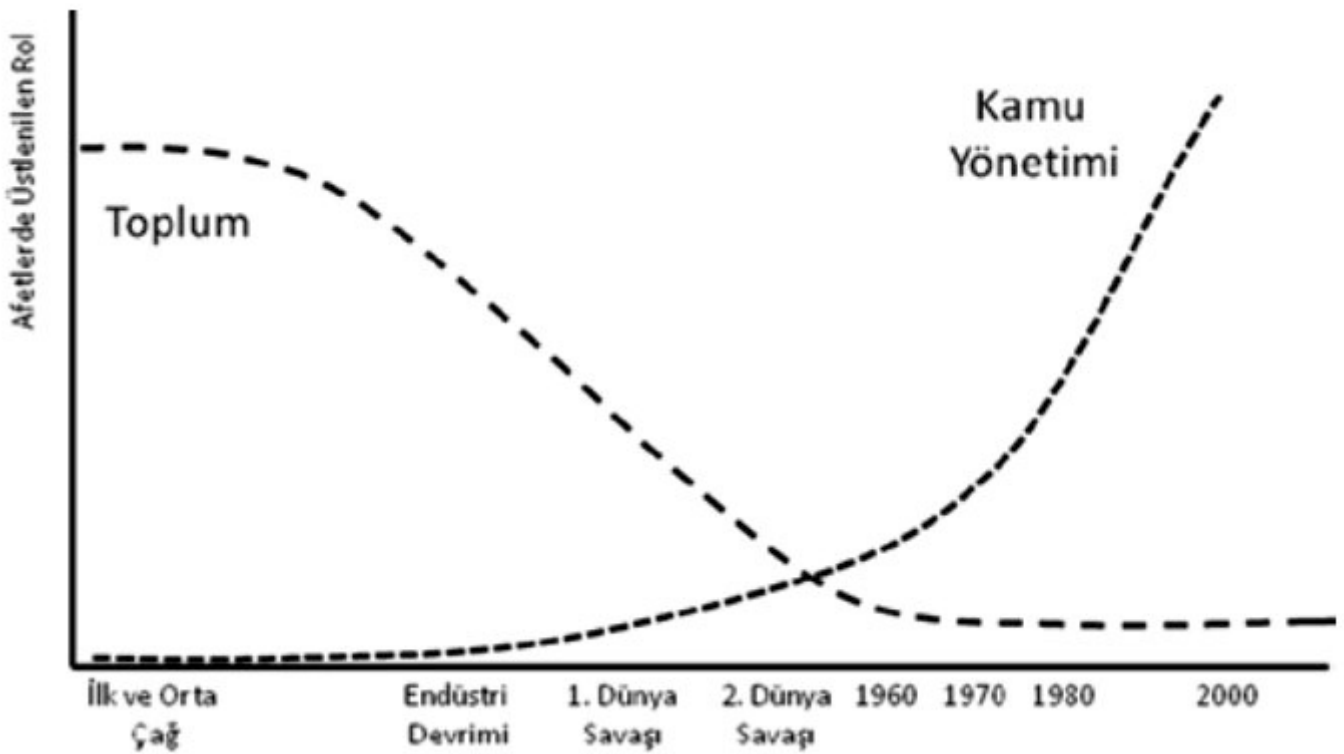
2.1. Afetlerde Kamu Yönetimi ve Sosyal Hizmet

Afetlerin yıkıcı etkileri ülkelerin kalkınmışlık seviyelerine ve afetlere maruziyet sıklıklarına göre değişkenlik göstermektedir. Az gelişmiş ülkelerde afetlerden dolayı meydana gelen can kayıpları ve maddi hasarların boyutları gelişmiş ülkelere göre çok daha yükseklerde seyretmektedir. Her afet sonucunda ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimine ket vurulmakta, duraklama veya çöküş yoluna meyil başlamaktadır. Afetlerin kısa dönemli yıkıcı etkilerinin yanı sıra uzun dönemli büyümeyi yavaşlatan, kaynakları tüketen bozucu etkileri de bulunmaktadır. Mesela, Nikaragua gibi az gelişmiş bir ülkeyi 1998’de vuran Mitch kasırgasının ülkedeki kalkınma potansiyelini en az 20 yıl duraklattığı hesap edilmiştir. Bu tür bir zorluğun altında kalkılabilmesi ancak kamu kaynakları ile mümkün olacaktır. Kamunun bu işlevi sağlıklı yerine getirebilmesi için çok yönlü işbirliği, plan ve program içinde çalışması icap eder. Ülkemizdeki yaşanan afetlerin her birisi acı birer tecrübe olarak kamu hafızasına da yerleşmiş ve gelecekteki afetlere karşı daha hazırlıklı olma adına kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon yapısı gittikçe sağlamlaşan bir yapıya kavuşmuştur. 10. Kalkınma Planı içinde yer alan “Afet Yönetiminde Etkinlik Özel İhtisas Komisyonu” raporu içinde bahsedilen işbirliği ve koordinasyon vurgulanmıştır. Afetlere hazırlık ve farkındalık bilincinin yerleşmesi çok yönlü kurumsal çalışma içinde yapılabilir. Halkın her seviyede eğitilmesi, bina yapımları ve kentleşmede afetlere dayanıklı sistemlerin gözetilmesi, yerel ve merkezi yönetimin eşgüdüm sağlaması gibi rollerin tamamı için kamu gücünün organizasyon, planlama, uygulama,

denetleme, yöneltme, geliştirme gibi fonksiyonlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Leblebici, 2014).

Her ülkenin afet ve acil durum halleri için kurumsal hazırlıkları bulunur. Acil durum ve afet hallerinde altyapı sorunları dışında bu kurumlar eliyle sosyal yardımların doğrudan nakit veya aynı yardımlarla ulaşması da sağlanır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Acil Durum Yönetim Ajansı (Federal Emergency Management Agency - FEMA) tarafından afet fonları yönetimi ve ödemeleri yapılır. Önemli ve acil bir durum veya felaket yaşandığında Eyalet Valilerince ABD Başkanlığından FEMA desteği ile bütçe tahsisi istenir. Başkanlık tarafından yapılan durum değerlendirmesi sonucu bu talepler yerine getirilir, bekletilir veya reddedilir. Olayın büyüklüğüne ve etki kapsamına göre eyaletin veya belli bir bölgenin Felaket Bölgesi olarak ilanına karar verildiğinde FEMA ve ilgili kuruluşların devreye girmesi sağlanır. FEMA 1979 yılında Başkan Carter tarafından çok sayıda yardım kuruluşunun birleştirilmesi ile kurulmuştur (Garrett ve Sobel, 2003, s.497).

Şekil 1. Afetlerde Kamu Yönetimi ve Toplum Arasındaki Rol Dağılımının Tarihsel Süreçteki Durumu (Leblebici, 2014).

Afetlerle ilgili tüm süreçleri kapsamlı şekilde yürütme ve yönetme gücüne sadece kamu sahiptir. Etki çevresi ve maliyet boyutunun yüksekliği nedeniyle afetlere hazırlık ve mücadele için gerekli temel organizasyonu kamu gücü yapabilir. Türkiye'de afetler için münhasıran kurulan kamu kurumu "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı" (AFAD) asıl hazırlık, eğitim ve

organizasyonları yapan, lojistik merkezlerini ve müdahale timlerini kuran yapıdır. İlk kuruluşunda Başbakanlığa bağlı bulunuyorken, Cumhurbaşkanlığı Hükümet sisteminden sonra İç İşleri Bakanlığına bağlanmıştır. Süreç içinde doğrudan Cumhurbaşkanlığına bağlanacağına dair çalışmalar olduğu da söylenmektedir. Tüm kamu kurumlarında yer alan Sivil Savunma Uzmanları veya Sivil Savunma Amirleri eliyle, kurumların Sivil Savunma ile Afet ve Acil Durum Planları yapılmakta, personelin hizmetiçi eğitimleri sürmekte, afet olaylarına karşı kurumsal tedbirlerin alınmasına devam edilmektedir. Afet vb. olaylarda kurumların yardımlaşması için işbirliği protokolleri de kendi aralarında yapılarak planlama içinde yer verilmektedir.

2.2. Afetlerde Toplumsal Sosyal Hizmet Kurumları

Afetlerin meydana geldiği coğrafyada çevre ile birlikte o bölgede yaşayan insan toplulukları da etkilenir. Hatta o bölgede yaşamayan ama ülke veya şehir gibi yapısal ortaklıkları bulunan toplumlar ile dini ve kültürel tarihleri benzeşen diğer ülke toplumları da etkilenir. Yerel imkânların kapasitesini aşan her durum için bölge veya ülke genelinde toplumsal destek mekanizmaları devreye girer. Toplumun gösterdiği bu reaksiyona sivil toplum örgütleri öncülük ve hizmet sunumunda fiili destek sağlar. Yapılan çalışmaların başarısı ve etki gücünün isabetinde kamu ile yapılan işbirliği de oldukça önemli bir etkidir.

Ülkemizde afetlerde sosyal hizmetlerin STK düzeyinde liderliğini Kızılay yapmaktadır.

1868 yılında “Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti” ismiyle kurulan Kızılay, 1877 yılında “Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti”, 1923 yılında “Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti”, 1935 yılında “Türkiye Kızılay Cemiyeti” ve 1947 yılında ise “Türkiye Kızılay Derneği” adıyla tescil edilmiştir. “KIZILAY” şeklinde bilinen ismi Atatürk tarafından verilmiştir. Kuruluş amacında, nerede ve kim olursa olsun, her hangi bir ayırım yapmaksızın, yardıma muhtaç duruma düşen tüm insanların imdadına koşmak ve her yönden iyileşmelerine katkı sağlamak olan Kızılay, bu misyonuyla insanlar arasında sevgi ve dostlukla örülen dayanışma köprülerini kurmak ve geliştirmek için kendini adayan müstesna bir kurumdur (Kızılay, 2020).

Toplumunu doğrudan etkileyen afet olaylarında sivil toplum kuruluşlarının da afet bölgesine gelmesi ve yardım faaliyetlerine katılması beklenen bir durumdur. Ancak afet bölgesinde yapılacak faaliyetlerin güvenlik başta olmak üzere, kurtarma ve ilk yardım gibi temel

faaliyetleri bozmaması, kaynakların verimli kullanılması ve kaosun önlenmesi için koordinasyon içinde sağlanması gerekir. Güçlü bir liderlik ve organizasyon yeteneği gerektiren acil durum yönetiminde birliğin sağlanması, tek merkezden koordinasyon ile görev dağılımının yapılması önemlidir. Aksi halde çıkabilecek karmaşa içinde sağlık ve sosyal destek hizmetlerine kavuşamayan afetzedeler, kıt kaynakların çabuk tükenmesi, can ve mal güvenliğinin kaybolması gibi istenmeyen durumlar gelişebilir. Afetlerin etkilerine yönelik ihtiyaçlar giderilirken, doğru müdahaleyi sağlamak için gerekli ihtiyaçları da organizasyon ve liderlik yapısı içinde karşılamak gerekir. Öncelikleri belirlemede yapılacak hatalar can ve mal kayıplarının artmasına, afet nedeniyle hassas durumda bulunan afetzedelerin daha fazla zarar görmesine veya hizmetlere erişimlerinin gecikmesine yol açabilir (Leblebici, 2014, s.470).

2.3. Afet Çalışanları ve Sosyal Hizmetler

Afetler yaşandığında bölgeye gelen sosyal hizmet uzmanlarının karşılaştıkları durumlar hakkında önceden hazırlıklı ve dirençli olmaları çok önemli bir husustur. Yararlı olması gereken personelin afetlerden sonra ortaya çıkan stres ve afetzedelerden dolayı yaşadığı hassasiyet düzeyi çok yükselirse afetzedeler için fayda üretemeyeceği gibi, kendisi de afetzedeler gibi ilgi ve desteğe muhtaç duruma düşebilir. Bu yüzden sosyal hizmet uzmanlarının ve afet bölgesinde çalışan diğer personelin sahada karşısına çıkabilecek durumlar hakkında önceden eğitilerek hazırlanmaları ve psikolojik açıdan güçlendirilmeleri önemli bir husustur. Afetlere her yönüyle hazırlanmış personelin varlığı müdahale gücünün etkisini ve sahaya yansıyan faydasını arttıracaktır (Tuncay, 2004, s.36).

Afet çalışanlarının ve kurumlarının kendi aralarında da eşgüdüm ve koordinasyon sağlaması eğitim ve planlama gibi destekleme faaliyetlerinde bulunması gerekir. Bu tür ihtiyaçları gidermek üzere Türkiye çapında Afetlerde Psikososyal Hizmetler Birliği (APHB) kurulmuştur. Normal zamanlarda veya afetlerde psikososyal hizmet desteğine ihtiyacı olan birey ve topluluklara en etkili yardımı eşgüdüm sağlayarak yapabilmek ve uluslararası düzeyde örgütlenmelere katılabilmek için kurulmuş gönüllü bir yapıdır. APHB; aynı zamanda afet çalışanları arasında afet ve normal durumlar içinde karşılıklı hukuku yani hak ve sorumlulukları da belirlemeye çalışan bir örgüttür. Türkiye Kızılay Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Türkiye Psikiyatri Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği APHB üyeleridir. Protokolü

2005 yılında imzalanmış, ek protokolü de 2006 yılında imzalanarak devreye alınmıştır. Daha önce kendi halinde oluşan işbirliklerinin yerine kurumsal bir yapı altında sürekli ve sağlıklı oluşum sağlanmıştır (Yaman, 2019, s.98).

3. SONUÇ

Avrupa Konseyi tarafından, küresel riskleri analiz ederek anlamak ve mümkünse nedenlerine yönelik çalışmalara katkı vermek üzere INFORM örgütü kurulmuştur. Inform örgütü derlediği verileri analiz ederek her ülkenin afet ve risklere maruziyet açısından derecelendirmesini ve diğer ülkelere göre seviyesini çıkarır ve kamuoyuyla paylaşır. Türkiye'nin profiline bakıldığında genel INFORM riski değerlemesine göre 5 puan aldığı ve sıralamada 53. Yerde olduğu görülmektedir. Tehlike ve maruz kalma derecesinin de 7,9 gibi yüksek bir değerde ve 10. sırada bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde en yüksek afet tehlikesinin deprem olduğu ve en büyük riskin de fiziksel dayanıksızlık nedeniyle depreme bağlı yıkımlar olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin skorları açısından benzer ülkelere bakıldığında Senegal, Kamboçya, Meksika, Güney Afrika gibi ülkelerle birlikte listelendiği görülmektedir. Mevcut şartlarda Afetlerle başa çıkma kapasitesi eksikliğinin 3,2 gibi düşük bir değer alması ise olumlu bir durumdur (European Commission, 2020). Türkiye'nin fiziksel altyapısı ile birlikte sosyal hizmet yeteneklerini de geliştirmesi ve afetlere hazırlığını iyileştirmesi gereklidir.

Afet olaylarının farklı ve çok yönlü yapıları ile yönetimleri, etik açıdan belirsizlik ve ikilemin çok sıklıkla yaşandığı alanlardır. Yapılan çalışmalarda, afetzedeler yapılan yardımların türü, yeterliliği ve etkileri açısından afetzedeler ile yardım edenler arasında yoğun çatışma ve mutsuzlukların yaşanabildiği görülmüştür. Sosyal hizmet sunanların ve diğer acil durum destek ekiplerinin teknik teçhizat açısından ve eğitim/deneyim yeterliliklerinin beklenen seviyede olmaması afetzedelere sağlanan hizmetlerin kalite ve memnuniyet düzeylerini düşürebilir. Bazı durumlarda ise hizmet sunanlar istemelerine rağmen yasal mevzuat ve diğer kısıtlar nedeniyle gereken kalitede çalışma yapamadıklarını kendileri de ifade etmektedir (Soliman ve Rogge, 2002, s.3).

Afetlerde sosyal hizmet çalışmaları toplumun afet etkilerinden sıyrılarak normal yaşam düzenine geçebilmesi için son derece kritik öneme sahiptir. STK ve kamu gücünün sosyal hizmet alanında işbirliği yapması kapasite kullanımı ve başarılı hizmet üretiminde doğrudan etkilidir. Kamu gücüyle özellikle yüksek maliyetli ve zorlu süreçler gerektiren hizmetler

verilirken, STK'ların esnek ve nokta atışlı faaliyetleri de mikro düzeyde erişim ve hizmet sunumunda öne çıkmaktadır.

Sosyal hizmetlerin yapısı gereği afet öncesi durum planları ve uygulama hazırlıklarından başlayarak, afet sırasında ve afet sonrasında normal zamanlara kadar geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu yüzden personel ve diğer kaynakların planlaması, ulaşım ve lojistik gibi temel sorunların dikkate alınarak yerel organizasyon düzeyinde yapılması da gereklidir.

Sosyal hizmetlerin devamlılığını sağlamak üzere, toplumu bilinçlendirme ve gönüllü katılımcı eğitimlerine devam edilmelidir.

KAYNAKÇA

Görsel Kaynağı: [Anadolu Ajansı](#)

Altun, F. (2017). Uluslararası Kuruluşların Afetlere Yönelik Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetlerinin İncelenmesi. *Journal of Social Work*, 1(1), 32-54.

Aydın, D. (2012). Afet Sonrası Psikososyal Destek Uygulamaları. *İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi*, 1-9.

Buluş Kırıkkaya, E., Oğuz Ünver, A., & Çakın, O. (2011). İlköğretim Fen ve Teknoloji Programında Yer Alan Afet Eğitimi Konularına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1), 24-42.

Cutter, S. L., Barnes, L., Berry, M., Burton, C., Evans, E., Tate, E., & Webb, J. (2008). A place-based model for understanding community resilience to natural disasters. *Global Environmental Change*, 18(4), 598-606. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2008.07.013>

Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye'de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147-164. <https://doi.org/10.17295/dcd.38674>

European Commission. (2020). Disaster Risk Management Knowledge Centre – INFORM. Retrieved April 20, 2020, from European Commission website: <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/Countries/Country-Profile-Map#>

Garrett, T. A., & Sobel, R. S. (2003). The political economy of FEMA disaster payments. *Economic Inquiry*, 41(3), 496-509. <https://doi.org/10.1093/ei/cbg023>

İbiş, E., & Kesgin, B. (2014). Problem Analysis. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(41), 225-234.

Kızılay. (2020). Türkiye Kızılay Derneği. Retrieved January 3, 2020, from www.kizilay.org.tr website: <https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>

Leblebici, Ö. (2014). Afetlerde Kamu Yönetiminin Rolü ve Toplum Temelli Afet Yönetimine Doğru. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 457-478. <https://doi.org/10.17218/husbed.95613>

Özceylan, D., & Coşkun, E. (2012). Türkiye'deki İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeyleri Ve Afetlerden Sosyal Ve Ekonomik Zarar Görebilirlikleri Arasındaki İlişki. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 41(1), 31-46.

Özler, M. (2011). Afet Olgusuna Hukuksal - Kurumsal Yaklaşım Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(27), 1-14.

Pelling, M., & Dill, K. (2010). Disaster politics: Tipping points for change in the adaptation of sociopolitical regimes. *Progress in Human Geography*, 34(1), 21-37. <https://doi.org/10.1177/0309132509105004>

Seyyar, A., & Yumurtacı, A. (2016). Afet Odaklı Acil Manevi Sosyal Hizmet Uygulamaları Bağlamında Türkiye'ye Yönelik Bir Model Önerisi. *MANAS Journal of Social Studies*, 5(3), 1-24.

Soliman, H. H., & Rogge, M. E. (2002). Ethical Considerations in Disaster Services: A Social Work Perspective. *Electronic Journal of Social Work*, 1(1), 1537-422. Retrieved from <http://www.researchgate.net/publication/255625676>

Tierney, K. (2012). Disaster Governance: Social, Political, and Economic Dimensions. *Annual Review of Environment and Resources*, 37(1), 341-363. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-020911-095618>

Tingsanchali, T. (2012). Urban flood disaster management. *Procedia Engineering*, 32, 25-37. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2012.01.1233>

Tuncay, T. (2004a). *Afetlerde Sosyal Hizmet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.

Tuncay, T. (2004b). *Sağlık Harcamaları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu.

Varol, N., & Buluş Kırıkkaya, E. (2017). Afetler Karşısında Toplum Dirençliliği. *Dirençlilik Dergisi*, 1(1), 1-9. <https://doi.org/10.32569/resilience.344784>

Yaman, E. (2019). *Afet ve Acil Durumlarda Aile Yılmazlığı: Literatür Taraması, Uzmanlık Tezi*. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.